

gmina Brody

gmina Lipinki Łużyckie

gmina Łęknica

gmina Przewóz

gmina Trzebieł

gmina Tuplice

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
projektu dokumentu pn.:
„Strategia Innych Instrumentów Terytorialnych Partnerstwa
Przygranicznego na rzecz Łuku Mużakowa”

Wykonawca:

KMHconsult

dr inż. Krzysztof Haziak

Zielona Góra

Autor Opracowania:

Dr inż. Krzysztof Haziak

Zielona Góra, październik 2024 r.

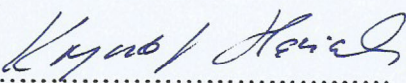
Informacje wymagane art. 51 ust. 2 pkt 1g ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 ze zm.)

Autor raportu:

Dr inż. Krzysztof Haziak

Data sporządzenia raportu: 11.10.2024 r.

Podpis autora raportu

.....

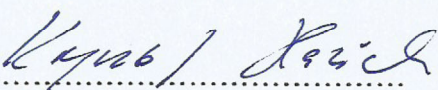
Dr inż. Krzysztof Haziak

Oświadczanie wymagane na podstawie art. 51 ust. 2 pkt 1f ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 ze zm.)

Niniejszym oświadczam, iż spełniam wymagania, o których mowa w art. 74a ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 ze zm.).

Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Podpis autora raportu Data: 11.10.2024 r.

.....

Dr inż. Krzysztof Haziak

SPIS TREŚCI:

1.	STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	7
2.	WPROWADZENIE	13
2.1.	Zamawiający	13
2.2.	Wykonawca opracowania	13
2.3.	Podstawy formalno- prawne prognozy	13
2.4.	Przedmiot i cel opracowania	14
2.5.	Zakres prognozy wymagany prawem i trybem postępowania.....	14
3.	INFORMACJE O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY	19
4.	INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH STRATEGII IIT ORAZ JEJ POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI	21
4.1.	Prezentacja treści i głównych celów Strategii IIT	21
4.2.	Misja i wizja Partnerstwa	22
4.3.	Cele strategiczne Partnerstwa	23
4.4.	Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznycy.....	24
4.5.	Lista i opis projektów	27
4.6.	Powiązanie Strategii z innymi dokumentami planistycznymi	32
5.	ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA NA OBSZARZE PARTNERSTWA I POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI STRATEGII IIT, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIETNIA 2004 R. O OCHRONIE PRZYRODY	33
5.1.	Charakterystyka obszaru Partnerstwa	33
5.1.1.	Położenie, ukształtowanie terenu, krajobraz	33
5.1.2.	Geologia i zasoby naturalne	36
5.1.3.	Hydrogeologia	36
5.1.4.	Hydrologia i hydrografia.....	37
5.1.5.	Zagrożenia powodziowe	39
5.1.6.	Gleby	42
5.1.7.	Klimat.....	42
5.1.8.	Formy ochrony przyrody	42
5.1.9.	Rośliny, grzyby i zwierzęta chronione	46
5.1.10.	Zabytki i dobra materialne	46
5.2.	Aktualny stan środowiska na obszarze Partnerstwa.....	47

5.2.1.	Wody powierzchniowe	47
5.2.2.	Wody podziemne	49
5.2.3.	Powietrze atmosferyczne	51
5.2.4.	Hałas	54
5.2.5.	Pole elektromagnetyczne	55
5.2.6.	Ochrona powierzchni ziemi, krajobrazu, gospodarka odpadami.....	56
5.3.	Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji Strategii IIT, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody	57
5.4.	Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu.....	58
6.	ANALIZA CELÓW OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONYCH NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA STRATEGII IIT	59
6.1.	Powiązania z dokumentami zawierającymi istotne dla Strategii IIT cele środowiskowe	59
6.2.	Analiza sposobów uwzględnienia celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotnych z punktu widzenia Strategii IIT, oraz innych problemów środowiska, podczas opracowywania tego dokumentu	63
7.	ANALIZA I OCENA PRZEWIDYWANYCH ODDZIAŁYWAŃ USTALEŃ STRATEGII IIT NA ŚRODOWISKO.....	64
7.1.	Oddziaływanie na różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny i formy ochrony przyrody w tym Natura 2000.....	65
7.2.	Oddziaływanie na życie i zdrowie ludzi oraz klimat akustyczny	69
7.3.	Oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne.....	72
7.4.	Oddziaływanie na klimat, powietrze atmosferyczne i zasoby naturalne	76
7.5.	Oddziaływanie na powierzchnię ziemi i krajobraz.....	79
7.6.	Oddziaływanie na zabytki i dobra materialne	84
7.7.	Przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko	87
8.	OCENA USTALEŃ STRATEGII IIT Z PUNKTU WIDZENIA ZMIAN KLIMATYCZNYCH.....	91
9.	INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO.....	93
10.	ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO,	

	MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTU STRATEGII IIT	94
11.	ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W STRATEGII IIT WRAZ Z UZASADNIENIEM ICH WYBORU ORAZ OPIS METOD DOKONANIA OCENY PROWADZĄCEJ DO TEGO WYBORU ALBO WYJAŚNIENIE BRAKU ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH, W TYM WSKAZANIA NAPOTKANYCH TRUDNOŚCI WYNIKAJĄCYCH Z NIEDOSTATKÓW TECHNIKI LUB LUK WE WSPÓŁCZESNEJ WIEDZY	97
12.	PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ STRATEGII IIT ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA	98
13.	PODSUMOWANIE	101

Spis skrótów

- BIP** – Biuletyn Informacji Publicznej
- DJP** – Duża jednostka Przeliczeniowa Inwentarza
- EZD** – Elektroniczne Zarządzanie Dokumentacją
- JCWP** – Jednolita Część Wód Powierzchniowych
- JCWpd** - Jednolita Część Wód Podziemnych
- LGD** - Lokalna Grupa Działania
- LPWIS** - Lubuski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Gorzowie Wlkp.
- NGO** - Organizacje Pozarządowe
- ODR** - Ośrodek Doradztwa Rolniczego
- OZE** - Odnawialne Źródła Energii
- RDOŚ** - Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
- Strategia IIT** - Projekt Strategii IIT Partnerstwa Przygranicznego na rzecz Łuku Mużakowa
- Ustawa OOŚ** - ustawa z dnia 3 października 2008 r. (dalej ustawa OOŚ) o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 z późn. zm.).

1. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Wprowadzenie

Niniejsza Prognoza została sporządzona do dokumentu pn. Projekt Strategii IIT Partnerstwa Przygranicznego na rzecz Łuku Mużakowa. Strategia (dalej Strategia IIT) stanowić będzie podstawę polityki rozwoju gmin wchodzących w skład Partnerstwa poprzez wytyczone w niej cele, które mają zostać osiągnięte w założonym horyzoncie czasowym. Zgodnie z art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. (dalej ustawa OoŚ) o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 z późn. zm.), dokument taki podlega obowiązkowi przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Niniejsza „Prognoza Oddziaływania na Środowisko Strategii Innych Instrumentów Terytorialnych Partnerstwa Przygranicznego na rzecz Łuku Mużakowa” (dalej Prognoza) stanowi podstawowy dokument tego postępowania. Prognoza oddziaływania na środowisko ma na celu ocenę skutków realizacji zapisów analizowanego dokumentu w aspekcie zgodności z uwarunkowaniami środowiskowymi, zasadami zrównoważonego rozwoju oraz w aspekcie spójności z celami i priorytetami dokumentów planistycznych wyższego rzędu. Zakres opracowania wynika z przepisów przytoczonej wyżej ustawy OoŚ oraz uzgodnień z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, oraz Lubuskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym.

Treść i główne cele Strategii IIT

Strategia IIT stanowi odpowiedź na problemy, potrzeby rozwojowe, wyzwania i szanse wskazane w przeprowadzonej diagnozie obszaru partnerstwa. Strategia zawiera m.in. syntezę diagnozy, cele, do których partnerstwo dąży oraz odpowiadające im kierunki działań, wskaźniki, listę projektów wraz z informacją o ich wyborze, system partycypacji, źródła finansowania i opis systemu wdrażania. Rolą Strategii jest wsparcie sprawnego i spójnego zarządzania rozwojem w gminach sąsiadujących, powiązanych ze sobą funkcjonalnie, które posiadają wspólne, uzupełniające się lub współzależne cele rozwojowe i chcą razem realizować politykę rozwoju w granicach swoich terytoriów. Na podstawie diagnozy aktualnego stanu obszaru Partnerstwa, jego sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także dążąc do osiągnięcia stanu opisanego w wizji rozwoju określono trzy cele strategiczne, którymi są:

CEL STRATEGICZNY 1: Gospodarka lokalna Partnerstwa oparta o zrównoważoną turystykę i współpracę transgraniczną, wspierająca lokalną przedsiębiorczość.

CEL STRATEGICZNY 2: Społeczność dbająca o potrzeby pokoleń i tożsamość kulturową, otwarta na wyzwania demograficzne Partnerstwa oraz wsparta zintegrowanym rozwojem instytucjonalnym.

CEL STRATEGICZNY 3: Zielona, estetyczna i skomunikowana przestrzeń zwiększająca mobilność mieszkańców oraz rozwój usług publicznych i prywatnych na obszarze Partnerstwa.

Stan środowiska na terenie Partnerstwa

Obszar Partnerstwa położony jest w większości wzdłuż Nysy Łużyckiej, na Wysoczyźnie Żarskiej, w południowo-zachodniej części województwa lubuskiego. Wszystkie 6 gmin tworzących Partnerstwo (Brody, Lipinki Łużyckie, Łęknica, Przewóz, Trzebiel i Tuplice), znajduje się na obszarze powiatu żarskiego. Południowo-zachodnia część granicy powiatu jest zarazem granicą Polski z Niemcami. Na terenie Partnerstwa znajduje się unikalna formacja geologiczna zwana Łukiem Mużakowa. Ponad 28% powierzchni Partnerstwa objęte zostało różnymi formami ochrony przyrody i krajobrazu. Najcenniejszym zabytkiem na terenie Partnerstwa jest Park Mużakowski, od 2004 roku wpisany na Listę światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego UNESCO, jako arcydzieło XIX-wiecznej sztuki ogrodowej. Wśród istniejących i potencjalnych problemów ochrony środowiska w obrębie granic administracyjnych Partnerstwa wymienić można m.in.:

- Zanieczyszczenia powietrza w wyniku emisji z indywidualnych źródeł ciepła opartych o niskiej jakości opał (niska emisja) i wzdłuż ciągów drogowych oraz w wyniku niewystarczającego poziomu wykorzystania OZE,
- Zagrożenia dla środowiska związane z niepełnym zagospodarowaniem ścieków bytowych (brak również rozpoznania sytuacji w rolnictwie w tym zakresie), w sytuacji występowania na terenie Partnerstwa Jednolitych części wód o złym stanie i zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych,
- Zagrożenia dla powierzchni ziemi wynikające z niesprawnej gospodarki odpadami,
- Brak działań adaptacyjnych do zmian klimatu uwzględniających zarówno efekty panującej suszy jak i możliwość występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych (np. powodzie błyskawiczne),
- Zagrożenia hałasem od głównych tras drogowych,
- Zagrożenia powodziowe dotyczące części gmin partnerstwa.

Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku odstąpienia od realizacji Strategii IIT

Osiągnięcie wszystkich celów strategicznych przyczyni się w sposób bezpośredni lub pośredni do poprawy stanu środowiska naturalnego na terenie Partnerstwa, tworząc również skuteczne mechanizmy, mające na celu jego stałą ochronę przed degradacją, oraz rozwój jego walorów.

Brak realizacji Strategii IIT sprawi, że osiągnięcie stanu zrównoważonego rozwoju będzie praktycznie niemożliwe. Oznaczać to będzie również brak realizacji celów środowiskowych wynikających z dokumentów strategicznych unijnych, krajowych, regionalnych i lokalnych.

Ocena oddziaływania na środowisko ustaleń Strategii IIT

Strategia IIT jako cel nadrzędny zakłada dbałość o środowisko naturalne którego jakoś stanowić ma jedną z podstawowych dźwigni rozwoju. Zaplanowane inwestycje infrastrukturalne sprzyjać będą rozwojowi gospodarczemu, mając pozytywny wpływ na ożywienie społeczne, ale pozostając przy tym zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju i dorobkiem prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska. Analizę i ocenę przewidywanych oddziaływań ustaleń Strategii na środowisko sprowadzono do analizy i oceny poszczególnych działań mających dać efekt w postaci osiągnięcia założonych celów strategicznych poprzez realizację przypisanego im katalogu typów projektów (operacji).

Oceniając oddziaływanie na różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny i formy ochrony przyrody w tym Natura 2000, na terenie Partnerstwa wzięto pod uwagę szczególne cechy obszaru objętego oddziaływaniem w wyniku realizacji Strategii IIT, a przede wszystkim zróżnicowane regionalne uwarunkowania przyrodnicze, krajobrazowe oraz elementy, obszary i gatunki prawnie chronione. Zakłada się budowę obiektów i infrastruktury realizowanych w ramach Strategii poza obszarami chronionymi przyrodniczo, siedliskami zwierząt chronionych i bez kolizji z pomnikami przyrody. Ponieważ planowane przedsięwzięcia będą miały charakter punktowy lub krótkich odcinków w odniesieniu do szerokości korytarza ekologicznego nie będą miały wpływu na migrację roślin, zwierząt lub grzybów.

Ochrona życia i zdrowia objęta jest częściowo bezpośrednim działaniem Strategii IIT, p.n. „Wspieranie warunków do rozwoju szerokorozumianej branży medycznej”. Pośrednio wspomagać będą ten obszar interwencji działania związane z czystością środowiska, transformacji energetycznej i edukacji. Pozytywny wpływ na klimat akustyczny, nierozzerwalnie związany ze zdrowiem mieszkańców, będą miały bezpośrednio projekty realizowane w ramach działań: „Komunikacja na terenie Partnerstwa” (e-mobilność, poprawa infrastruktury drogowej, ciągi pieszo- rowerowe).

Nierozwiązane problemy z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, stanowią istotną barierę rozwoju obszaru Partnerstwa w kontekście stanu wód powierzchniowych i podziemnych (występowanie jednolitych części wód powierzchniowych o złym stanie lub/i zagrożonych nie osiągnięciem celów środowiskowych). Działania Strategii IIT związane m.in. ze zrównoważoną turystyką, czystością środowiska czy też edukacją ekologiczną stanowią prawidłowe kierunki

interwencji w zakresie poprawy jakości tych elementów środowiska. Ich skuteczność będzie monitorowana w ramach systemu monitorowania i ewaluacji Strategii IIT.

Na terenie Partnerstwa nie zostały zidentyfikowane obszary na których wystąpiło przekroczenie dopuszczalnych stężeń substancji w powietrzu. Nie mniej jednak skala prowadzonego monitoringu nie wyklucza występowania lokalnych przekroczeń, głównie za sprawą niskiej emisji. Ochrona zasobów naturalnych poprzez działania strategii odbywać się będzie głównie pośrednio poprzez np. wsparcie rozwoju energii odnawialnej i projektów zmierzających do poprawy efektywności oraz niezależności energetycznej. Działania Strategii IIT związane m.in. z transformacją energetyczną, czystością środowiska czy też edukacją ekologiczną wytyczają prawidłowe kierunki interwencji w zakresie poprawy jakości tych elementów środowiska. Ich skuteczność będzie monitorowana w ramach systemu monitorowania i ewaluacji Strategii IIT.

Z punktu widzenia ochrony krajobrazu istotne będą inwestycje związane zarówno z energetyką odnawialną jak i rozwojem mieszkalnictwa i przemysłu. Z estetyką krajobrazu, ale przede wszystkim z ochroną powierzchni ziemi wiązać się będzie prawidłowo prowadzona gospodarka odpadami. Na terenie Partnerstwa zidentyfikowano konkretne problemy w tym zakresie jak „dzikie wysypiska” nie wystarczająca infrastruktura oraz prognozuje się potencjalne zagrożenia związane z intensyfikacją ruchu turystycznego czy też rozwojem gospodarczym. Działania Strategii IIT związane m.in. ze zrównoważoną turystyką, czystością środowiska czy też edukacją ekologiczną wytyczają prawidłowe kierunki interwencji w zakresie poprawy jakości tych elementów środowiska. Ich skuteczność będzie monitorowana w ramach systemu monitorowania i ewaluacji Strategii IIT.

Ochrona zabytków i dóbr materialnych objęte są częściowo bezpośrednimi działaniami Strategii IIT, takimi jak ochrona i zachowanie zabytkowych ogrodów i parków i rewitalizacja obszarów miejsko-wiejskich oraz wiejskich. Ponadto wspomagać będzie ten obszar interwencji działania edukacyjne.

Poszczególne działania są ze sobą powiązane i komplementarne. W wielu działaniach występują zarówno pośrednie jak i bezpośrednie oddziaływania na środowisko. W przypadku wszystkich działań potencjalne korzyści wynikające z ich eksploatacji w wymiarze długoterminowym przewyższają koszty (rozumiane jako negatywne oddziaływania, które z reguły najintensywniej występują na etapie ich realizacji). Należy ocenić, że realizacja celów Strategii IIT przyczyni się do zachowania istniejących walorów środowiska, wzbogaci lub odtworzy obniżone wartości środowiska i nie będzie potęgować istniejących już zagrożeń środowiska. Stopień wykorzystania środowiska, szczególnie na etapie realizacji inwestycji

infrastrukturalnych będzie racjonalny i efektywny z punktu widzenia celów których osiągnięcie zakłada Strategia IIT.

Ocena ustaleń Strategii IIT z punktu widzenia zmian klimatycznych

Ze względu na lokalny charakter Strategii IIT, należy uznać, że jej ustalenia w formie działań odnoszących się bezpośrednio do problematyki zmian klimatycznych i przystosowaniu się do nich takich jak „Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego” oraz „Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury” wyczerpują katalog możliwych działań związanych z przystosowaniem się do zmian klimatu i przeciwdziałania im ,na tym poziomie. Inne działania jak np. związane z zagrożeniami powodzią realizowane są głównie na wyższych poziomach decyzyjnych i planistycznych. Mitygacja tego zagrożenia na szczeblu lokalnym dotyczy wyłączenia z lokalizacji inwestycji (mieszkaniowych, drogowych itp.) terenów zagrożonych powodzią i podtopieniami.

Transgraniczne oddziaływanie na środowisko

Realizacja działań zawartych w projekcie dokumentu nie spowoduje oddziaływania transgranicznego na środowisko, pomimo położenia Gmin Partnerstwa wzdłuż granicy z Republiką Federalną Niemiec. W ramach przeprowadzonej powyżej oceny oddziaływania ustaleń Strategii IIT nie zidentyfikowano działań lub typów projektów które mogłyby transgranicznie oddziaływać lub powiększać efekt oddziaływania na środowisko.

Zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektu Strategii IIT

Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektu Strategii IIT opierać się muszą na zasadach i przepisach funkcjonujących w obrębie prawa wspólnotowego i krajowego. Kierunkowy, ogólny charakter tego dokumentu w sposób szczególny podkreśla wagę prawidłowo prowadzonych procesów decyzyjnych i procedur (w tym środowiskowych).

Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w Strategii IIT

Brak możliwości identyfikacji rozwiązań alternatywnych w stosunku do ustaleń tak ogólnego, a zarazem zintegrowanego dokumentu jakim jest Strategia IIT. Rozwiązania alternatywne analizowane będą natomiast w przypadku każdego projektu infrastrukturalnego realizowanego w ramach działań Strategii, objętego procedurą oceny oddziaływania na środowisko.

Metody analizy skutków realizacji postanowień Strategii IIT

Zastosowana zostanie procedura monitoringu opierająca się na cyklicznym procesie zbierania i analizowania danych, a skład podmiotów zaangażowanych w monitorowanie obejmować będzie odpowiednie organy statutowe Partnerstwa. Monitoring Strategii IIT będzie miał charakter okresowy i finalny. W pierwszym przypadku monitoring oznacza badanie postępu realizacji poszczególnych projektów w wybranym czasie obowiązywania Strategii: może się on odbywać co roku, co dwa lata albo w połowie okresu strategicznego programowania. W drugim przypadku ewaluacji podlegać będzie ostateczny stan zrealizowanych projektów po zakończeniu czasu obowiązywania Strategii IIT.

2. WPROWADZENIE

2.1. Zamawiający

Partnerstwo Przygraniczne na rzecz Łuku Mużakowa

Skład Partnerstwa:

1. Gmina Brody,
2. Gmina Lipinki Łużyckie,
3. Łęknica,
4. Gmina Przewóz,
5. Gmina Trzebiel,
6. Gmina Tuplice.

Lider Partnerstwa:

Burmistrz Łęknicy, 68-208 Łęknica, ul. Żurawska 1

2.2. Wykonawca opracowania

KMH Consult dr inż. Krzysztof Haziak, 65-101 Zielona Góra, ul. Strumykowa 28A/31

2.3. Podstawy formalno- prawne prognozy

Obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wynika z art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. (dalej ustawa OOOŚ) o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 z późn. zm.). Zgodnie z tym przepisem przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymaga projekt:

„1) planu ogólnego gminy oraz planu zagospodarowania przestrzennego, wyznaczający ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a także koncepcji rozwoju kraju, strategii rozwoju, programu, polityki publicznej i dokumentu programowego, z zakresu polityki rozwoju, wyznaczający ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;

2) polityki, strategii, planu i programu w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywany lub przyjmowany przez organy administracji, wyznaczający ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;

3) polityki, strategii, planu i programu innego niż wymienione w pkt 1 i 2, którego realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000, jeżeli nie jest on bezpośrednio związany z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynika z tej ochrony.”

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim w piśmie z dnia 04.01.2024 r., znak: WZŚ.411.191.2023.DT, uznał, że projekt dokumentu pn. „Strategia Innych Instrumentów Terytorialnych Partnerstwa Przygranicznego na rzecz Łuku Mużakowa” (dalej Strategia IIT), należy do katalogu dokumentów podlegających obowiązkowi przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

2.4. Przedmiot i cel opracowania

Zgodnie z ustawą OOS strategiczna ocena oddziaływania na środowisko to postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji polityki, strategii, planu lub programu, obejmujące w szczególności:

- „a) uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko,*
- b) sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko,*
- c) uzyskanie wymaganych ustawą opinii,*
- d) zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu.”*

Stanowiąca przedmiot niniejszego opracowania „Prognoza Oddziaływania na Środowisko Strategii Innych Instrumentów Terytorialnych Partnerstwa Przygranicznego na rzecz Łuku Mużakowa” (dalej Prognoza) stanowi podstawowy dokument tego postępowania.

Prognoza oddziaływania na środowisko ma na celu ocenę skutków realizacji zapisów analizowanego dokumentu w aspekcie zgodności z uwarunkowaniami środowiskowymi, zasadami zrównoważonego rozwoju oraz w aspekcie spójności z celami i priorytetami dokumentów planistycznych wyższego rzędu. Zakładając, że realizacja przedsięwzięć opisanych w Strategii IIT, jak także tych dla których realizacji określa ramy i kierunki, oddziaływać będzie na środowisko, Prognoza ma za zadanie także ułatwić w przyszłości identyfikację charakteru i skutków tego oddziaływania.

Celem prognozy jest również dostarczenie stosownych informacji mieszkańcom w procesie konsultacji społecznych oraz organom opiniującym.

2.5. Zakres prognozy wymagany prawem i trybem postępowania

Zgodnie z art. 51 ust. 2 Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach

oddziaływania na środowisko Prognoza oddziaływania na środowisko opracowana w ramach procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko:

„1) zawiera:

- a) *informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami;*
- b) *informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy;*
- c) *propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania;*
- d) *informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko;*
- e) *streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym;*
- f) *oświadczenie autora, a w przypadku, gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów – kierującego tym zespołem, o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a ust. 2, stanowiące załącznik do prognozy;*
- g) *datę sporządzenia prognozy, imię, nazwisko i podpis autora, a w przypadku, gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów – imię, nazwisko i podpis kierującego tym zespołem oraz imiona, nazwiska i podpisy członków zespołu autorów.*

2) *określa, analizuje i ocenia:*

- a) *istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu;*
- b) *stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem;*
- c) *istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody;*
- d) *cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu;*
- e) *przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:*
  - *różnorodność biologiczną,*
  - *ludzi,*
  - *zwierzęta,*
  - *rośliny,*
  - *wodę,*
  - *powietrze,*
  - *powierzchnię ziemi,*

- krajobraz,
- klimat,
- zasoby naturalne,
- zabytki,
- dobra materialne, z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;

3) przedstawia:

a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,

b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru –rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.”

Ponadto zakres i stopień szczegółowości został uzgodniony z organami określonymi w ustawie OOŚ tj.

- Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, oraz
- Lubuskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim w piśmie z dnia 04.01.2024 r., znak: WZŚ.411.191.2023.DT, zaznaczył, że:

„...przygotowywana Strategia, co do zasady, wyznaczała będzie przede wszystkim ramy i kierunki procesów planowanych do realizacji m. in. w sferze środowiskowej, w odniesieniu do których strategiczna ocena oddziaływania na środowisko będzie miała charakter hipotetyczny i nie będzie dotyczyła bezpośredniego oddziaływania poszczególnych przedsięwzięć na środowisko. W związku z powyższym, w tym konkretnym przypadku najistotniejszą rolę odgrywa ocena trafności procesów decyzyjnych, ocena właściwej identyfikacji celów samego dokumentu, ocena skutków ich realizacji oraz ocena, czy kwestie środowiskowe zostały w nich należycie ujęte, tj. w sposób optymalny dla jego ochrony.”,

a przedmiotowa prognoza oddziaływania na środowisko powinna:

- *„Wziąć pod uwagę przede wszystkim szczególne cechy obszaru objętego oddziaływaniem w wyniku realizacji Strategii a przede wszystkim zróżnicowane*

regionalne uwarunkowania przyrodnicze, krajobrazowe oraz elementy i obszary prawnie chronione terenów objętych dokumentem.

- Zawierać ocenę projektu Strategii z punktu widzenia ochrony środowiska, jako całości (ocenie należy zatem poddać wszystkie elementy środowiska, na które ustalenia przedmiotowego dokumentu mogą wywierać wpływ przekształcający).*
- Zawierać ocenę racjonalności i efektywności wykorzystania środowiska w trakcie realizacji Strategii, w kontekście respektowania zasad zrównoważonego rozwoju.*
- Zawierać analizę zagrożeń oraz skutków, które dla środowiska, w tym dla obszarów i gatunków chronionych, mogą stanowić zaprojektowane do realizacji w Strategii zadania.*
- Uwzględnić aktualny stan klimatu akustycznego na terenie objętym dokumentem, tzn. ocenić wpływ istniejących szlaków drogowych i kolejowych oraz innych przedsięwzięć będących źródłem hałasu na klimat akustyczny, określić potencjalne zmiany stanu klimatu akustycznego w wyniku realizacji ustaleń przedmiotowej Strategii.*
- Ocenic, czy Strategia uwzględnia aktualny stan jakości powietrza na terenach objętych dokumentem, czy wskazuje obszary, na których nastąpiło przekroczenie dopuszczalnych stężeń substancji w powietrzu, czy określa przyczyny występowania ponadnormatywnych stężeń ze wskazaniem źródeł emisji odpowiedzialnych za zanieczyszczenia powietrza.*
- Określić potencjalne zmiany stanu powietrza w wyniku realizacji ustaleń analizowanego projektu dokumentu oraz ocenić, czy działania na rzecz poprawy jakości powietrza lub na rzecz utrzymania tej jakości zawarte w Strategii są wystarczające.*
- Ocenic, czy Strategia uwzględnia aktualny stan środowiska gruntowo - wodnego na terenach objętych dokumentem oraz czynniki wpływające na to środowisko. Określić, przeanalizować i ocenić przewidywane znaczące oddziaływania w wyniku realizacji ustaleń analizowanego projektu dokumentu na jakość gleby i ziemi, wód podziemnych i powierzchniowych oraz wód przeznaczonych do picia. Ocenic, czy przedstawione w Strategii działania zmierzające do poprawy jakości w/w komponentów środowiska są wystarczające.*
- Ocenic, czy Strategia uwzględnia analizę zjawisk klimatycznych i ich pochodnych, takich jak upały, mrozy, oblodzenia, powodzie, podtopienia, susze, opady śniegu, wiatr, koncentracja zanieczyszczeń powietrza. Ocenic, czy przedmiotowa Strategia odnosi się do wszystkich rodzajów możliwych zagrożeń: meteorologicznych (np. intensywne opady atmosferyczne, ekstremalne temperatury, porywiste wiatry, mgły), biologicznych (np. rozwój groźnych mikroorganizmów i insektów), geofizycznych (np. ruchy*

grawitacyjne), hydrologicznych (np. powodzie) i klimatologicznych (np. niedobory wody, pożary). Ocenić, czy przedstawione w Strategii propozycję rozwiązań, które mogą przyczynić się do zmniejszenia, ograniczenia lub eliminacji tych zagrożeń są wystarczające.

- Ustalić, na ile realizacja celów i priorytetów przyjętych w Strategii pozwoli na zachowanie istniejących wartości środowiska, wzbogaci lub odtworzy obniżone wartości środowiska oraz w jakim stopniu będzie potęgować zagrożenia już istniejące."*

Zgodnie z pismem RDOŚ prognoza do projektu przedmiotowej Strategii IIT powinna zwracać obligatoryjnie pełny zakres wymagań, o których mowa w art. 51 ustawy OOŚ. Jeżeli którykolwiek z wymaganych punktów nie dotyczy opracowywanego dokumentu, należy w prognozie dokonać tzw. wypełnienia negatywnego, z podaniem uzasadnienia.

Lubuski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Gorzowie Wielkopolskim w piśmie z dn. 09.10.2024 r., znak: NZ.9022.474.2024.AD, uzgodnił zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dokumentu pn. „Strategia Instrumentów Terytorialnych Partnerstwa przygranicznego na rzecz Łuku Mużakowa”. W piśmie tym LPWIS wymaga, aby prognoza oddziaływania na środowisko spełniała wymogi art. 51 ust. 2 oraz art. 52 ust. 1 i 2 ustawy OOŚ oraz obejmowała ocenę jakościową i ilościową wpływu realizacji ustaleń tego dokumentu na poszczególne komponenty środowiska, a w zakresie kompetencji LPWIS dać rzetelną ocenę oddziaływania na stan zdrowia oraz warunki i jakość życia (zwłaszcza zamieszkujących tereny w pobliżu planowanych inwestycji), w szczególności w aspekcie:

„:1) zagrożenia dla wód podziemnych, w szczególności Głównych Zbiorników Wód Podziemnych zlokalizowanych na analizowanym terenie (należy uwzględnić nakazy, zakazy i ograniczenia związane z ochroną zasobów wody),

2) zagrożenia dla ujęć i źródeł wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi z uwzględnieniem obszarów stref ochronnych tych ujęć,

3) narażenia na zanieczyszczenia powietrza (w tym odory), hałas i wibracje:

a) zapewnienie odpowiednich standardów jakości powietrza atmosferycznego,

b) zachowania dopuszczalnych poziomów hałasu na terenach chronionych akustycznie, zwłaszcza na terenach zabudowy mieszkaniowej/siedlisk ludzkich, zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży (jednostki oświatowe) oraz terenach rekreacyjno- wypoczynkowych,

a także wskazanie działań zaradczych mających na celu eliminację bądź minimalizację negatywnych skutków mogących wystąpić w związku z realizacją planowanych inwestycji wraz z ich analizą ich skuteczności i poprawności."

3. INFORMACJE O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY

Zgodnie z art. 52 Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, informacje zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko, powinny być opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu oraz etapu przyjęcia tego dokumentu w procesie opracowywania projektów dokumentów powiązanych z tym dokumentem. W prognozie uwzględnia się informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych, przyjętych już, dokumentów powiązanych z projektem dokumentu będącego przedmiotem postępowania.

Strategia IIT Partnerstwa Przygranicznego na rzecz łuku Mużakowa jest ogólnym dokumentem planistycznym, stanowiącym jedynie deklarację Partnerstwa co do działań i ogólnego zakresu planowanych przedsięwzięć, nie jest natomiast jednoznacznym przesądzeniem co do ich realizacji. Opisy przedsięwzięć są bardzo ogólne i nie przesądzają o ich dokładnej lokalizacji lub formie.

Dla oceny dokumentu strategicznego, o tym stopniu ogólności, pod kątem jego możliwego oddziaływania na środowisko zastosowano model oparty na brytyjskich doświadczeniach z oceną polityk (*policy appraisal*). Najważniejszą rolę w tym modelu odgrywa identyfikacja celów samego dokumentu, skutków jego realizacji i ocena: czy kwestie środowiskowe zostały w nim należycie ujęte – nie zaś bezpośredniego oddziaływania poszczególnych inwestycji na środowisko. Model ten kładzie większy nacisk na proces decyzyjny będący efektem wdrożenia ocenianego dokumentu. Ten model sprawdza się w ocenie dokumentów, które nie wyznaczają ram poszczególnych przedsięwzięć, a jedynie ramy i kierunki rozwoju różnych procesów w sferze społecznej, gospodarczej, prawnej czy środowiskowej.

Szczegółowy opis konkretnych inwestycji realizowanych w ramach Strategii IIT zostanie ustalony na etapie ich lokalizacji, opracowania dokumentacji technicznej oraz pozyskiwania wszystkich zgód i pozwoleń administracyjnych przesadzających ostatecznie o ich powstaniu lub zaniechaniu. Niektóre z tych projektów zostaną zakwalifikowane do przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na środowisko w wyniku screeningu opartego m.in. przepisy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 2019 poz. 1839). Strategia IIT co prawda identyfikuje przedsięwzięcia planowane do realizacji, jednak nie wyznacza

szczegółowego zakresu rzeczowego w takim stopniu by mogła być dla nich prowadzona w ramach strategicznej oceny uszczegółowiona ocena oddziaływania na środowisko.

Dlatego też dostosowując stopień szczegółowości przeprowadzonej oceny wzięto pod uwagę treść art. 2 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływów niektórych planów i programów na środowisko, mówiącą o konieczności unikania powielania oceny tj. niedopuszczalności sytuacji, w której te same aspekty były lub mogły być oceniane w ramach dwóch różnych postępowań i na tym samym poziomie szczegółowości. W związku z tym ocenę przeprowadzono na poziomie działań prowadzących do osiągnięcia celów Strategii IIT oraz typów projektów które te działania obejmują.

Stopień szczegółowości przeprowadzonych ocen w ramach niniejszej Prognozy jest adekwatny do przyjętej metodyki obejmującej zarówno metody opisowo- porównawcze jak i macierzowe, w ramach których m.in.:

- poddano analizie oceniany dokument w aspekcie wstępnej oceny możliwości oddziaływania jego zapisów na środowisko,
- określono stan i istniejące problemy środowiska na terenie Partnerstwa na podstawie dostępnych dokumentów i informacji z portali specjalistycznych,
- dokonano analizy zgodności dokumentu z celami środowiskowymi ustanowionymi na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym,
- dokonano analizy (metodą opisową) możliwych skutków środowiskowych realizacji poszczególnych działań Strategii IIT w celu identyfikacji oddziaływań pozytywnych jak i negatywnych,
- podsumowanie wyników oceny wpływu realizacji poszczególnych działań na poszczególne komponenty środowiska pokazano w formie macierzy pokazującej status oddziaływania (neutralny, pozytywny, negatywny) oraz ich charakter (bezpośrednie, pośrednie, wtórne, krótkoterminowe, średnioterminowe, długoterminowe, stałe i chwilowe),
- rozważono możliwość wystąpienia oddziaływania skumulowanego oraz transgranicznego, potencjalne zmiany środowiska w przypadku braku realizacji Strategii IIT jak także możliwe rozwiązania alternatywne,
- w przypadku stwierdzenia możliwości wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko wskazano na możliwe do zastosowania środki mitygujące te oddziaływania.

Prognoza została opracowana ze świadomością, iż specyfika strategicznych dokumentów rozwojowych oraz ogólność sposobu formułowania ich zapisów mogą skutkować ich wielokierunkową interpretacją, wieloznacznością i co za tym idzie dużym subiektywizmem oceny.

4. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH STRATEGII IIT ORAZ JEJ POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI

4.1. Prezentacja treści i głównych celów Strategii IIT

Jednym z celów polityki spójności Unii Europejskiej w ramach perspektywy finansowej na lata 2021-2027 jest zwiększenie wpływów lokalnych wspólnot na kształtowanie polityki terytorialnej. Cel 5 "Europa bliżej obywateli" skupia się na wzmocnieniu roli samorządów terytorialnych w stymulowaniu procesów rozwojowych w oparciu o działania wynikające ze strategii terytorialnych. Fundamentem do podejmowania tych interwencji jest współpraca samorządów na bazie zawiązywanych partnerstw, w ramach odpowiednich instrumentów terytorialnych polityki spójności, tj. ZIT i IIT.

W skład partnerstwa pn. „Partnerstwo przygraniczne na rzecz Łuku Mużakowa” wchodzi 6 gmin z powiatu żarskiego: Brody, Lipinki Łużyckie, Łęknica, Przewóz, Trzebiel i Tuplice.

Zgodnie z wyznaczonymi Obszarami Strategicznej Interwencji (OSI) w ramach Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 Gminy Brody, Trzebiel i Tuplice zostały zaliczone do obszarów znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji społeczno-gospodarczej. Zaś pozostałe gminy tworzące partnerstwo (Lipinki Łużyckie, Łęknica, Przewóz) zostały zaliczone do obszarów wiejskich o utrudnionych warunkach rozwojowych.

„Strategia Innych Instrumentów Terytorialnych Partnerstwa Przygranicznego na rzecz Łuku Mużakowa” stanowi odpowiedź na problemy, potrzeby rozwojowe, wyzwania i szanse wskazane w przeprowadzonej diagnozie obszaru partnerstwa.

Strategia IIT zawiera m.in. syntezę diagnozy, cele, do których partnerstwo dąży oraz odpowiadające im kierunki działań, wskaźniki, listę projektów wraz z informacją o ich wyborze, system partycypacji, źródła finansowania i opis systemu wdrażania. Wskazane w dokumencie projekty mają charakter zintegrowany w oparciu o założenia Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej przedstawione w dokumencie pn. „Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie 2021 -2027”. Z kolei prezentowane w strategii podejście zintegrowane oparte jest na autorskiej koncepcji wiązek projektowych, stanowiących fundament do wykazania powiązań między projektami, celami oraz działaniami. Zakres strategii, w szczególności w odniesieniu do wzoru listy projektów, podejścia zintegrowanego,

wskaźników, został skonsultowany w toku prac nad strategią z przedstawicielami Instytucji Zarządzającej Województwa Lubuskiego.

Rolą Strategii IIT jest wsparcie sprawnego i spójnego zarządzania rozwojem w gminach sąsiadujących, powiązanych ze sobą funkcjonalnie, które posiadają wspólne, uzupełniające się lub współzależne cele rozwojowe i chcą razem realizować politykę rozwoju w granicach swoich terytoriów. Biorąc pod uwagę tempo oraz zakres zmian zachodzących na poziomie globalnym oraz europejskim, w tym wyzwania związane z kryzysem klimatycznym, pandemią, czy kryzysem migracyjnym, mających kluczowy wpływ na rozwój samorządów lokalnych, niezbędne jest również otwarcie na nowe trendy, innowacje, cyfryzację i zmiany technologiczne, adaptację do zmian klimatu oraz dbanie o to, aby rozwój samorządów zrzeszonych w Partnerstwie Przygranicznym na rzecz Łuku Mużakowa był zrównoważony, z poszanowaniem praw i potrzeb wszystkich mieszkańców.

4.2. Misja i wizja Partnerstwa

Strategia Terytorialna IIT Partnerstwa Przygranicznego na rzecz łuku Mużakowa jest dokumentem, w którym zdiagnozowano aktualną sytuację społeczno-gospodarczą. Zwrócono uwagę zarówno na mocne jak i słabe strony, a także potrzeby i problemy rozwojowe. W procesie tworzenia i realizacji strategii istotne pozostało określenie misji i wizji - dwóch elementów ukazujących najważniejsze kierunki rozwoju.

Misja Partnerstwa koncentruje się na podstawowych wartościach, które przyświecają partnerom i jego mieszkańcom w procesach rozwojowych. Wskazuje na czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych. Zawiera w sobie odpowiedzi na pytania: Kim jesteśmy? Czym się zajmujemy? Dlaczego? Co jest naszym priorytetem? Uwzględniając przyjęte założenia:

„Misją partnerstwa jest integracja gmin łuku Mużakowa na rzecz działań w zakresie dalszego rozwoju obszaru Partnerstwa oraz jego promocji z zachowaniem dziedzictwa naturalnego i kulturowego jak i tożsamości jego mieszkańców.”

Wizja Partnerstwa to:

„Partnerstwo to dobrze skomunikowany obszar zrównoważonej turystyki, stwarzający warunki do prowadzenia biznesu, dbający o dziedzictwo i lokalną kulturę oraz oferujący dostęp do usług medycznych, opiekuńczych i społecznych. Region partnerstwa to ekologiczna perła województwa lubuskiego’

4.3. Cele strategiczne Partnerstwa

Na podstawie diagnozy aktualnego stanu obszaru Partnerstwa, jego sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także dążąc do osiągnięcia stanu opisanego w wizji rozwoju określono trzy cele strategiczne, którymi są:

CEL STRATEGICZNY 1: Gospodarka lokalna Partnerstwa oparta o zrównoważoną turystykę i współpracę transgraniczną, wspierająca lokalną przedsiębiorczość.

Cel strategiczny nr 1 będzie realizowany poprzez tworzenie klimatu i warunków do rozwoju przedsiębiorczości, w której ważną rolę odgrywać będzie **zrównoważona turystyka**. Nastąpi koncentracja działań polegających na budowie infrastruktury turystycznej oraz około turystycznej kreującej warunki do lokalnej przedsiębiorczości. Wspierane będą warunki do rozwoju szerokokorozumianej branży medycznej i innych usług, szczególnie z możliwością świadczenia ich na odległość. W ramach realizacji niniejszego celu nastąpi szereg działań integrujących i promujących zasoby partnerstwa, wzmacniających tożsamość mieszkańców z Partnerstwem i wzmacniających współpracę instytucjonalną gmin partnerstwa oraz transgraniczną.

CEL STRATEGICZNY 2: Społeczność dbająca o potrzeby pokoleń i tożsamość kulturową, otwarta na wyzwania demograficzne Partnerstwa oraz wsparta zintegrowanym rozwojem instytucjonalnym.

Cel strategiczny nr 2 będzie realizowany w działaniach wspierających **tożsamość lokalną i dziedzictwo kulturowe**, co wpisuje się w kierunek efektywniejszego wykorzystania lokalnych zasobów społecznych oraz ekonomicznych. Rozwój edukacji, usług opiekuńczych, zdrowotnych i społecznych to wyraźny sygnał dla mieszkańców i przyjezdnych, że Partnerstwo stwarza warunki dobrej jakości życia osobistego i zawodowego. Nie odbędzie się to bez zwiększenia zdolności instytucjonalnych, integracji usług publicznych oraz poprawy komunikacji pomiędzy członkami Partnerstwa, a mieszkańcami oraz współpracy transgranicznej.

CEL STRATEGICZNY 3: Zielona, estetyczna i skomunikowana przestrzeń zwiększająca mobilność mieszkańców oraz rozwój usług publicznych i prywatnych na obszarze Partnerstwa.

Cel strategiczny nr 3 będzie realizowany poprzez działania, które zmienią wizerunek Partnerstwa na estetyczne, zielone, skomunikowane i atrakcyjne miejsce do życia. W rezultacie mieszkańcy, a szczególnie młodzież będzie bardziej skłonna do nieopuszczania obszaru lub do powrotu po zdobyciu wykształcenia. Kluczowym do dalszego rozwoju

społeczno-gospodarczego jest także **czystość środowiska, ochrona różnorodności biologicznej i dziedzictwa naturalnego**. Przestrzeń będzie zmieniała się w duchu neutralnego klimatyczne i samowystarczalne energetycznie obszaru ze strefą turystyczno-biznesową oraz rekreacyjno-sportową wspieraną zintegrowaną polityką mieszkaniową oraz rezultatami współpracy sektora prywatnego i publicznego.

Cele strategiczne Partnerstwa odwzorowują obszary rozwojowe w sferze gospodarczej, społecznej i środowiskowo-przestrzennej, które są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Dla zapewnienia zintegrowanego podejścia w procesie strategicznym przyjęto zasadę planowania działań uwzględniającą przede wszystkim istniejące uwarunkowania funkcjonalne, a nie sektorowe (silosowe).

Zintegrowane podejście pozwoli osiągnąć Partnerstwu zakładane efekty w wymiarze zrównoważonego rozwoju, konstruując określone polityki ponad ograniczeniami wynikającymi wprost z podziałów administracyjnych.

4.4. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych

Działania określone w projekcie Strategii oznaczają rodzaj interwencji służący osiągnięciu strategicznych celów rozwoju i należy je rozumieć jako linię postępowania wyznaczającą jakiego typu działania podejmować. Do każdego działania zaproponowane zostały typy projektów (operacji) stanowiące elastyczny katalog w ramach którego pokazano ścieżkę rozwojową dla identyfikacji możliwych do realizacji projektów.

W Strategii przewidziane zostały następujące działania i typy projektów (operacji):

DZIAŁANIE 1.1: Zrównoważona turystyka

- Rozwój produktów turystycznych w oparciu o obiekty UNESCO: Geopark Łuk Mużakowa i Park Mużakowski
- Rozwój różnych form turystyki, z naciskiem na eko-turystykę
- Ochrona i zachowanie zabytkowych ogrodów i parków
- Wzrost infrastruktury i zaplecza turystycznego, w tym bazy noclegowej
- Rozwój oferty turystycznej oraz jej sieciowanie.

DZIAŁANIE 1.2: Klimat dla przedsiębiorczości

- Stworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, w tym świadczenia usług na odległość
- Wspieranie warunków do rozwoju szerokorozumianej branży medycznej

- Rozwój terenów inwestycyjnych
- Wzrost aktywności gospodarczej i społecznej z wykorzystaniem struktur sieciowych(m.in. LGD, ODR, izby rolnicze).

DZIAŁANIE 2.1: Wzrost poziomu edukacji oraz usług opiekuńczych, zdrowotnych społecznych

- Podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców z wykorzystaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych umożliwiającym zdalne nauczanie i świadczenie usług na odległość
- Rozwój sieci żłobków i przedszkoli
- Rozwój oferty dla seniorów
- Wzrost dostępu do usług publicznych
- Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, innowacyjnych metod kształcenia i szkolenia na odległość oraz on-line.

DZIAŁANIE 2.2: Wspieranie tożsamości lokalnej i dziedzictwa kulturowego

- Rozwój bazy kulturalnej
- Kulturowanie kultury i tradycji
- Wzmocnienie roli kultury we włączeniu społecznym i innowacjach społecznych
- Budowanie wzajemnego zaufania, zwłaszcza poprzez zachęcanie do działań ułatwiających kontakty międzyludzkie

DZIAŁANIE 2.3: Rozwój instytucjonalny

- Rozwój e-usług publicznych wraz z systemem szkoleń
- Poprawa komunikacji pomiędzy członkami Partnerstwa i integrowanie działań oraz promocja instrumentów współpracy i partnerstwa
- Rozwój wsparcia ze strony urzędów w pozyskiwaniu środków dla NGO, przedsiębiorców i mieszkańców
- Wzrost standardów dostępności w jednostkach publicznych
- Poprawa warunków do rozwoju, współpracy i wymiany transgranicznej
- Zwiększenie zintegrowania usług publicznych dostosowanych do potrzeb gmin przygranicznych
- Zwiększenie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych.

DZIAŁANIE 3.1: Komunikacja na terenie Partnerstwa

- Rozwój komunikacji zbiorowej w oparciu o ekologiczny i ekonomiczny tabor, w tym komunikacja autobusowa i kolejowa
- Wspieranie różnych form niskoemisyjnego transportu
- Poprawa infrastruktury drogowej
- Rozwój ciągów pieszo-rowerowych jako element mobilności mieszkańców
- Rozwiązania komunikacyjne wynikające ze współpracy transgranicznej.

DZIAŁANIE 3.2: Czystość środowiska

- Poprawa estetyki otoczenia
- Poprawa świadomości ekologicznej lokalnych społeczności oraz programy edukacji ekologicznej
- Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury
- Rozwój systemu gospodarki odpadami komunalnymi
- Transfer technologii i współpraca między sektorem prywatnym lub publicznym koncentrującym się na gospodarce o obiegu zamkniętym
- Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego
- Wspieranie bioróżnorodności i dziedzictwa naturalnego.

DZIAŁANIE 3.3: Mieszkalnictwo i ład przestrzenny

- Rozwój bazy mieszkaniowej w partnerstwie publiczno-prywatnym lub w innych modelach finansowych
- Utrzymanie ładu przestrzennego obszarów wiejskich
- Rewitalizacja obszarów miejsko-wiejskich oraz wiejskich.

DZIAŁANIE 3.4: Transformacja energetyczna

- Rozwój energii odnawialnej
- Wsparcie projektów zmierzających do poprawy efektywności oraz niezależności energetycznej.

4.5. Lista i opis projektów

W Strategii IIT przedstawiono listę projektów o charakterze inwestycyjnym. Ich opisy są bardzo ogólne i nie przesadzają o dokładnej lokalizacji ani formie architektonicznej, a ich realizacja będzie uzależniona od pozyskania środków zewnętrznych. Szczegółowy zakres i umiejscowienie inwestycji zostaną ustalone na etapie opracowania dokumentacji technicznej, a następnie pozyskania wszystkich zgód i pozwoleń administracyjnych, i to one przesadzą ostatecznie o powstaniu lub zaniechaniu planowanych projektów.

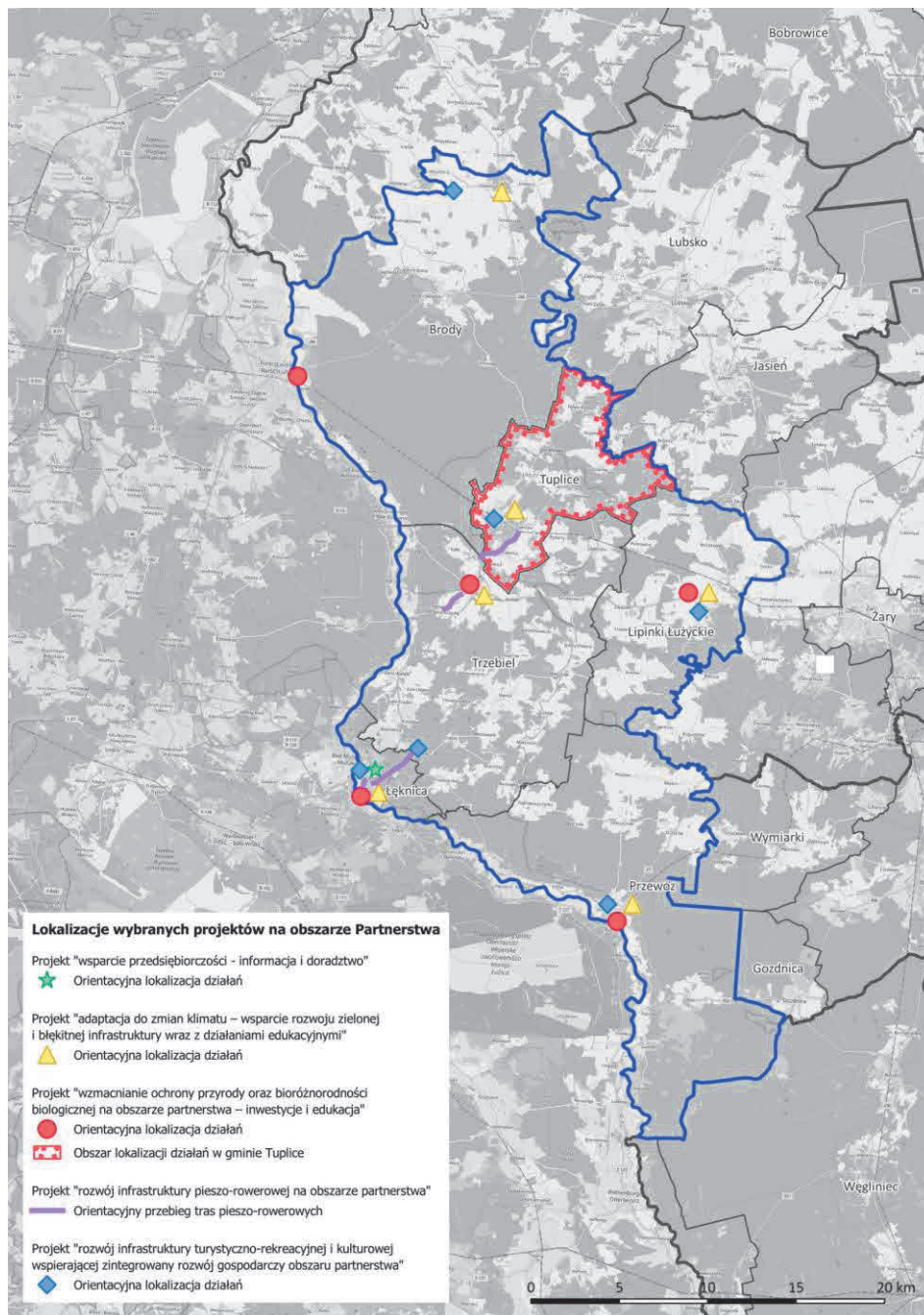
Tabela 1. Lista i opis projektów

Tytuł i nr projektu	Cel i krótki opis projektu
1. UTWORZENIE PORTALU E-USŁUG PARTNERSTWA PRZYGRANICZNEGO NA RZECZ ŁUKU MUŻAKOWA (Działanie 2.3)	Celem projektu jest zwiększenie dostępu mieszkańców i turystów do usług administracji publicznej świadczonych on-line na obszarze Partnerstwa. W ramach projektu planuje się utworzenie wspólnego portalu e-usług oraz elektronicznego biura obsługi interesanta (e-BOI) dla gmin należących do partnerstwa wraz z modernizacją ewidencji, m.in. w zakresie ewidencji dróg itp. Zakres modernizacji ewidencji warunkowany jest dostępną alokacją. E-BOI powiązany będzie z BIP, zintegrowaną skrzynką podawczą E-PUAP, elektronicznym obiegiem dokumentów E-ZD oraz systemem zgłoszeń.
2. WSPARCIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI – INFORMACJA I DORADZTWO (Działanie 2.3)	Celem projektu jest stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości na obszarze Partnerstwa, w tym wspieranie lokalnych firm a także promocję walorów partnerstwa na zewnątrz i przyciągnięcie potencjalnych inwestorów. Zakłada się powołanie przez gminy Partnerstwa stanowiska pracy/stanowisk pracy wspierającego/cych szeroko rozumiany rozwój gospodarczy w ramach współpracy z instytucją otoczenia biznesu o zasięgu regionalnym, np. Agencją Rozwoju Regionalnego w Zielonej Górze poprzez wsparcie utworzenia filii ww. podmiotu na obszarze Partnerstwa. Projekt obejmuje świadczenie usług doradczych na rzecz przedsiębiorstw sektora MŚP w zakresie działalności inwestycyjnej, internacjonalizacji oraz pozyskiwania środków finansowych. W ramach projektu planowane jest także utworzenie stałego biura poprzez adaptację pomieszczeń oraz zakup niezbędnego wyposażenia.
3. OPTIMALIZACJA WYKORZYSTANIA ENERGII Z OZE POPRZEZ ZAKUP MAGAZYNÓW ENERGII (Działanie 3.4)	Celem projektu jest zwiększenie wykorzystania energii z OZE w administracji publicznej. W ramach projektu przewiduje się zakup po jednym magazynie energii w każdej z gmin w celu wsparcia zasilnia budynków użyteczności publicznej stanowiących infrastrukturę krytyczną. Zakupione magazyny energii służyć będą przede wszystkim zabezpieczeniu ciągłości funkcjonowania ważnej z punktu widzenia bezpieczeństwa oraz funkcjonowania Partnerstwa infrastruktury. Dodatkowo pełnić będą one funkcję optymalizacji wykorzystania energii pochodzącej z OZE. Zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł OZE wpłynie pozytywnie na środowisko naturalne (ograniczenie emisji pyłów i CO ₂).
4. ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU –	Celem projektu jest przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatu na obszarze Partnerstwa. W ramach przedmiotowej inwestycji przewiduje się działania

WSPARCIE ROZWOJU ZIELONEJ I BŁĘKITNEJ INFRASTRUKTURY WRAZ Z DZIAŁANAMI EDUKACYJNYMI (Działanie 3.2)	w zieloną i błękitną infrastrukturę – rozwój terenów zielonych, odtworzenie nasadzeń parkowych, utworzenie ogrodów deszczowych, łąk kwiatnych itp. Projekt będzie realizowany na terenie wszystkich gmin Partnerstwa – jedna lokalizacja na terenie gminy – miejsce poszczególnych inwestycji wskazane zostanie na obszarze zurbanizowanym lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie. Działania infrastrukturalne połączone będą wraz z działaniami edukacyjnymi ukierunkowanymi na promowanie właściwych postaw i zachowań ograniczających negatywny wpływ człowieka na środowisko. Działania edukacyjne skierowane będą do mieszkańców Partnerstwa
5. WZMACNIANIE OCHRONY PRZYRODY ORAZ BIORÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ NA OBSZARZE PARTNERSTWA – INWESTYCJE I EDUKACJA (Działanie 3.2)	Celem projektu jest wsparcie działań z zakresu ochrony przyrody oraz ochrony i eksponowania gatunków rodzimych na obszarze Partnerstwa. Projekt swoim zakresem obejmuje tworzenie obszarów ochrony bioróżnorodności w oparciu o gatunki rodzime poprzez tworzenie terenów chronionych w postaci enklaw, parków, ogrodów. Planowane są również działania edukacyjne w postaci kampanii informacyjno-edukacyjnej.
6. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY PIESZO-ROWEROWEJ NA OBSZARZE PARTNERSTWA (Działanie 3.1)	Opis projektu (opis przedsięwzięcia w tym cel i potrzeba realizacji przedsięwzięcia, powiązanie z diagnozą dla strategii terytorialnej) Celem projektu jest poprawa komunikacji niskoemisyjnej na obszarze Partnerstwa poprzez poprawę stanu infrastruktury pieszo-rowerowej. I etap projektu obejmuje działania inwestycyjne związane z budową, przebudową i modernizacją ciągów pieszo rowerowych na odcinku Łęknica – Trzebiel – Tuplice wraz z infrastrukturą towarzyszącą, w tym infrastrukturą związaną z wypożyczaniem rowerów. W kolejnych etapach realizowane będą pozostałe odcinki szlaków pieszo-rowerowych komunikujące infrastrukturę użyteczności publicznej z mieszkańcami i turystami oraz najważniejsze i najistotniejsze z punktu widzenia rozwoju gospodarczego obszary Partnerstwa.
7. ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI I POPRAWA JAKOŚCI KSZTAŁCENIA DZIECI I MŁODZIEŻY Z OBSZARU PARTNERSTWA (Działanie 2.1)	Celem projektu jest zwiększenie dostępności i poprawa jakości kształcenia w szczególnie istotnych z punktu widzenia Partnerstwa obszarach oraz realizacja programu stypendialnego dla najbardziej uzdolnionych. W ramach projektu przewiduje się realizację dodatkowych zajęć z nauki języków obcych, w tym przede wszystkim języka niemieckiego dla dzieci w wieku przedszkolnym oraz realizację programów rozwojowych w zakresie kompetencji kluczowych i przyszłości, ale także w zakresie związanym ze specyfiką Partnerstwa – tj. ochrona środowiska powiązana z lekcjami historii w szkołach. Istotnym elementem projektu będzie wsparcie stypendialne dla najbardziej uzdolnionych uczniów
8. AKTYWIZACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB WYKLUCZONYCH	Celem projektu jest aktywizacja zawodowa osób długotrwale pozostających bez zatrudnienia oraz aktywizacja społeczna osób starszych. W ramach projektu planowane są działania w oparciu o zasoby Centrum Integracji Społecznej w Łęknicy prowadzące do aktywizacji osób długotrwale pozostających bez zatrudnienia

SPOŁECZNIE Z OBSZARU PARTNERSTWA (Działanie 2.1)	i przywrócenie ich na lokalny rynek pracy. Zadanie realizowane we współpracy CIS z Gminnymi Ośrodkami Pomocy Społecznej.
9. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNO- REKREACYJNEJ I KULTUROWEJ WSPIERAJĄCEJ ZINTEGROWANY ROZWÓJ GOSPODARCZY OBSZARU PARTNERSTWA (Działanie 1.1)	Celem projektu jest stworzenie warunków do kreowania rozwoju gospodarczego poprzez działania w zakresie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej i kulturalnej w oparciu o potencjały endogeniczne oraz promocję obszaru Partnerstwa. W ramach projektu planowane są do realizacji zadania infrastrukturalne w poszczególnych gminach Partnerstwa w miejscach o największym potencjale turystycznym i istotnym z punktu widzenia rozwoju kreowanego produktu turystycznego Łuku Mużakowa. Planuje się m.in.: budowę, rozbudowę i wyposażenie miejsc aktywnego wypoczynku, zagospodarowanie terenu pod kątem rozwoju usług dla turystów oraz infrastruktury okołoturystycznej. W projekcie przewidziano także działania związane z kreowaniem i promocją produktu turystycznego Łuk Mużakowa.

Na rycinie 1 przedstawiono mapę pokazującą w ujęciu przestrzennym wizualizację kluczowych działań. Wskazane lokalizacje należy traktować jako orientacyjne. Realizowane w ramach wyznaczonych działań przedsięwzięcia inwestycyjne będą wymagały przeprowadzenia indywidualnych postępowań administracyjnych mających na celu określenie warunków ich realizacji, w tym oceny oddziaływania na środowisko.

Źródło: Strategia IIT

Ryc. 1 Orientacyjna lokalizacja działań i projektów na terenie Partnerstwa

Zintegrowane podejście do zidentyfikowanych projektów opiera się koncepcji autorów Strategii IIT tzw. wiązek projektowych, stanowiących fundament do wykazania powiązań między projektami, celami oraz działaniami. Zgodnie z tą koncepcją przez wiązkę projektów rozumiemy grupę projektów powiązanych ze sobą merytorycznie lub funkcjonalnie w sposób na tyle bezpośredni i istotny, że ich planowanie, wdrażanie lub późniejsza eksploatacja wymaga skoordynowania. Zatem wiązka to grupa projektów które spełniają co najmniej jeden z trzech warunków:

1. Na etapie przygotowania muszą być opracowywane równoległe i w sposób skoordynowany, z uwzględnieniem merytorycznej spójności między nimi lub synchroniczności późniejszego wdrażania;
2. Na etapie realizacji wymagają wdrażania skoordynowanego z uwagi na ścisłe powiązanie merytoryczne lub funkcjonalne;
3. Na etapie eksploatacji wymagają skoordynowanego zarządzania.

Tabela 2 Wiązki projektów i opisy powiązań między projektami

WIĄZKA PROJEKTÓW	PROJEKTY I OPISY POWIĄZAŃ POMIĘDZY NIMI:
WIĄZKA NR 1 GOSPODARKA, W TYM TURYSTYKA	● Projekt nr 2: Wsparcie przedsiębiorczości - informacja i doradztwo ● Projekt nr 8: Aktywizacja zawodowa i społeczna osób wykluczonych społecznie z obszaru Partnerstwa ● Projekt nr 9: Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej i kulturowej wspierającej zintegrowany rozwój gospodarczy obszaru Partnerstwa Projekty uzupełniają się w zakresie tworzenia warunków do rozwoju przedsiębiorczości, w tym rozwoju turystyki. Dobry klimat dla biznesu powstaje w sposób systemowy: od lokalnej agencji przedsiębiorczości (która będzie wspierać nie tylko dotychczasowe firmy, ale również ludzi młodych z pomysłami na biznes) po infrastrukturę turystyczno-rekreacyjno-kulturową (pozwalającą rozwijać biznes okołoturystyczny i dającą sygnał dla biznesu, że Partnerstwo przyjęło konkretny kierunek rozwoju), a kończąc na aktywizacji zawodowej osób nieaktywnych zawodowo (wzmacniając tym samym zasoby rynku pracy).
WIĄZKA PROJEKTÓW	PROJEKTY I OPISY POWIĄZAŃ POMIĘDZY NIMI:
WIĄZKA NR 2 MOBILNOŚĆ I DOSTĘP DO USŁUG PUBLICZNYCH	● Projekt nr 1: Utworzenie portalu e-usług Partnerstwa przygranicznego na rzecz Łuku Mużakowa ● Projekt nr 6: Rozwój infrastruktury pieszo-rowerowej na obszarze Partnerstwa ● Projekt nr 7: Zwiększenie dostępności i poprawa jakości kształcenia dzieci i młodzieży z obszaru Partnerstwa Projekty w niniejszej wiązce pozwalają mieszkańcom obszaru Partnerstwa na poprawę dostępu do usług publicznych i prywatnych. Portal e-usługi pozwoli na bardziej efektywne załatwienie spraw urzędowych i dostęp do informacji niezależnie od miejsca zamieszkania i jego skomunikowania. Poziom edukacji to jeden z najważniejszych aspektów dla młodych rodzin, które mieszkają lub planują zamieszkać na obszarze Partnerstwa. Sieć infrastruktury pieszo-rowerowej to jedna z kluczowych potrzeb mieszkańców, która zapewni dostęp do rynku pracy oraz korzystania z usług publicznych i prywatnych. Realizacja projektów wpisuje się bez wątpienia w poprawę jakości życia mieszkańców i daje możliwość zatrzymania negatywnych trendów demograficznych.

4.6. Powiązanie Strategii z innymi dokumentami planistycznymi

Strategia Terytorialna IIT Partnerstwa Przygranicznego na rzecz Łuku Mużakowa jest nowym dokumentem strategicznym powstałym z myślą o gminach sąsiadujących, powiązanych ze sobą funkcjonalnie, które posiadają wspólne, uzupełniające się lub współzależne cele rozwojowe i chcą razem realizować politykę rozwoju w granicach swoich terytoriów. Strategia określa cele o charakterze ponadlokalnym, służącym wzmocnieniu zidentyfikowanych relacji funkcjonalnych między miastem Łęknica, a gminami należącymi do jego obszaru funkcjonalnego. Strategia jest spójna ze strategiami gmin tworzącymi Partnerstwo. Ponadto, w dokumentach planistycznych gminy powinny - w momencie sporządzania nowych lub aktualizacji istniejących dokumentów - nawiązać do strategii partnerstwa, w tym zawartych w niej zapisów dotyczących polityki przestrzennej i ochrony środowiska.

Cele i założenia projektu Strategii są powiązane także z dokumentami nadrzędnymi na poziomie regionalnym i krajowym oraz odpowiadają na wskazane w nich potrzeby interwencji, w tym także te zdefiniowane w wymiarze środowiskowym.

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 zakłada, że województwo lubuskie w 2030 roku to „zielona kraina inteligentnych technologii”; cechująca się wysoką jakością życia mieszkańców. Cel główny strategii to z kolei inteligentne gospodarowanie potencjałami regionu dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju, spójności społecznej i przestrzennej oraz wysokiej jakości życia mieszkańców.

W **Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030** za misję przyjęto natomiast: *„Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Celem głównym polityki regionalnej jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co stworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.”*

5. ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA NA OBSZARZE PARTNERSTWA I POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI STRATEGII IIT, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIETNIA 2004 R. O OCHRONIE PRZYRODY

5.1. Charakterystyka obszaru Partnerstwa

5.1.1. Położenie, ukształtowanie terenu, krajobraz

Obszar Partnerstwa położony jest w większości wzdłuż Nysy Łużyckiej, na Wysoczyźnie Żarskiej, w południowo-zachodniej części województwa lubuskiego. Wszystkie 6 gmin tworzących Partnerstwo (Brody, Lipinki Łużyckie, Łęknica, Przewóz, Trzebiel i Tuplice), znajduje się na obszarze powiatu żarskiego. Południowo-zachodnia część granicy powiatu jest zarazem granicą Polski z Niemcami.

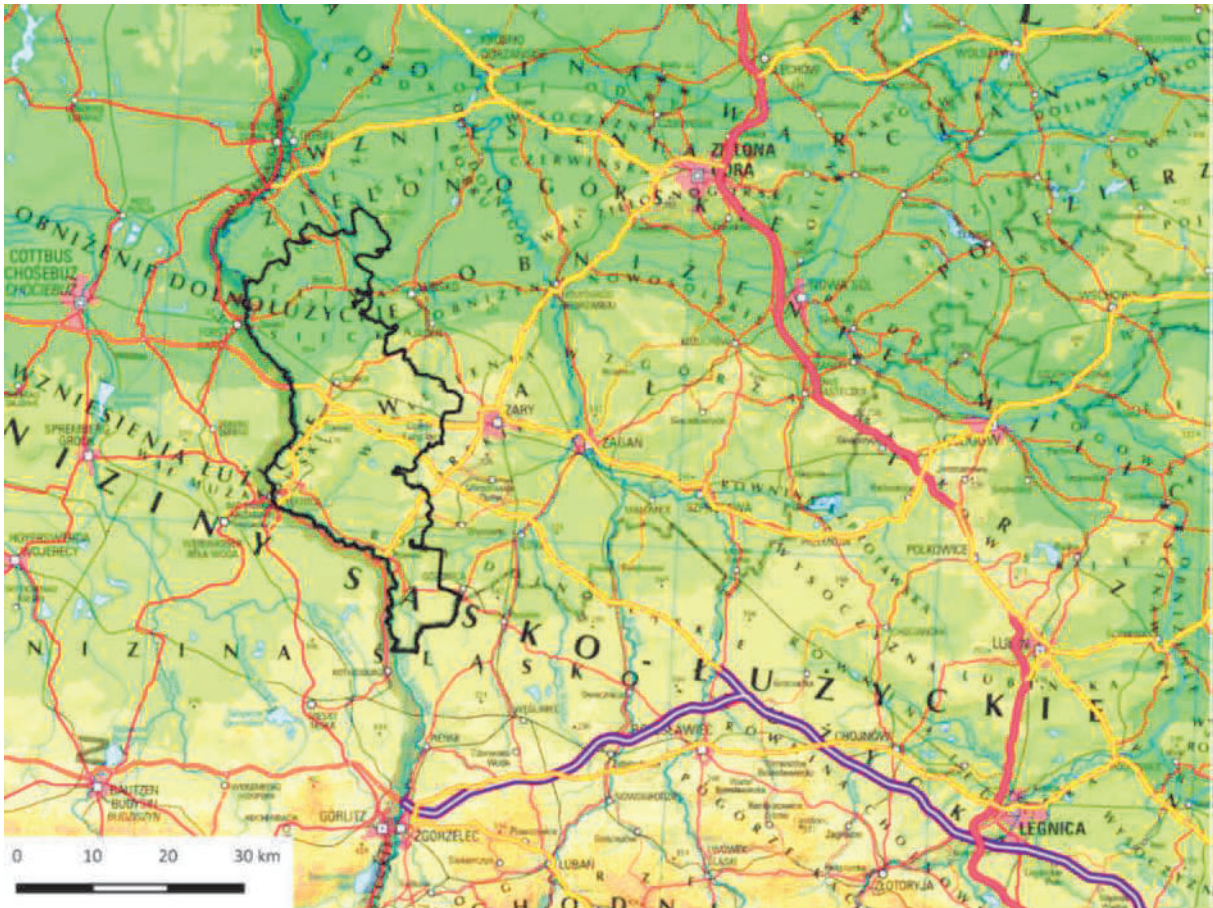

Źródło: Strategia IIT

Ryc. 2 Teren Partnerstwa na mapie administracyjnej Polski

Zgodnie z podziałem fizyczno– geograficznym Polski (wg J. Kondrackiego), obszar powiatu żarskiego położony jest w obrębie trzech podprowincji, wchodzących w skład prowincji Nizina

Środkowoeuropejska: Podprowincja Niziny Środkowopolskie, Niziny Sasko-Łużyckie i Pojezierza Południowobałtyckie. Obszar obejmuje mniejsze jednostki, mezoregiony: Obniżenie Nowosolskie, Wał Mużakowski, Kotlinę Zasięcką, Bory Dolnośląskie oraz Wzniesienia Gubińskie.

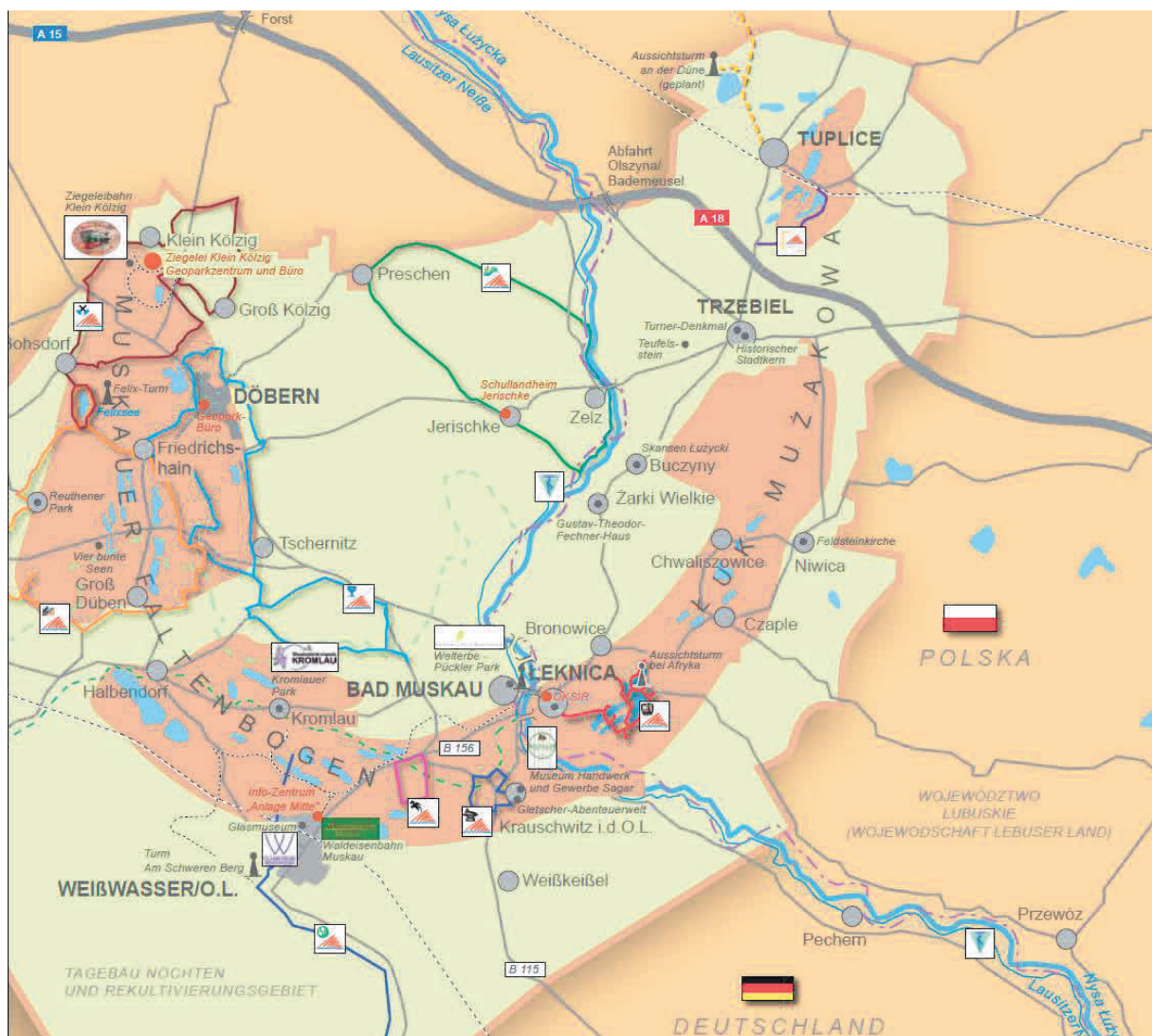

Źródło: Strategia IIT

Ryc. 3 Teren Partnerstwa na mapie fizycznej

Generalnie pod względem ukształtowania powierzchni teren powiatu żarskiego jest mało zróżnicowany. Natomiast na terenie Partnerstwa znajduje się unikalna formacja geologiczna zwana Łukiem Mużakowa, będąca moreną czołową lodowca, przeciętą korytem Nysy Łużyckiej. Charakterystyczną formą jego krajobrazu jest morena czołowa o szerokości 25 km i długości 40 km, której wschodnie skrzydło znajduje się po stronie polskiej, a zachodnie po niemieckiej. Formacja była przekształcana następnie przez wiele lat, w dużej mierze w wyniku wpływu antropogenicznego, przede wszystkim poprzez odkrywkową eksploatację węgla brunatnego i żwirów. Efektem eksploatacji węgla brunatnego w połowie XIX wieku, są powstałe zapadliska i wyrobiska, które obecnie wypełnione wodą tworzą największe w Polsce pojezierze pochodzenia antropogenicznego. W 2011 r. Łuk Mużakowa otrzymał certyfikat Geoparku Europejskiego i został włączony do Światowej Sieci Geoparków

zrzeszającej geoparki narodowe o statusie Światowego Geoparku UNESCO. Najważniejsze obiekty Geoparku po polskiej stronie granicy, znajdują się na terenie gmin Łęknica, Tuplice oraz Trzebiel. Powierzchnia Parku wynosi 18 200 ha i obejmuje fragmenty obszaru pięciu gmin: gm. Brody - 600,00 ha - 3,30%, gm. Tuplice - 2.991,00 ha - 16,43%, gm. Trzebiel - 11.650,00 ha - 64,01%, gm. Łęknica - 1.188,00 ha - 6,53%, gm. Przewóz - 1.771,00 ha - 9,73%.

Źródło: www.muskauer-faltenbogen.de

Ryc. 4 Mapa Łuku Mużakowa

Ponad 50% obszaru Partnerstwa pokryta jest lasami, a w gminach Brody i Przewóz lesistość sięga niemal 70 %. Ponad 28% powierzchni Partnerstwa objęte zostało różnymi formami ochrony przyrody i krajobrazu.

5.1.2. Geologia i zasoby naturalne

Pod względem geologicznym (jednostki strukturalne) obszar Partnerstwa znajduje się głównie w ciągu wzniesień morenowych na monoklinie przedsudeckiej w pasie miejscowości Tuplice, Trzebiel i Łęknica po stronie polskiej oraz Weißwasser i Döbern po stronie niemieckiej. Utwory trzeciorzędowe buduje zespół luźnych skał klastycznych składających się ze żwirów, piasków iłów, pyłów i węgla brunatnego. Znaczenie gospodarcze miały lub mają: węgiel brunatny, piaski szklarskie, gliny dla przemysłu ceramicznego i budowlanego, jak też gliny ałunowe. Udokumentowane zasoby złóż kopalni na terenie Partnerstwa dotyczą węgla brunatnego, glin ogniotrwałych, piasków i żwirów oraz 5919surowców ilastych ceramiki budowlanej

5.1.3. Hydrogeologia

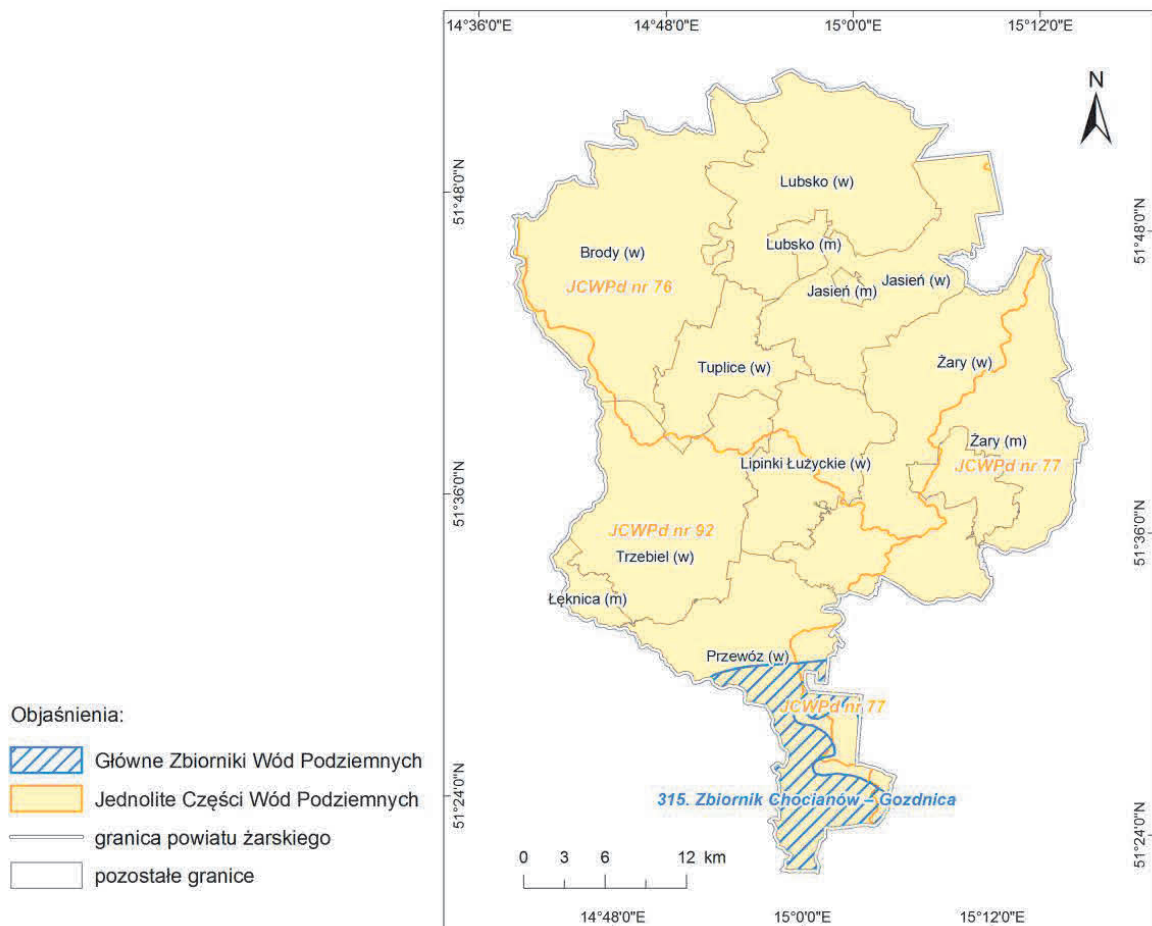
Wody podziemne występujące na terenie powiatu żarskiego związane są z czwartorzędowymi i trzeciorzędowymi poziomami wodonośnymi. Wody w utworach czwartorzędowych związane są z obszarem wysoczyzny morenowej. Poziom wodonośny stanowią utwory piaszczysto-żwirowe.

Na terenie Partnerstwa, w jego południowej części gminie Przewóz, znajduje się niewielki fragment Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) o nazwie Zbiornik Chocianów-Gozdnica (nr 315). Szacunkowe zasoby dyspozycyjne wynoszą 292 tys. m³/dobę, a średnia głębokość ujęcia na tym terenie wynosi 60 m.

Główne zbiorniki wód podziemnych to struktury geologiczne zasobne w wodę, które stanowią lub mogą stanowić w przyszłości strategiczne zasoby wód podziemnych do zaopatrzenia ludności i podstawowych gałęzi gospodarki, wymagających wody wysokiej jakości. Zgodnie z umownymi kryteriami wydziałania, ze względu na wysoką jakość wód, zasobność i potencjalną produktywność, GZWP stanowią najcenniejsze fragmenty jednostek hydrostrukturalnych i systemów wodonośnych, wymagające szczególnej ochrony stanu chemicznego i ilościowego wód podziemnych oraz kontroli zarządzania zasobami, z zachowaniem priorytetu dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę do spożycia i zaspokojenia niezbędnych potrzeb gospodarczych.

Wysokie wymagania ochrony ilościowej i jakościowej GZWP wynikają zatem z ich szczególnego statusu, co powinny uwzględniać wskazania ochronne indywidualnie ustalone dla poszczególnych zbiorników, a także powszechnie obowiązujące programy działań ochrony wód podziemnych, zgodne z celami Ramowej Dyrektywy Wodnej (FDW) i wynikające z krajowych przepisów prawnych.

Wg aktualnego Planu gospodarowania wodami w obszarze dorzecza Odry (rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 16.11.2022r., Dz. u z 2023r., poz. 335), teren Partnerstwa leży w obrębie jednolitych części wód podziemnych JCWPd nr 76, 77 i 92. regionu środkowej Odry. Wydzielone na terenie Partnerstwa jednolite części wód podziemnych charakteryzują się dobrym stanem ilościowym, chemicznym i ogólnym stanem JCWPd oraz nie są zagrożone niespełnieniem celów środowiskowych.

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Żarskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024

Ryc. 5 Położenie powiatu żarskiego względem głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) i jednolitych części wód podziemnych (

5.1.4. Hydrologia i hydrografia

Na obszarze Partnerstwa występuje stosunkowo gęsta sieć hydrograficzna. Główne ciekі to Nysa Łużycka i Lubsza (dopływ Nysy Łużyckiej) oraz ich dopływy: Żółta Woda, Skroda, Trzebna, Pstrąg, Tymnica, Mała Młynówka, Ilna oraz Werdawa. Wszystkie rzeki należą do zlewni Nysy Łużyckiej, za wyjątkiem Czernej Małej która jest dopływem Bobru. Ogólnie na obszarze Partnerstwa znajduje się 16 jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP).

Wody stojące na terenie Partnerstwa reprezentowane są przez polodowcowe jeziora Brody, Suchodolskie, Głębockie (Głębokie), Płytkie i Proszowskie oraz ponad 100 zbiorników Pojezierza Antropogenicznego powstałych po eksploatacji węgla brunatnego.

<https://wody.isok.gov.pl/>

Ryc. 6 Sieć hydrograficzna na terenie Partnerstwa

Cały obszar Partnerstwa, podobnie jak powiat żarski oraz województwo lubuskie, znajduje się w stanie wieloletniej suszy hydrologicznej. Stan ten powoduje zarówno obniżenie potencjału produkcyjnego użytków rolnych jak i pogorszenie kondycji lasów oraz zagrożenie pożarowe w okresie lata. Taka sytuacja wpływa na trwałe pogorszenie ogólnego stanu zasobów przyrodniczych, a także niekorzystne zmiany w ekosystemach. W planowaniu strategicznym rozwoju obszaru, konieczne jest uwzględnienie zarówno skutków dotychczasowych zmian, jak i prognozowanego dalszego oddziaływania zmian klimatu na stan wód i zasobów przyrodniczych.

<https://meteo.imgw.pl/dyn/#osmet=false&oshyd=true>

Ryc. 7 Aktualny stan ostrzeżeń przed suszą hydrologiczną

5.1.5. Zagrożenia powodziowe

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP) jest końcowym, czwartym dokumentem planistycznym wymaganym Dyrektywą 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dyrektywa Powodziowa) zgodnie z Dyrektywą Powodziową Państwa członkowskie UE zostały zobligowane do sporządzenia:

- wstępnej oceny ryzyka powodziowego (do grudnia 2011 roku);
- map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego (do grudnia 2013 roku);
- planów zarządzania ryzykiem powodziowym (do grudnia 2015 roku).

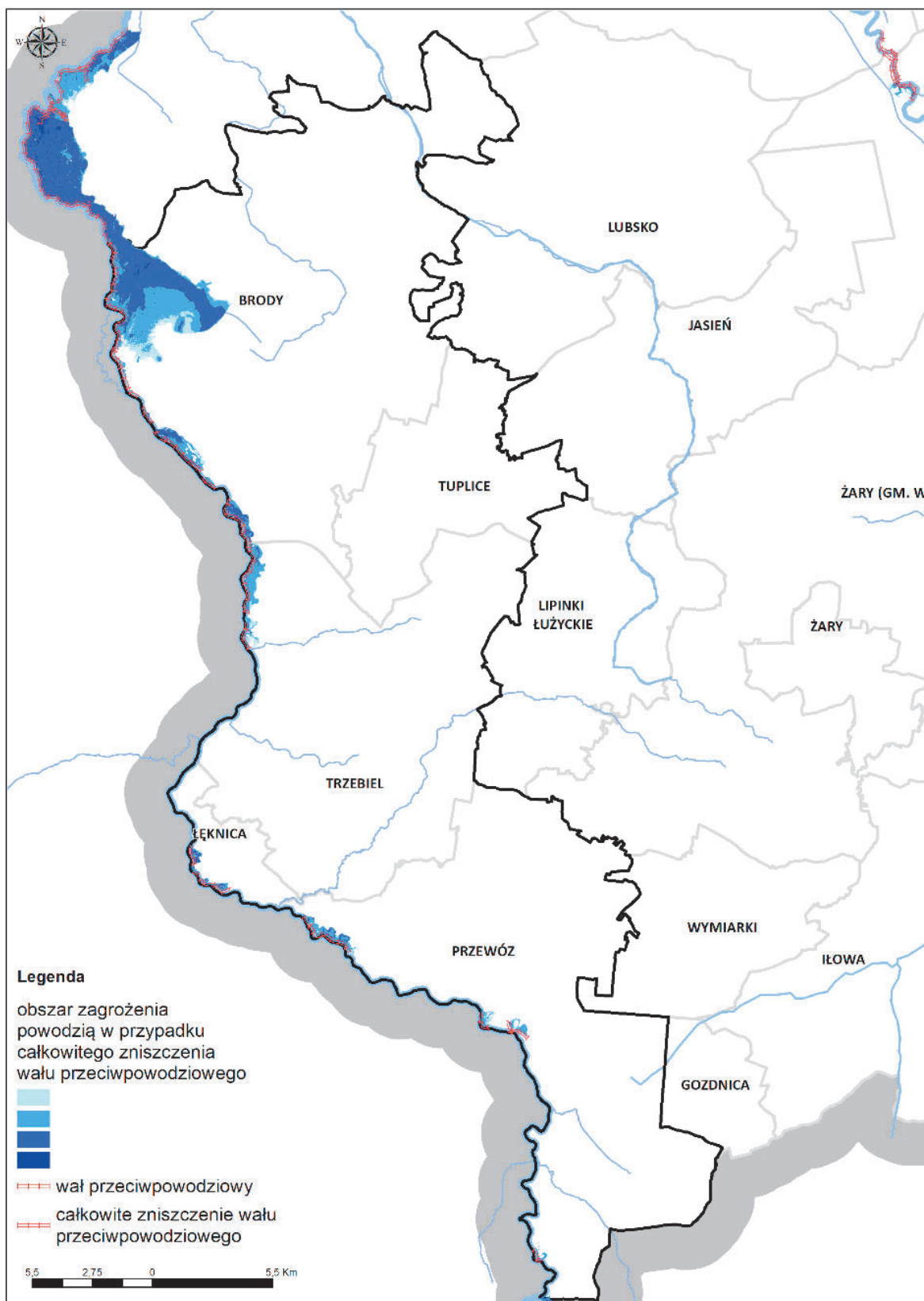
Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne (tekst jednolity Dz.U. 2021 poz. 2233, z późn. zm.) dla obszarów dorzeczy przygotowuje się wstępną ocenę ryzyka powodziowego. Wstępną ocenę ryzyka powodziowego przygotowuje Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej. Mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego stanowią podstawę dla racjonalnego planowania przestrzennego na obszarach zagrożonych powodzią, a tym samym dla ograniczania negatywnych skutków powodzi.

Zgodnie z wykazem obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, na terenie powiatu żarskiego do opracowania map zagrożenia i map ryzyka powodziowego zostały zakwalifikowane rzeki Nysa Łużycka i Lubsza. Dla tych rzek Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej sporządził mapy zagrożenia powodziowego oraz mapy ryzyka powodziowego. Z terenu Partnerstwa w skład obszaru narażonego na niebezpieczeństwo powodzi wchodzi gminy Brody, Łęknica, Przewóz i Trzebiel.

Na ryc. 8 przedstawiono mapę obszarów zagrożonych powodzią w przypadku całkowitego zniszczenia wału przeciwpowodziowego.

Na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, występują zakazy wynikające z ustawy Prawo wodne. Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią zabrania się wykonywania robót oraz czynności utrudniających ochronę przed powodzią lub zwiększających zagrożenie powodziowe, w tym wykonywania urządzeń wodnych, budowy innych obiektów budowlanych oraz zmiany ukształtowania terenu. Obowiązują zakazy wynikające z art. 40 ust. 1 pkt 3 ustawy Prawo wodne dotyczące m.in. lokalizowania nowych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych i innych materiałów, które mogą zanieczyścić wody. Pozwolenie na roboty i czynności wykonywane na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią wymaga decyzji Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej.

Po zapoznaniu się mapą ryzyka powodziowego – potencjalne negatywne skutki dla życia i zdrowia ludzi oraz wartości potencjalnych strat powodziowych obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% (raz na 10 lat) wynika iż zdecydowana większość terenu Partnerstwa nie zalicza się do obszarów, dla których wylicza się straty.

PZPWL na podstawie danych Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (Strategia IIT)

Ryc. 8 Mapa obszarów zagrożonych powodzią w przypadku całkowitego zniszczenia wału przeciwpowodziowego.

5.1.6. Gleby

Charakterystyczny dla całego województwa lubuskiego, jest duży udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych, których odsetek stanowi 30-40% ogółu obszaru. Gleby powiatu żarskiego charakteryzują się dużą różnorodnością, w zależności od położenia i warunków gruntowo-wodnych. W dolinach rzek wykształciły się gleby torfowe, torfowo-mułowe, murszowo-mineralne i mady. Gleby brunatne wylugowane i bielicowe znajdują się na terenach wyżej położonych. Ponad 88 % gruntów ornych zajmują gleby IV, V i VI klasy bonitacyjnej. Gleby najwyższej II klasy - to zaledwie kilkanaście ha. 10,8 % powierzchni gruntów ornych zajmuje klasa III. Na terenie Partnerstwa dodatkowym ograniczeniem dla rozwoju intensywnego rolnictwa stanowi duży udział powierzchniowych form ochrony przyrody, niewielki odsetek żyznych gleb, których płaty znajdują się częściowo w strefach zagrożenia powodziowego oraz wysoka lesistość.

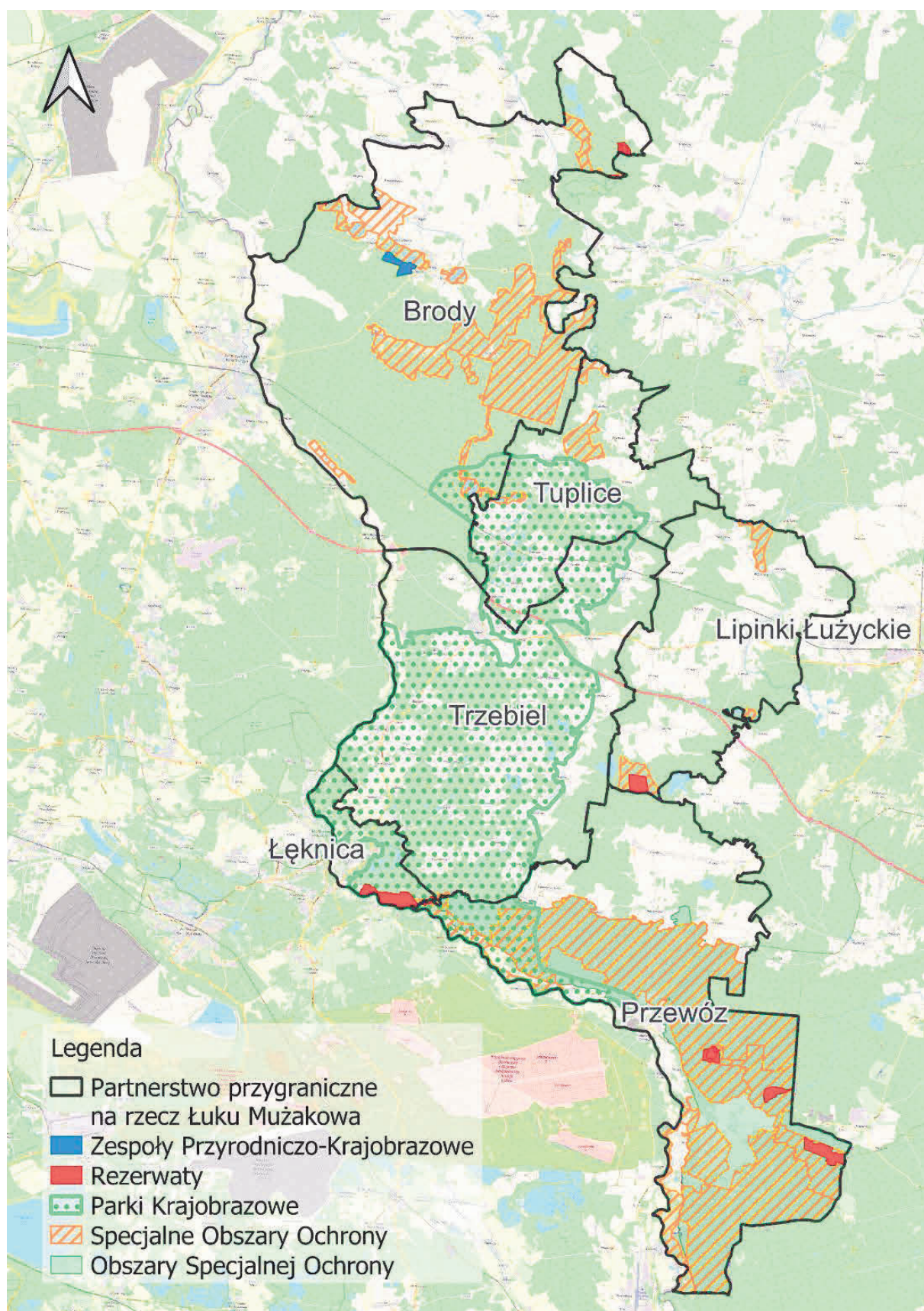
5.1.7. Klimat

Ze względu na wpływ mas powietrza znad oceanu atlantyckiego klimat Ziemi Lubuskiej jest bardzo zmienny w ciągu roku. Na terenie powiatu żarskiego występuje specyficzny, cieplejszy mikroklimat związany z jego położeniem i wpływem Sudetów. Cechują go jednak również obfite opady (średnio 630mm rocznie) i znaczna ilość dni burzowych, których najwięcej występuje w lipcu. Zimy są łagodniejsze, a śnieg utrzymuje się tylko przez 40 – 60 dni. Znaczne zawilgocenie powietrza w okresie późnej jesieni i zimy powoduje utrzymywanie się mgieł i zachmurzenia.

5.1.8. Formy ochrony przyrody

Ponad 28% powierzchni Partnerstwa objęte zostało różnymi formami ochrony przyrody i krajobrazu. Na terenie Partnerstwa ustanowiono łącznie 21 użytków ekologicznych o łącznej powierzchni 73,01 ha, w tym:

- Gmina Brody – 11 użytków ekologicznych o powierzchni 50,31 ha;
- Gmina Lipinki Łużyckie – 1 szt., 11,29 ha;
- Gmina Przewóz – 4 szt., 7,51 ha;
- Gmina Trzebiel – 6 szt., 3,9 ha.

Źródło: Strategia IIT.

Ryc. 9 Formy ochrony przyrody występujące na terenie Partnerstwa.

Tabela 3 Zestawienie form ochrony przyrody na terenie Partnerstwa

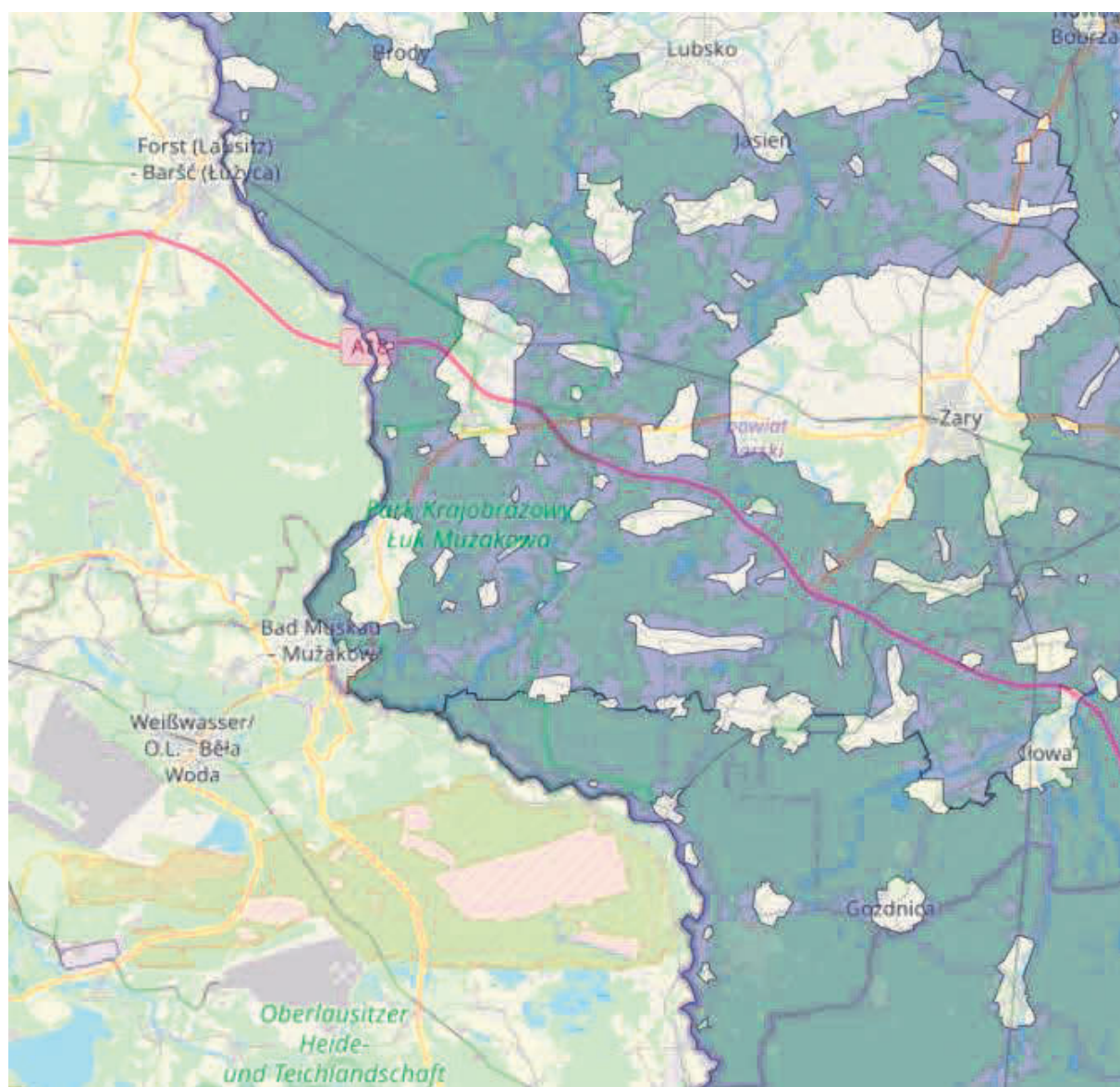
Lp.	Nazwa obszaru	Lokalizacja
Rezerваты przyrody		
1.	„Żurawie Bagno”	gmina Przewóz
2.	„Wrzosiec”	gmina Lipinki Łużyckie
3.	„Nad Młyńską Strugą”	gminy Przewóz i Łęknica
4.	„Uroczysko Węglińskie”	gmina Brody
5.	„Żurawno”	gminy Tuplice, Brody, Lubsko
6.	„Przygielkowe Moczary”	gmina Przewóz
7.	„Zacisze”	gmina Przewóz
8.	„Woskownica”	gmina Brody
Parki krajobrazowe		
1.	Łuk Mużakowa	gminy Tuplice, Trzebiel, Przewóz, Łęknica, Brody
Parki narodowe		
Brak		
Obszary chronionego krajobrazu		
1.	Bory Dolnośląskie	gmina Przewóz
2.	Bory Bogumiłowskie	gminy Trzebiel, Lipinki Łużyckie, Przewóz, Żary
3.	Dolina Nysy	gmina Brody
4.	Wschodnie okolice Lub ska	gminy Lipinki Łużyckie, Lubsko, Jasień, Żary
5.	Zachodnie okolice Lub ska	gminy Brody, Tuplice Lubsko
Obszary NATURA 2000 obszary siedliskowe		
1.	Przygielkowska koło Gozdnicy	gmina Przewóz
2.	Pieńska Dolina Nysy Łużyckiej	gmina Przewóz
3.	Mierkowskie Wydmy	gminy Brody, Lubsko
4.	Łęgi nad Nysą Łużycką	gminy Trzebiel, Przewóz, Łęknica
5.	Brożek	gmina Brody
6.	Jeziora Brodzkie	gmina Brody
7.	Wilki nad Nysą	gmina Przewóz
8.	Dolina Lub szy	gminy Lipinki Łużyckie, Jasień, Żary
9.	Skroda	gminy Lipinki Łużyckie, Żary
10.	Uroczyska Brodów Zasiieckich	gminy Brody, Tuplice, Lubsko
11.	Bory Dolnośląskie	gmina Przewóz

Na terenie Partnerstwa znajduje się ponadto 61 pomników przyrody, w tym:

- Gmina Brody – 17 szt.
- Gmina Lipinki Łużyckie – 2 szt.,
- Gmina Łęknica – 6 szt.,
- Gmina Przewóz – 16 szt.,
- Gmina Trzebiel – 4 szt.,
- Gmina Tuplice – 6 szt.

Mapa korytarzy ekologicznych opracowana w 2011 r. uwzględnia korytarze główne i uzupełniające. Wyróżniono 7 korytarzy głównych, których rolą jest zapewnienie łączności ekologicznej w skali całego kraju oraz włączenie obszaru Polski w paneuropejską sieć ekologiczną. Korytarze główne to najważniejsze drogi wędrówek i migracji gatunków w Polsce, zapewniające jednocześnie łączność siedlisk i populacji w skali kontynentalnej.

Teren Partnerstwa położony jest na terenie przez który przebiega Korytarz Zachodni (KZ) łączy kompleksy leśne Polski Zachodniej, od Sudetów poprzez Bory Dolnośląskie i Lasy Zielonogórskie po Puszcę Rzepińską i Park Narodowy Ujście Warty, gdzie dołącza do korytarza Północno-Centralnego.

<https://mapa.korytarze.pl/>

Ryc. 10 Korytarze ekologiczne przebiegające przez teren Partnerstwa

5.1.9. Rośliny, grzyby i zwierzęta chronione

Ochrona gatunkowa roślin, grzybów i zwierząt realizowana jest w myśl zasad wynikających z ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2022 r. poz. 916, z późn. zm.) mających na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu okazów gatunków oraz ich siedlisk i ostoi.

Na terenie województwa lubuskiego występuje wiele chronionych, rzadkich i cennych gatunków roślin. Na terenie Partnerstwa, na obszarze Natura 2000 Przygiełkowiska koło Gozdnicy znajduje się największe w Polsce skupisko przygiełki brunatnej *Rhynchospora fusca*, jak również największe w kraju stanowisko ponikła wielołodygowego *Eleocharis multicaulis*.

Można też tu spotkać, charakterystyczne dla woj. lubuskiego rośliny o atlantyckim typie zasięgu, które swoje centrum występowania w Polsce mają w południowej części województwa – na terenie Borów Dolnośląskich. W obszarze Natura 2000 Brożek chroniona jest gałązka kulecznica *Pilularia globulifera* (paproć mająca tylko kilka stanowisk w Polsce), oraz rzadki w Polsce wrzosiec bagienny *Erica tetralix*. Najcenniejsze płaty z wrzoścem bagiennym znajdują się w obszarach Natura 2000: Skroda, Przygiełkowiska koło Gozdnicy i Uroczyska Borów Zasięckich.

Na terenie Partnerstwa nie występują stanowiska grzybów chronionych.

W województwie lubuskim jako jedynym w Polsce zachodniej, wyznaczono trzy obszary z myślą o populacjach wilka *Canis lupus* z których jeden Wilki nad Nysą (dyrektywa siedliskowa) znajduje się na terenie Partnerstwa. Województwo lubuskie to ponadto centrum występowania w Polsce największego chrząszcza Europy – jelonka rogacza *Lucanus cervus*. Występują tu również unikatowe chrząszcze: kozioróg dębosz *Cerambyx cerdo* i pachnica dębowa *Osmoderma eremita*, która jest gatunkiem priorytetowym.

5.1.10. Zabytki i dobra materialne

Najcenniejszym zabytkiem na terenie Partnerstwa jest Park Mużakowski, od 2004 roku wpisany na Listę światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego UNESCO, jako arcydzieło XIX-wiecznej sztuki ogrodowej. Jest jednym z największych historycznych założeń parkowych w Europie, liczącym ok. 728 ha po obu stronach Nysy Łużyckiej, w tym 522 ha po stronie polskiej. Centralna część parku z zabudowaniami rezydencjalnymi znajduje się po zachodniej stronie rzeki przy niemieckiej miejscowości Bad Muskau, polska część leży przy miejscowości Łęknica.

Do najważniejszych zabytków, lecz nie jedynych znajdujących się na terenie gmin wchodzących w skład Partnerstwa, zaliczają się ponadto:

- XIV wieczny Kościół pw. Św. Antoniego Padewskiego w Lipinkach Łużyckich,
- XIV-wieczny pałac w Lipinkach Łużyckich,
- Belweder wraz z otaczającym parkiem w Łęknicy,
- Zespół pałacowy z XVIII w. w Brodach (Pałac Bruhla, oficyny, oranżeria, brama pałacowa, park),
- XVIII-wieczny Kościół pod Wezwaniem Wszystkich Świętych w Brodach,
- Kościół z XV – XVI w. w Jeziorach Dolnych,
- XVIII-wieczna osada w Przewozie,
- fragmenty murów miejskich z XIV w. w Przewozie,
- XIII wieczny gotycki kościół parafialny Niepokalanego Poczęcia NMP w Przewozie,
- XIII-wieczna wieża zamkowa, zwana głodową w Przewozie,
- Wieża rycerska/mieszkalna, zwana Zameczkiem z początku XIV. w Trzebielu,
- XVII-wieczny późnorenansowy Pałac w Trzebielu,
- Baszta obronna w Trzebielu budowana w XV-XVII w.,
- Pozostałości średniowiecznej szubienicy z XVI w. w Trzebielu,
- XVIII-wieczny zespół pałacowy z kościołem i dzwonnica w Dębince.

5.2. Aktualny stan środowiska na obszarze Partnerstwa

5.2.1. Wody powierzchniowe

Zgodnie z przepisami tzw. Ramowej Dyrektywy Wodnej (dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego) planowanie gospodarowanie wodami odbywa się w podziale na obszary dorzeczy. Zgodnie z art. 315 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne plany gospodarowania wodami na obszarze dorzecza są dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę podejmowania decyzji kształtujących stan zasobów wodnych i zasady gospodarowania nimi w przyszłości. Dokumenty te są poddawane przeglądowi i aktualizacji cyklicznie co 6 lat.

W chwili obecnej na obszarze Polski wyznaczonych zostało 9 obszarów dorzeczy: Wisły, Odry, Dniestru, Dunaju, Banówki, Łaby, Niemna, Pregoly i Świeżej. Dla każdego obszaru dorzecza opracowane zostały plany gospodarowania wodami.

W dniu 23.02.2023 weszło w życie rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 16.11.2022r. w sprawie Planu gospodarowania wodami w obszarze dorzecza Odry (Dz. u z 2023r., poz. 335). Rozporządzenie ma zastosowanie do sześcioletniego okresu planistycznego gospodarki wodnej obejmującego okres lat 2022-2027 (IIaPGW, 4 cykl planistyczny, 2022-2027). Zawarte

zostały w nim m.in. ustalenia celów środowiskowych dla jednolitych części wód i obszarów chronionych.

Teren Partnerstwa leży na prawym brzegu Nysy Łużyckiej, na odcinku kwalifikowanym jako region wodny Środkowej Odry, pod Zarządem Zlewni w Zgorzelcu i pod Regionalnym Zarządem Gospodarki Wodnej we Wrocławiu. Zlokalizowany jest w zlewni 16 jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP).

Zgodnie z rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 25.06.2021 w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz.U. 2021 poz. 1475) ogólny stan wód JCWP na terenie Partnerstwa oceniono jako zły, a większość z nich jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych.

Tab. 4 Charakterystyka stanu Jednolitych Części Wód powierzchniowych na terenie Partnerstwa

Krajowy kod	Nazwa	Typ JCPW	Status JCPW	Aktualny stan ogólny wód	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
RW600009168679	Czerna Mała	PNp	NAT	zły	zagrożona
RW600010174789	Werdawa z jez. Brodzkim	PNp	NAT	zły	zagrożona
RW6000101747734	Mała Młynówka	PNp	NAT	zły	zagrożona
RW6000101747749	Ilna	PNp	NAT	zły	niezagrożona
RW600011174599	Nysa Łużycka od Żółtej Wody do Skrody	RzN	NAT	zły	zagrożona
RW600010174589	Żółta Woda	PNp	NAT	zły	zagrożona
RW600011174573	Nysa Łużycka od Żareckiego Potoku do Żółtej Wody	RzN	SZCW	zły	zagrożona
RW600010174772	Trzebnia	PNp	NAT	zły	zagrożona
RW6000101748699	Tymnica	PNp	NAT	zły	zagrożona
RW6000101748729	Pstrąg	PNp	NAT	zły	zagrożona
RW600011174759	Nysa Łużycka od Skrody do Chwaliszówki	RzN	SZCW	zły	zagrożona
RW600009174815	Lubsza od źródła do Uklejnej	PN	NAT	zły	zagrożona
RW600010174769	Chwaliszówka	PNp	NAT	zły	zagrożona
RW60001017469	Skroda	PNp	NAT	zły	zagrożona
RW600011174799	Nysa Łużycka od Chwaliszówki do Lubszy	RzN	SZCW	zły	zagrożona
RW600011174899	Lubsza od Uklejnej do ujścia	RzN	NAT	zły	zagrożona

*PNp - Potok lub strumień nizinny piaszczysty, PN – Potok lub strumień nizinny, RzN – Rzeka nizinna
NCW – naturalna część wód, SNCW – silnie zmieniona część wód*

Zgodnie z art. 56 ustawy Prawo Wodne (tekst jedn. Dz. U. z 2023r., poz. 1478) celem środowiskowym dla jednolitych części wód powierzchniowych niewyznaczonych jako sztuczne lub silnie zmienione (w tym wypadku **NAT**) jest ochrona oraz poprawa ich stanu ekologicznego i stanu chemicznego, tak aby osiągnąć co najmniej dobry stan ekologiczny i dobry stan

chemiczny wód powierzchniowych, a także zapobieganie pogorszeniu ich stanu ekologicznego oraz stanu chemicznego. Cele środowiskowe (art.58 ww. ustawy) realizuje się przez podejmowanie działań zawartych w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza, polegających w szczególności na: stopniowej redukcji zanieczyszczeń powodowanych przez substancje priorytetowe oraz substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego określone w przepisach wydanych na podstawie art. 99 ust. 1 pkt 1; 2 Prawo Wodne oraz zaniechaniu lub stopniowym eliminowaniu emisji do wód powierzchniowych substancji priorytetowych oraz substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 99 ust. 1 pkt 1 Prawa Wodnego.

Zgodnie z art. 57 ustawy Prawo Wodne (t. j. Dz. U. z 2022r. poz. 2625 ze zm.), celem środowiskowym dla sztucznych i silnie zmienionych jednolitych części wód powierzchniowych (w tym wypadku **SZCW**) jest ochrona tych wód oraz poprawa ich potencjału ekologicznego i stanu chemicznego, tak aby osiągnąć co najmniej dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny wód powierzchniowych, a także zapobieganie pogorszeniu ich potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego. Cele środowiskowe (art.58 ww. ustawy) realizuje się przez podejmowanie działań zawartych w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza, polegających w szczególności na: stopniowej redukcji zanieczyszczeń powodowanych przez substancje priorytetowe oraz substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego określone w przepisach wydanych na podstawie art. 99 ust. 1 pkt 1; 2 Prawo Wodne oraz zaniechaniu lub stopniowym eliminowaniu emisji do wód powierzchniowych substancji priorytetowych oraz substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 99 ust. 1 pkt 1 Prawa Wodnego.

5.2.2. Wody podziemne

Na terenie Partnerstwa, w jego południowej części gminie Przewóz, znajduje się niewielki fragment Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) o nazwie Zbiornik Chocianów-Gozdnicza (nr 315). Dla zbiornika tego ustanowiono obszar ochronny na terenie województwa dolnośląskiego i województwa lubuskiego (Rozporządzenie Wojewody Lubuskiego i Wojewody Dolnośląskiego z dnia 16 grudnia 2022 r. w sprawie ustanowienia obszaru ochronnego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 315 Zbiornik Chocianów – Gozdnicza). Na obszarze ochronnym obowiązują następujące zakazy wykonywania robót i czynności:

1) wprowadzania ścieków do ziemi, w tym za pomocą urządzeń chłonnych, otworów, stawów, drenów lub innych systemów, z wyjątkiem:

a) oczyszczonych ścieków ze stacji uzdatniania wody,

- b) oczyszczonych ścieków z indywidualnych systemów oczyszczania ścieków pochodzących z własnego gospodarstwa domowego lub rolnego, zlokalizowanych poza obszarami aglomeracji;
- 2) przechowywania lub składowania odpadów promieniotwórczych;
- 3) stosowania nawozów naturalnych w postaci płynnej;
- 4) stosowania środków ochrony roślin, które według zezwolenia na wprowadzanie środków ochrony roślin do obrotu klasyfikowane są jako niebezpieczne dla środowiska;
- 5) budowy nowych dróg publicznych, z wyjątkiem dróg gminnych oraz powiatowych, bez zastosowania szczelnych systemów ujmowania wód opadowych i roztopowych wraz z urządzeniami oczyszczającymi;
- 6) lokalizowania ferm chowu lub hodowli zwierząt w systemie bezściółkowym w liczbie nie mniejszej, niż 210 DJP;
- 7) lokalizowania rurociągów transportujących substancje niebezpieczne, chyba że przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko wykaże brak zagrożenia dla zbiornika;
- 8) grzebania martwych zwierząt;
- 9) wydobywania kopalin ze złoża metodą odkrywkową lub podziemną, chyba że przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko wykaże brak zagrożenia dla wód podziemnych;
- 10) lokalizowania nowych przedsięwzięć zaliczanych do przedsięwzięć mogących zawsze lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, chyba że ocena oddziaływania na środowisko wykaże brak negatywnych skutków dla środowiska, w szczególności wód podziemnych.

Granice obszaru ochronnego zostały przedstawione na mapie sytuacyjnej, stanowiącej załącznik nr 1 do wymienionego powyżej rozporządzenia.

Wg aktualnego Planu gospodarowania wodami w obszarze dorzecza Odry (rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 16.11.2022r., Dz. u z 2023r., poz. 335), teren Partnerstwa leży w obrębie jednolitych części wód podziemnych JCWPd nr 76, 77 i 92. regionu środkowej Odry. Wydzielone na terenie Partnerstwa jednolite części wód podziemnych charakteryzują się dobrym stanem ilościowym, chemicznym i ogólnym stanem. JCWPd 77 i 92 nie są zagrożone niespełnieniem celów środowiskowych, natomiast JCWPd 76 osiągnięcie celu środowiskowego jest zagrożone ilościowo i chemicznie. Zidentyfikowane presje znaczące dla tych jednostek to pobór punktowy z ujęć wód podziemnych oraz presja obszarowa rozproszona związana z rolnictwem, gospodarką komunalną lub przemysłem.

Zgodnie z art. 59 ustawy Prawo Wodne celem środowiskowym dla jednolitych części wód podziemnych jest zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do nich zanieczyszczeń,

zapobieganie pogorszeniu oraz poprawa ich stanu, ich ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnianie równowagi między poborem a zasilaniem tych wód, tak aby osiągnąć ich dobry stan. Cele środowiskowe (art.58 ww. ustawy) realizuje się przez podejmowanie działań zawartych w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza, polegających w szczególności na: stopniowej redukcji zanieczyszczeń powodowanych przez substancje priorytetowe oraz substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego określone w przepisach wydanych na podstawie art. 99 ust. 1 pkt 1; 2 Prawo Wodne oraz zaniechaniu lub stopniowym eliminowaniu emisji do wód powierzchniowych substancji priorytetowych oraz substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 99 ust. 1 pkt 1 Prawa Wodnego.

We wszystkich gminach Partnerstwa stopień zwodociągowania przekracza 90%, co w praktyce oznacza zaspokojenie wszystkich uzasadnionych potrzeb w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Na terenie Partnerstwa znajduje się 16 ujęć wody podziemnej z których 7 posiada ustanowione strefy ochrony bezpośredniej (Łęknica, Trzebiel, Przewoźniki, Żarki Wielkie, SUW Olszyna, Czaple, Rytwiny).

Wszystkie miejscowości będące siedzibą JST na terenie Partnerstwa posiadają mechaniczno-biologiczne oczyszczalnie ścieków. Poza miastem Łęknica występuje poważna nierównowaga pomiędzy długością rozdzielczej sieci wodociągowej a długością sieci kanalizacyjnej. Na terenach wiejskich, w warunkach bardzo niskiej gęstości zaludnienia, budowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona na większości obszaru z przyczyn ekonomicznych. W takich wypadkach konieczne jest wybudowanie przydomowych oczyszczalni ścieków lub zbiorników bezodpływowych. Problemy prawidłowego zagospodarowania ścieków bytowych są rozwiązywane w gminach wiejskich Partnerstwa jedynie w niewielkim stopniu. nierozwiązane problemy z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, będą również stanowiły istotną barierę w rozwoju funkcji turystycznej na obszarze Partnerstwa.

5.2.3. Powietrze atmosferyczne

Źródłem informacji na temat zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego na obszarze województwa lubuskiego jest system monitoringu jakości powietrza oparty o pomiary (intensywne, wskaźnikowe) oraz obliczenia rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w powietrzu wykonywane w oparciu o inwentaryzację emisji.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2024 poz. 54) w Polsce oceny jakości powietrza dokonuje się dla następujących grup stref:

- aglomeracje o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,

- miasta o liczbie mieszkańców powyżej lub zbliżonej do 100 tysięcy,
- pozostały obszar województwa niewchodzący w skład wyżej wspomnianych aglomeracji i miast

Zgodnie z powyższym w województwie lubuskim strefy stanowią: miasto Gorzów Wielkopolski, miasto Zielona Góra oraz strefa lubuska.

Celem prowadzenia rocznych ocen jakości powietrza jest uzyskanie informacji o stężeniach zanieczyszczeń na obszarze poszczególnych stref, w zakresie umożliwiającym:

1. Dokonanie klasyfikacji stref, według określonych kryteriów (poziom dopuszczalny substancji, poziom docelowy, poziom celu długoterminowego).
2. Uzyskanie informacji o przestrzennych rozkładach stężeń zanieczyszczeń na obszarze strefy, w zakresie umożliwiającym wskazanie obszarów przekroczeń wartości kryterialnych oraz określenie poziomów stężeń występujących na tych obszarach.
3. Wskazanie prawdopodobnych przyczyn występowania ponadnormatywnych stężeń zanieczyszczeń w określonych rejonach (w zakresie możliwym do uzyskania na podstawie posiadanych informacji).

Wypełniając obowiązek ustawowy Główny Inspektor Ochrony Środowiska wykonał ocenę jakości powietrza za rok 2023 i na jej podstawie dokonał klasyfikacji stref w województwie lubuskim.

Ocenię podlegają zanieczyszczenia, dla których w prawie krajowym i w dyrektywach unijnych określono normatywne stężenia w postaci poziomów dopuszczalnych/docelowych/celu długoterminowego w powietrzu, ze względu na ochronę zdrowia ludzi i ochronę roślin.

Ocena pod kątem ochrony zdrowia ludzi została wykonana na obszarze 3 stref województwa lubuskiego odrębnie dla 12 zanieczyszczeń: dwutlenku siarki (SO₂), dwutlenku azotu (NO₂), tlenku węgla (CO), ozonu (O₃), benzenu (C₆H₆), pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz zanieczyszczeń oznaczanych w pyłe zawieszonym PM₁₀: benzo(a)pirenu (B(a)P), arsenu (As), kadmu (Cd), niklu (Ni) i ołowiu (Pb). Ocena pod kątem ochrony roślin została wykonana dla strefy lubuskiej odrębnie dla 3 zanieczyszczeń: dwutlenku siarki (SO₂), tlenków azotu (NO_x) i ozonu (O₃).

Ocena jakości powietrza za rok 2023 wykazała poprawę jakości powietrza w województwie lubuskim w porównaniu z rokiem 2022. W roku 2023 na całym obszarze województwa lubuskiego dotrzymany został poziom docelowy benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM₁₀, który w latach wcześniejszych był przekraczany.

We wszystkich strefach województwa lubuskiego, podobnie jak w latach wcześniejszych przekroczony został poziom celu długoterminowego ozonu określony pod kątem ochrony zdrowia jaki i w celu ochrony roślin. Przekroczenie poziomu celu długoterminowego ozonu spowodowane było przede wszystkim warunkami meteorologicznymi sprzyjającymi tworzeniu się ozonu w przyziemnej warstwie atmosfery oraz napływem spoza granic województwa i kraju mas powietrza zanieczyszczonych ozonem.

Poprawa jakości powietrza w roku 2023 jest wypadkową działań na rzecz ochrony powietrza oraz korzystnych warunków meteorologicznych, skutkujących m.in. zmniejszoną emisją zanieczyszczeń z ogrzewania domów i mieszkań w okresie jesienno-zimowym.

Zgodnie ze Strategią Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Żarskiego na lata 2021-2030 głównym źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza w powiecie żarskim jest tzw. emisja antropogeniczna. Duży wpływ na jakość powietrza ma tzw. emisja niska, ze źródeł takich jak: paleniska domowe, małe kotłownie, warsztaty rzemieślnicze. Największa jest przede wszystkim na obszarach wiejskich, których nie obejmują centralne systemy ciepłownicze. Oddziaływanie niskiej emisji ma wpływ na wzrost stężeń dwutlenku siarki i pyłu zawieszonego w sezonie grzewczym.

Rodzaje źródeł ciepła w gospodarstwach domowych na terenie Partnerstwa przedstawia poniższa tabela. Jak widać dominują kotły na paliwa stałe, a nowoczesne systemy grzewcze są nieliczne.

Tabela 5. Źródła ogrzewania na terenie Partnerstwa

Gmina	Kocioł gazowy	Kocioł na paliwa stałe	Kolektory	Kominek, koza	Sieć ciepłownicza	Piec kaflowy	Ogrzewane elektryczne	Kocioł olejowy	Pompa ciepła
Brody	4	473	12	70	0	358	117	8	16
Łęknica	28	426	12	76	20	114	8	35	17
Przewóz	14	737	13	122	1	123	74	4	33
Trzebień	26	1476	28	233	0	323	412	18	61
Tuplice	bd	721	12	116	0	388	415	10	20

Wg przytoczonej wyżej Strategii dla powiatu żarskiego kolejnym istotnym źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza na terenie powiatu jest transport drogowy. Ze względu na położenie powiatu, jest to obszar tranzytowy dla samochodów przekraczających granicę polsko-niemiecką. W konsekwencji system komunikacyjny wpływa na złą jakość powietrza

głównie ze względu na transport tranzytowy pojazdów ciężkich. Do atmosfery emitowane są zanieczyszczenia gazowe, tj. tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla i węglowodory aromatyczne oraz zanieczyszczenia pyłowe w postaci związków: ołowiu, kadmu, niklu i miedzi. W rezultacie powiat żarski ma najwyższą emisję zanieczyszczeń pyłowych w województwie. Obszar partnerstwa ze względu na dużą lesistość, charakteryzuje się nieco lepszą jakością powietrza, pomimo wysokiej emisyjności lokalnych źródeł ciepła.

5.2.4. Hałas

Ochrona środowiska przed ponadnormatywnym hałasem zgodnie ustawą Prawo Ochrony Środowiska polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności na utrzymaniu poziomu hałasu poniżej poziomów dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach oraz zmniejszeniu poziomu hałasu co najmniej do obowiązujących poziomów dopuszczalnych, gdy nie jest on dotrzymany.

Do oceny poziomu hałasu w środowisku stosuje się równoważny poziom dźwięku L_{Aeq} . Wartość równoważnego poziomu hałasu panującego na granicach obszarów chronionych akustycznie określona w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r. poz. 112).

Do głównych źródeł hałasu kształtujących klimat akustyczny zalicza się:

- komunikację samochodową, tramwajową, lotniczą i kolejową,
- parkingi, zajezdnie autobusowe i tramwajowe,
- zakłady przemysłowe, rzemieślnicze i usługowe,
- obiekty publiczne, takie jak: stadiony, tereny zabaw, dyskoteki, kluby muzyczne
- tereny budowy

Na terenie Partnerstwa największe zagrożenie hałasem występuje ze strony hałasu drogowego, następnie przemysłowego i kolejowego. Największe zagrożenie hałasem ze strony systemu komunikacyjnego na występuje głównie wzdłuż dróg krajowych i wojewódzkich, w mniejszym stopniu dotyczy to dróg powiatowych i gminnych. Pod tym względem środkowa i południowa część terenu Partnerstwa jest bardziej narażona gdyż jest przebiegają przez nią dwie drogi krajowe: nr 12 (Głogów - droga S3 - Żagań - Żary - przejście graniczne Bad Muskau) i nr 18 (autostrada A4 – granica państwa w Olszynie – Chociebuż). Również sieć dróg niższych kategorii jest tu silniej rozwinięta.

Zgodnie z „Oceną stanu akustycznego środowiska na terenie województwa lubuskiego w roku 2022” (GIOŚ 2023 r.), prowadzone pomiary hałasu komunikacyjnego w ramach sporządzania

lokalnych i strategicznych map hałasu, wykazują przekroczenia poziomów dopuszczalnych przy pierwszej linii zabudowy w zakresie do 10 dB zarówno w przypadku dróg krajowych jak i wojewódzkich. Prognozuje się, że w przypadku dróg krajowych które nie zostaną odciążone (np., przez budowę obwodnic), należy spodziewać się powolnego wzrostu poziomu hałasu na poziomie ułamka decybeli w skali każdego kolejnego roku, ze względu na wzrost ilości samochodów.

Jedyna linia kolejowa przebiegająca przez obszar partnerstwa, która obsługuje ruch pasażerski, to połączenie Żagań - Żary – Tuplice – Zasieki - Forst, na którym realizowane są m.in. 4 pary kursów, pociągami osobowymi: 2 w godzinach rannych, jedno w południowych i jedno po południu. Znaczenie tego źródła na klimat akustyczny terenu Partnerstwa jest więc ograniczone i ma charakter lokalny.

W przypadku hałasu związanego z działalnością gospodarczą, celem poprawy klimatu akustycznego w województwie, wydawane są decyzje o dopuszczalnej emisji hałasu dla danego podmiotu. Niedostosowanie się do warunków decyzji, grozi przedsiębiorcy wymierzeniem kary pieniężnej. Źródła tego typu hałasu na terenie Partnerstwa mają charakter lokalny i rozproszony.

Na terenie Partnerstwa nie ma ustanowionych obszarów ograniczonego użytkowania, w związku z niedotrzymaniem standardów akustycznych jak także stref ochrony uzdrowskiej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowskim, uzdrowskich oraz o gminach uzdrowskich (Dz.U. 2023, poz. 151 ze zmianami. Nie ma też sporządzonych lokalnych lub strategicznych map hałasu dotyczących tego terenu.

5.2.5. Pole elektromagnetyczne

Najczęściej występujące źródła promieniowania elektromagnetycznego to linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia (110 kV i więcej), stacje nadawcze radiowe i telewizyjne oraz stacje bazowe telefonii komórkowej.

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej poziomów dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach albo ich zmniejszeniu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Obecnie obowiązujący minimalny poziom dopuszczalny, według Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól

elektromagnetycznych w środowisku, wynosi dla częstotliwości objętych monitoringiem (tj. 80 MHz - 40 GHz) - 28 V/m.

Od 2021 roku monitoring pól elektromagnetycznych prowadzony jest zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 grudnia 2020 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. W ramach monitoringu badawczego wyznacza się jeden punkt pomiarowy w dla każdej gminie wiejskiej, dla czteroletniego cyklu pomiarowego oraz dla każdego miasta punkty pomiarowe w ilości zależnej od jego wielkości dla dwuletniego cyklu pomiarowego.

Oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska zgodnie z art. 123 ust. 1 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska.

Na terenie Partnerstwa występuje infrastruktura elektroenergetyczna wysokiego, średniego i niskiego napięcia oraz nadajniki baz telefonów komórkowych. Wszystkie stacje bazowe podlegają zgłoszeniu Staroście Powiatu Żarskiego. Do takiego zgłoszenia dołączane są wyniki pomiarów promieniowania elektromagnetycznego.

Ostatnie pomiary pól elektromagnetycznych wykonane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, w 2020 r., w punkcie pomiarowym w Lipinkach Łużyckich nie wykazały przekroczenia dopuszczalnego poziomu.

5.2.6. Ochrona powierzchni ziemi, krajobrazu, gospodarka odpadami

Jednym z największych zagrożeń dla powierzchni ziemi jest niewłaściwie prowadzona gospodarka odpadami komunalnymi. „Dzikie wysypiska”, pożary nieprawidłowo składowanych lub magazynowanych odpadów, oprócz bezpośredniego wpływu na jakość gleb i degradację środowiska gruntowego, są czynnikami znacząco oddziałującymi na walory i estetykę krajobrazu szczególnie na terenach chcących wykorzystać jego walory do celów rozwoju społecznego i gospodarczego.

Obowiązkiem każdej gminy jest organizacja systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz aktualnym Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami. Zebrane w gminie zmieszane odpady komunalne są kierowane do Instalacji komunalnych celem ich dalszego zagospodarowania. Marszałek województwa publikuje listę funkcjonujących oraz planowanych do budowy, rozbudowy lub modernizacji na terenie danego województwa instalacji komunalnych, o których mowa w art. 38b ustawy z dnia

14 grudnia 2012 r. o odpadach. Każda gmina jest także zobowiązana do utworzenia punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK).

Na terenie Porozumienia nie ma Instalacji Komunalnych. Funkcjonujące tu wcześniej składowiska odpadów komunalnych zostały zamknięte i zrekultywowane (Chełmica gm. Tuplice – 2013 r., Łęknica – 2016 r, Buczyny gm. Trzebiel – 2018 r.)

Większość gmin należących do Porozumienia (za wyjątkiem gminy Przewóz) należy do Łużyckiego Związku Gmin, który wybudował, i w 2015 r. oddał do eksploatacji, Zakład Zagospodarowania Odpadów w Marszowie. Zakład posiada status Instalacji Komunalnej i funkcjonuje w oparciu o technologię mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych (MBP). Całkowita przepustowość zakładu wynosi min. 72 000 Mg/rok odpadów komunalnych rocznie.

Na terenie Porozumienia funkcjonują 4 punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych (w Brodach, Łęknicy, Przewozie i Trzebielu). Brak informacji o planowanych nowych PSZOK w projekcie „Planu gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego na lata 2024-2030 wraz z planem inwestycyjnym”.

Średnia ilość odpadów komunalnych w przeliczeniu na mieszkańca w Gminach Partnerstwa, jest znacznie mniejsza od średniej w województwie i powiecie żarskim. Równocześnie, według informacji z gmin, nadal występuje problem nielegalnych wysypisk. Może to świadczyć o tym, że część odpadów nie jest zagospodarowana zgodnie z przepisami prawa, ale wywożona na nielegalne wysypiska. Podobny efekt może też powodować znacząca liczba mieszkańców będących jedynie formalnie mieszkańcami gmin Porozumienia, a faktycznie przebywającymi na stałe gdzie indziej (np. na terenie Niemiec).

5.3. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji Strategii IIT, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody

Identyfikację istniejących problemów ochrony środowiska, istotnych z punktu widzenia realizacji Strategii IIT, zawiera zarówno zamieszczony w pkt. 5.2 opis aktualnego stanu środowiska na terenie Partnerstwa, jak również w przeprowadzony na potrzeby opracowania Strategii Raport diagnostyczny. Wśród istniejących i potencjalnych problemów ochrony środowiska w obrębie granic administracyjnych Partnerstwa wymienić można m.in.:

- Zanieczyszczenia powietrza w wyniku emisji z indywidualnych źródeł ciepła opartych o niskiej jakości opał (niska emisja) i wzdłuż ciągów drogowych oraz w wyniku niewystarczającego poziomu wykorzystania OZE,

- Zagrożenia dla środowiska związane z niepełnym zagospodarowaniem ścieków bytowych w sytuacji występowania na terenie Partnerstwa Jednolitych części wód o złym stanie i zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych,
- Zagrożenia dla powierzchni ziemi wynikające z niesprawnej gospodarki odpadami,
- Brak działań adaptacyjnych do zmian klimatu uwzględniających zarówno efekty panującej suszy jak i możliwość występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych (np. powodzie błyskawiczne),
- Zagrożenia hałasem od głównych tras drogowych,
- Zagrożenia powodziowe dotyczące części gmin partnerstwa.

Wszystkie wymienione wyżej zagrożenia mogą bezpośrednio lub pośrednio oddziaływać na obszary podlegające ochronie znajdujące się na terenie Partnerstwa.

5.4. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu

Podstawowe kierunki rozwoju Partnerstwa wytyczone w Strategii IIT są nierozzerwalnie związane z dobrym stanem środowiska naturalnego lub jego poprawą. Realizacja takich działań jak 3.2 *Czystość środowiska* i 3.4 *Transformacja energetyczna* jest warunkiem niezbędnym i koniecznym dla osiągnięcia wszystkich celów strategicznych, a w szczególności *CELU STRATEGICZNEGO 1: Gospodarka lokalna Partnerstwa oparta o zrównoważoną turystykę i współpracę transgraniczną, wspierająca lokalną przedsiębiorczość*.

Osiągnięcie wszystkich celów strategicznych przyczyni się w sposób bezpośredni lub pośredni do poprawy stanu środowiska naturalnego na terenie Partnerstwa, tworząc również skuteczne mechanizmy, mające na celu jego stałą ochronę przed degradacją, oraz rozwój jego walorów.

Brak realizacji Strategii IIT sprawi, że osiągnięcie stanu zrównoważonego rozwoju będzie praktycznie niemożliwe. Oznaczać to będzie również brak realizacji celów środowiskowych wynikających z dokumentów strategicznych unijnych, krajowych, regionalnych i lokalnych.

Z punktu widzenia potencjalnych zmian stanu środowiska w przypadku braku realizacji Strategii IIT można zidentyfikować następujące główne zagrożenia:

- pogarszanie jakości powietrza atmosferycznego w wyniku emisji z indywidualnych źródeł ciepła opartych o niskiej jakości opał (niska emisja) i wzdłuż ciągów drogowych wskutek braku działań z zakresu transformacji energetycznej (np. niewystarczający poziomu wykorzystania OZE), komunikacji (brak niskoemisyjnego transportu, brak ciągów pieszo- rowerowych) i edukacji ekologicznej,

- pogarszanie jakości wód powierzchniowych i podziemnych związane z niepełnym zagospodarowaniem ścieków bytowych,
- zagrożenia dla powierzchni ziemi i estetyki krajobrazu wynikające z niesprawnej gospodarki odpadami,
- zwiększona wrażliwość na zjawiska związane ze zmianami klimatu wskutek braku działań adaptacyjnych uwzględniających zarówno efekty panującej suszy jak i możliwość występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych (np. brak realizacji zielono- niebieskiej infrastruktury),
- wzrost zagrożenia hałasem od głównych tras drogowych wskutek braku poprawy infrastruktury drogowej i ciągów pieszo- rowerowych w sytuacji ciągłego wzrostu natężenia ruchu.

6. ANALIZA CELÓW OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONYCH NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA STRATEGII IIT

6.1. Powiązania z dokumentami zawierającymi istotne dla Strategii IIT cele środowiskowe

Cele ochrony środowiska o charakterze globalnym i wspólnotowym sformułowane zostały w szeregu dokumentach, jak m.in.:

- Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (konwencja nowojorska) oraz Protokół z Kyoto,
- Konwencja z Rio de Janeiro o różnorodności biologicznej,
- Konwencja o ochronie światowego dziedzictwa kulturowego i naturalnego (Konwencja Paryska),
- Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030,
- Europejska Konwencja Krajobrazowa,
- Strategia UE w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu.
- Gospodarka cyrkularna - plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym.

Cele ochrony środowiska zawarte w tych dokumentach zostały uwzględnione w odpowiednich dyrektywach UE, a następnie zaimplementowane do prawodawstwa krajowego, również w zakresie wdrażanych dokumentów o charakterze strategicznym.

Szczególnie istotną z punktu widzenia celów Strategii IIT jest Agenda na rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030, przyjęta w 2015 r. przez 193 państwa Organizacji Narodów

Zjednoczonych (ONZ). Jest to program działań definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych.

Cele Agendy, które Strategia IIT przejmuję do realizacji w swych celach i działaniach to:

Cel 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt;

Cel 4. Zapewnić wszystkim wysokiej jakości edukację oraz promować uczenie się przez całe życie;

Cel 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi;

Cel 7. Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie;

Cel 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi;

Cel 9. Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność;

Cel 11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu;

Cel 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom;

Cel 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej.

W tabeli poniżej przedstawiono dokumenty szczebla krajowego i regionalnego zawierającego cele środowiskowe istotne z punktu widzenia Strategii IIT.

Tabela 6. Dokumenty szczebla krajowego i regionalnego zawierającego cele środowiskowe istotne z punktu widzenia Strategii IIT, oraz sposób ich uwzględnienia w dokumencie

Dokumenty o znaczeniu krajowym	
Nazwa dokumentu	Zawarte w dokumencie cele środowiskowe
Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej	Cel I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego; Cel II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska; Cel III: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych. Za realizację tych celów w sposób bezpośredni lub pośredni odpowiadają w szczególności następujące działania Strategii IIT: Działanie 3.2 Czystość środowiska
Strategia zrównoważonego	Cel szczegółowy II Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska:

rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030	• Kierunek interwencji II.1 Rozwój liniowej infrastruktury technicznej; • Kierunek interwencji II.2 Dostępność wysokiej jakości usług publicznych; • Kierunek interwencji II.3 Rozwój infrastruktury społecznej i rewitalizacja wsi i małych miast; • Kierunek interwencji II.4 Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska; • Kierunek interwencji II.5 Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom. Za realizację tych celów w sposób bezpośredni lub pośredni odpowiadają wszystkie działania Strategii IIT:
Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2028	Cele w zakresie odpadów komunalnych (w tym odpadów ulegających biodegradacji): 1. wdrażanie ZPO (zapobiegania powstawaniu odpadów) oraz zmniejszenie ilości powstających odpadów; 2. zwiększanie świadomości i wiedzy społeczeństwa na temat ZPO, w tym w zakresie ZPO żywności, 3. osiągnięcie wyznaczonych poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu, 4. osiągnięcie wyznaczonych poziomów minimalizacji ilości składowanych odpadów, 5. zwiększenie recyklingu organicznego przez propagowanie kompostowania bioodpadów „u źródła” (przez mieszkańców), 6. zapewnienie selektywnego zbierania bioodpadów od mieszkańców oraz zakładów zbiorowego żywienia, 7. zwiększanie świadomości i wiedzy społeczeństwa na temat postępowania z odpadami, w tym w zakresie selektywnego zbierania odpadów oraz zagrożeń związanych z nielegalnym postępowaniem z odpadami, 8. zmniejszenie udziału niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych w strumieniu odbieranych i zbieranych odpadów, 9. zapewnienie jak najwyższej jakości zbieranych selektywnie odpadów, aby mogły one zostać skierowane do recyklingu, 10. utrzymanie występującego trendu w zakresie celu dotyczącego zmniejszeniu ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska, 11. ograniczenie powstawania tzw. dzikich wysypisk. Za realizację tych celów w sposób bezpośredni lub pośredni odpowiadają w szczególności następujące działania Strategii IIT: Działanie 3.2 Czystość środowiska
Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych(VI aktualizacja)	Celem Programu, przez realizację ujętych w nim inwestycji, jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie – ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami. AKPOŚK 2022 określa nakłady inwestycyjne w obszarze gospodarki ściekowej niezbędne do uzyskania przez aglomeracje o RLM$\geq$2000 zgodności z warunkami dyrektywy 91/271/EWG. W aglomeracjach ujętych w KPOŚK powinien zostać osiągnięty blisko 100% poziom obsługi zbiorczymi systemami kanalizacyjnymi (% RLM korzystających z systemu kanalizacyjnego). Pozostali mieszkańcy aglomeracji, nieobsługiwani przez zbiorcze systemy kanalizacyjne, powinni korzystać z innych systemów oczyszczania ścieków. Jediną aglomeracją z terenu Partnerstwa ujętą w AKPOŚK 2022 jest Łęknica. Za realizację tych celów w sposób bezpośredni lub pośredni odpowiadają w szczególności następujące działania Strategii IIT: Działanie 1.1 Zrównoważona turystyka Działanie 3.2 Czystość środowiska Działanie 3.3 Mieszkalnictwo i ład przestrzenny

Planu gospodarowania wodami w obszarze dorzecza Odry	Plan zawiera cele środowiskowe dla wszystkich jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych. Podstawowym celem środowiskowym dla jednolitych części wód powierzchniowych niewyznaczonych jako sztuczne lub silnie zmienione jest ochrona oraz poprawa ich stanu ekologicznego i stanu chemicznego, tak aby osiągnąć co najmniej dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny wód powierzchniowych, a także zapobieganie pogorszeniu ich stanu ekologicznego oraz stanu chemicznego. Podstawowym celem środowiskowym dla sztucznych i silnie zmienionych jednolitych części wód powierzchniowych jest ochrona tych wód oraz poprawa ich potencjału ekologicznego i stanu chemicznego, tak aby osiągnąć co najmniej dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny wód powierzchniowych, a także zapobieganie pogorszeniu ich potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego. Podstawowym celem środowiskowym dla jednolitych części wód podziemnych jest zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do nich zanieczyszczeń, zapobieganie pogorszeniu oraz poprawa ich stanu, ich ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnianie równowagi między poborem a zasilaniem tych wód, tak aby osiągnąć ich dobry stan. Za realizację tych celów w sposób bezpośredni lub pośredni odpowiadają w szczególności następujące działania Strategii IIT: Działanie 1.1 Zrównoważona turystyka Działanie 3.2 Czystość środowiska Działanie 3.3 Mieszkalnictwo i ład przestrzenny
Aktualizacja Krajowego Programu Ochrony Powietrza do roku 2025 z perspektywą do 2030 r. oraz do 20240 r.	Celem głównym Krajowego Programu Ochrony Powietrza jest poprawa jakości życia mieszkańców Rzeczypospolitej Polskiej, szczególnie ochrona ich zdrowia i warunków życia, z uwzględnieniem ochrony środowiska, z jednoczesnym zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. Celami szczegółowymi Krajowego Programu Ochrony Powietrza są: • osiągnięcie w możliwie krótkim czasie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji, określonych w dyrektywie 2008/50/WE i 2004/107/WE, oraz utrzymanie ich na tych obszarach, na których są dotrzymane, a w przypadku pyłu PM_{2,5} także pułapu stężenia ekspozycji oraz Krajowego Celu Redukcji Narażenia, • osiągnięcie w perspektywie do roku 2030 stężeń niektórych substancji w powietrzu na poziomach wskazanych przez WHO oraz nowych wymagań wynikających z regulacji prawnych projektowanych przepisami prawa unijnego. Kierunki działań KPOP obejmują: • utrzymanie priorytetu poprawy jakości powietrza oraz rozwój systemu oceny jakości powietrza poprzez zwiększenie liczby stacji pomiarowych uwzględnionych w pomiarach jakości powietrza w ramach PMŚ • ograniczenie wielkości emisji zanieczyszczeń powietrza z sektora bytowo-komunalnego, • ograniczenie wielkości emisji zanieczyszczeń powietrza z sektora transportu drogowego • ograniczenie poziomu zanieczyszczeń powietrza w miastach, polityka miejska, • zwiększenie udziału czystej energii, ciepła, rozwój OZE • edukacja ekologiczna, • zapewnienie finansowania przedsięwzięć ukierunkowanych na poprawę jakości powietrza • ograniczanie emisji zanieczyszczeń powietrza z pozostałych sektorów mających wpływ na stan powietrza, z uwzględnieniem działań w obszarze sektora bytowo-komunalnego na obszarach wiejskich. Za realizację tych celów w sposób bezpośredni lub pośredni odpowiadają w szczególności następujące działania Strategii IIT:

	<i>Działanie 1.1 Zrównoważona turystyka</i> <i>Działanie 1.2 Klimat dla przedsiębiorczości</i> <i>Działanie 3.2 Czystość środowiska</i> <i>Działanie 3.3 Mieszkalnictwo i ład przestrzenny</i>
Dokumenty o znaczeniu regionalnym	
Program ochrony środowiska dla województwa lubuskiego (do roku 2027)	Celem nadrzędnym programu jest poprawa jakości środowiska i zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego. W ramach Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego wyznaczono następujące cele w zależności od obszaru interwencji: • Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu, • Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego. • Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym., • Osiągnięcie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych przy zapewnieniu ochrony przed niedoborami wody i powodzią, • Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej, • Ochrona gleb przed negatywnym działaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu, • Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa, • Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi, • Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu, • Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków, • Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa. <i>Za realizację tych celów w sposób bezpośredni lub pośredni odpowiadają w szczególności następujące działania Strategii IIT:</i> <i>Działanie 1.1 Zrównoważona turystyka</i> <i>Działanie 1.2 Klimat dla przedsiębiorczości</i> <i>Działanie 3.2 Czystość środowiska</i> <i>Działanie 3.3 Mieszkalnictwo i ład przestrzenny</i>

6.2. Analiza sposobów uwzględnienia celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotnych z punktu widzenia Strategii IIT, oraz innych problemów środowiska, podczas opracowywania tego dokumentu

Intencją samorządów Partnerstwa w procesie opracowywania dokumentu było, aby realizacja zdefiniowanych w Strategii działań adresowała problemy środowiskowe, i pozytywnie wpłynęła na poprawę stanu środowiska naturalnego oraz przyczyniła się do utrwalenia pozytywnych postaw ekologicznych i poczucia odpowiedzialności za środowisko naturalne wśród mieszkańców Partnerstwa.

Strategia IIT ma na celu stworzenie warunków dla rozwoju gmin wchodzących w skład Partnerstwa, ale jedynie przy uwzględnieniu wymagań środowiskowych. Strategia jako cel

nadrzędny zakłada dbałość o środowisko naturalne w sposób zrównoważony, co wpisuje się m.in. w założenia dokumentów strategicznych o charakterze krajowym. Zaplanowane inwestycje infrastrukturalne sprzyjać będą rozwojowi gospodarczemu, mając pozytywny wpływ na ożywienie społeczne, ale pozostając przy tym zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju i dorobkiem prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska.

Wszystkie cele i działania zawarte w projekcie Strategii IIT zostały zdefiniowane po przeprowadzeniu dokładnej analizy (diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej), w tym oceny stanu środowiska obszaru partnerstwa oraz identyfikacji istniejących problemów ochrony środowiska. Rozwiązanie tych problemów w kontekście celów ochrony środowiska i innych problemów środowiska ustanowionych w dokumentach nadrzędnych wpisano w odpowiednie działania mające na celu realizację Strategii IIT w sposób pokazany w tabeli 6.

7. ANALIZA I OCENA PRZEWIDYWANYCH ODDZIAŁYWAŃ USTALEŃ STRATEGII IIT NA ŚRODOWISKO

Strategia IIT jako cel nadrzędny zakłada dbałość o środowisko naturalne którego jakością stanowić ma jedną z podstawowych dźwigni rozwoju. Zaplanowane inwestycje infrastrukturalne sprzyjać będą rozwojowi gospodarczemu, mając pozytywny wpływ na ożywienie społeczne, ale pozostając przy tym zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju i dorobkiem prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska.

Analizę i ocenę przewidywanych oddziaływań ustaleń Strategii na środowisko sprowadzono do analizy i oceny poszczególnych działań mających dać efekt w postaci osiągnięcia założonych celów strategicznych poprzez realizację przypisanego im katalogu typów projektów (operacji).

Dopuszczone do każdego działania typy projektów (operacji) stanowią wyznaczenie pewnej ścieżki rozwojowej, określając możliwe do realizacji projekty których konkretne przykłady zostały przedstawione w tabeli 1.

Poszczególne działania są ze sobą powiązane i komplementarne. W wielu działaniach występują zarówno pośrednie jak i bezpośrednie oddziaływania na środowisko. W przypadku wszystkich działań potencjalne korzyści wynikające z ich eksploatacji w wymiarze długoterminowym przewyższają koszty (rozumiane jako negatywne oddziaływania, które z reguły najintensywniej występują na etapie ich realizacji).

Ocenę poszczególnych działań zaplanowanych dla realizacji Strategii IIT przedstawiono w formie opisowej (w pkt. 7.1 do 7.6) oraz jako podsumowanie w formie macierzowej (pkt. 7.7). W stosunku do każdego z działań przeanalizowano jego potencjalne pozytywne i negatywne oddziaływania na poszczególne elementy środowiska. Podsumowanie analizy

w formie macierzowej zawiera również przewidywaną intensywność (neutralne, nieznaczna, znaczące) jak i charakter oddziaływań (oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, krótkoterminowe, średnioterminowe, długoterminowe, stałe i chwilowe) oraz efekt ich kumulacji.

Należy ocenić, że realizacja celów Strategii IIT przyczyni się do zachowania istniejących walorów środowiska, wzbogaci lub odtworzy obniżone wartości środowiska i nie będzie potęgować istniejących już zagrożeń środowiska. Stopień wykorzystania środowiska, szczególnie na etapie realizacji inwestycji infrastrukturalnych będzie racjonalny i efektywny z punktu widzenia celów których osiągnięcie zakłada Strategia IIT.

Zawierać ocenę racjonalności i efektywności wykorzystania środowiska w trakcie realizacji Strategii, w kontekście respektowania zasad zrównoważonego rozwoju.

7.1. Oddziaływanie na różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny i formy ochrony przyrody w tym Natura 2000

Oceniając oddziaływanie na różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny i formy ochrony przyrody w tym Natura 2000, na terenie Partnerstwa wzięto pod uwagę szczególne cechy obszaru objętego oddziaływaniem w wyniku realizacji Strategii IIT, a przede wszystkim zróżnicowane regionalne uwarunkowania przyrodnicze, krajobrazowe oraz elementy, obszary i gatunki prawnie chronione opisane w pkt 5. Zakłada się budowę obiektów i infrastruktury realizowanych w ramach Strategii poza obszarami chronionymi przyrodniczo, siedliskami zwierząt chronionych i bez kolizji z pomnikami przyrody. Ponieważ planowane przedsięwzięcia będą miały charakter punktowy lub krótkich odcinków w odniesieniu do szerokości korytarza ekologicznego nie będą miały wpływu na migrację roślin, zwierząt lub grzybów.

W wyniku przeprowadzonej analizy ocenia się, że przypadku działań zawierających elementy inwestycji infrastrukturalnych występować będą nieznaczne, bezpośrednie i krótkotrwałe niekorzystne oddziaływania na zdrowie ludzi podczas ich realizacji (również jako skumulowane). Natomiast eksploatacja wszystkich działań w perspektywie średnio- i długofalowej przyniesie w perspektywie średnio- i długoterminowej przyniesie bezpośrednie i stałe, oddziaływania pozytywne

W tabeli poniżej przedstawiono analizę zagrożeń oraz skutków, które dla środowiska, w tym dla obszarów i gatunków chronionych, mogą stanowić zaprojektowane do realizacji w Strategii działania.

Tabela 7. Oddziaływanie Strategii IIT na różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny i formy ochrony przyrody w tym Natura 2000

CEL STRATEGICZNY 1	
Gospodarka lokalna Partnerstwa oparta o zrównoważoną turystykę i współpracę transgraniczną, wspierająca lokalną przedsiębiorczość	
Działanie 1.1 Zrównoważona turystyka	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój produktów turystycznych w oparciu o obiekty UNESCO: Geopark Łuk Mużakowa i Park Mużakowski ➤ Rozwój różnych form turystyki, z naciskiem na eko-turystykę ➤ Ochrona i zachowanie zabytkowych ogrodów i parków ➤ Wzrost infrastruktury i zaplecza turystycznego, w tym bazy noclegowej ➤ Rozwój oferty turystycznej oraz jej sieciowanie	Oddziaływania negatywne - wszelkie działania inwestycyjne związane z poprawą stanu lub tworzeniem nowej infrastruktury turystycznej generować będą uciążliwości związane z robotami budowlanymi oraz wzmożonym ruchem komunikacyjnym, które wpłyną będą zmniejszenie różnorodności biologicznej (wycinki drzew i krzewów, płoszenie zwierząt, emisje zanieczyszczeń i hałasu do środowiska); możliwa np. konieczność prowadzenia prac w odpowiednich okresach i/lub pod nadzorem ornitologa - wraz ze wzrostem atrakcyjności turystycznej regionu wzrośnie intensywność korzystania z terenów cennych przyrodniczo i ryzyko niekorzystnego oddziaływania na faunę (np. płoszenie zwierząt) i florę (emisja zanieczyszczeń z lokalnych szlaków komunikacyjnych) oraz katastrofy ekologicznej (pożary) Oddziaływania pozytywne - odpowiednie udostępnianie turystom obszarów cennych przyrodniczo poprzez odpowiednie zaprojektowanie szlaków, ich organizację (oznakowanie, toalety, kosze na odpady itp.); odpowiednie oznakowanie szlaków przyczyni się do zwiększenia wiedzy o cennych gatunkach roślin, zwierząt i grzybów, możliwości ich ochrony i/lub nie pogarszania ich siedlisk - preferowanie eko- turystyki i sieciowanie ofert turystycznej, oraz - ochrona i zachowanie zabytkowych ogrodów i parków przyczyni się do ochrony różnorodności biologicznej oraz istniejących form ochrony przyrody.
Działanie 1.2 Klimat dla przedsiębiorczości	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Stworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, w tym świadczenia usług na odległość ➤ Wspieranie warunków do rozwoju szerokokorzystanej branży medycznej ➤ Rozwój terenów inwestycyjnych ➤ Wzrost aktywności gospodarczej i społecznej z wykorzystaniem struktur sieciowych (m.in. LGD, ODR, izby rolnicze)	Oddziaływania negatywne - wszelkie działania związane z organizacją nowych terenów inwestycyjnych generować będą uciążliwości związane z robotami budowlanymi oraz wzmożonym ruchem komunikacyjnym, które wpłyną będą zmniejszenie różnorodności biologicznej (wycinki drzew i krzewów, płoszenie zwierząt, emisje zanieczyszczeń i hałasu do środowiska), możliwa np. konieczność prowadzenia prac w odpowiednich okresach i/lub pod nadzorem ornitologa, - wraz ze wzrostem aktywności gospodarczej regionu wzrośnie intensywność korzystania ze środowiska oraz ryzyko niekorzystnego oddziaływania na faunę (np. płoszenie zwierząt) i florę (emisja zanieczyszczeń z lokalnych szlaków komunikacyjnych, nowych zakładów produkcyjnych) oraz katastrofy ekologicznej (pożary). Oddziaływania pozytywne Wzrost zamożności społeczeństwa, a co za tym idzie możliwość zwiększania nakładów na ochronę bioróżnorodności i istniejących form ochrony przyrody.
CEL STRATEGICZNY 2	
Społeczność dbająca o potrzeby pokoleń i tożsamość kulturową, otwarta na wyzwania demograficzne Partnerstwa oraz wsparta zintegrowanym rozwojem instytucjonalnym	
Działanie 2.1 Wzrost poziomu edukacji oraz usług opiekuńczych, zdrowotnych i społecznych	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców z wykorzystaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych umożliwiających zdalne nauczanie i świadczenie usług na odległość ➤ Rozwój sieci żłobków i przedszkoli	Oddziaływania negatywne - wszelkie działania związane z poprawą stanu lub budową nowych żłobków i przedszkoli generować będą uciążliwości związane z robotami budowlanymi oraz wzmożonym ruchem komunikacyjnym, które wpłyną będą zmniejszenie różnorodności biologicznej (wycinki drzew i krzewów, płoszenie zwierząt, emisje zanieczyszczeń i hałasu do środowiska); niskie

➤ Rozwój oferty dla seniorów ➤ Wzrost dostępu do usług publicznych ➤ Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, innowacyjnych metod kształcenia i szkolenia na odległość oraz on-line	prawdopodobieństwo realizacji tego typu przedsięwzięć na terenach obszarów przyrodniczych prawnie chronionych oraz negatywnego wpływu na różnorodność biologiczną. Oddziaływania pozytywne - zwiększenie świadomości w zakresie zagadnień związanych z tematyką ochrony środowiska, a przez to ograniczanie negatywnych oddziaływań ludzi na różnorodność biologiczną, rośliny, zwierzęta i grzyby itd.
Działanie 2.2 Wspieranie tożsamości lokalnej i dziedzictwa kulturowego	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój bazy kulturalnej ➤ Kulturowanie kultury i tradycji ➤ Wzmocnienie roli kultury we włączeniu społecznym i innowacjach społecznych ➤ Budowanie wzajemnego zaufania, zwłaszcza poprzez zachęcanie do działań ułatwiających kontakty międzyludzkie	Oddziaływania negatywne - wszelkie działania inwestycyjne związane z rozwojem bazy kulturalnej generować będą uciążliwości związane z robotami budowlanymi oraz wzmożonym ruchem komunikacyjnym, które wpływać będą zmniejszenie różnorodności biologicznej (wycinki drzew i krzewów, płoszenie zwierząt, emisje zanieczyszczeń i hałasu do środowiska); niskie prawdopodobieństwo realizacji tego typu przedsięwzięć na terenach obszarów przyrodniczych prawnie chronionych oraz negatywnego wpływu na różnorodność biologiczną. Oddziaływania pozytywne - zwiększenie świadomości w zakresie zagadnień związanych z tematyką ochrony środowiska poprzez poznanie lokalnych zasobów przyrodniczych oraz czynników wpływających na nie negatywnie i pozytywnie, wzrost tożsamości lokalnej i dbałości o środowisko na terenie Partnerstwa, ograniczanie negatywnych oddziaływań ludzi na różnorodność biologiczną, rośliny, zwierzęta i grzyby itd.
Działanie 2.3 Rozwój instytucjonalny	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój e-usług publicznych wraz z systemem szkoleń ➤ Poprawa komunikacji pomiędzy członkami Partnerstwa i integrowanie działań oraz promocja instrumentów współpracy i partnerstwa ➤ Rozwój wsparcia ze strony urzędów w pozyskiwaniu środków dla NGO, przedsiębiorców i mieszkańców ➤ Wzrost standardów dostępności w jednostkach publicznych ➤ Poprawa warunków do rozwoju, współpracy i wymiany transgranicznej ➤ Zwiększenie zintegrowania usług publicznych dostosowanych do potrzeb gmin przygranicznych ➤ Zwiększenie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych	Oddziaływania pozytywne - integrowanie działań pomiędzy członkami Partnerstwa jak także w ujęciu transgranicznym przyczyniać się będzie do poprawy jakości ochrony środowiska poprzez transfer dobrych praktyk, wspólną realizacją projektów, na rzecz ochrony bioróżnorodności oraz istniejących form przyrody - zwiększenie świadomości w zakresie zagadnień związanych z tematyką ochrony środowiska poprzez wykorzystanie internetu.
CEL STRATEGICZNY 3	
Zielona, estetyczna i skomunikowana przestrzeń zwiększająca mobilność mieszkańców oraz rozwój usług publicznych i prywatnych na obszarze Partnerstwa	
Działanie 3.1 Komunikacja na terenie Partnerstwa	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój komunikacji zbiorowej w oparciu o ekologiczny i ekonomiczny tabor, w tym komunikacja autobusowa i kolejowa ➤ Wspieranie różnych form niskoemisyjnego transportu ➤ Poprawa infrastruktury drogowej	Oddziaływania negatywne - realizacja przedsięwzięć modernizacji oraz rozwoju infrastruktury komunikacyjnej i transportu zbiorowego powodować będzie prawie w każdym przypadku niekorzystne oddziaływanie na różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny i grzyby.,

➤ Rozwój ciągów pieszo-rowerowych jako element mobilności mieszkańców ➤ Rozwiązania komunikacyjne wynikające ze współpracy transgranicznej	- niekorzystne oddziaływanie może obejmować też niszczenie lub fragmentację siedlisk jak także tworzenie barier w obrębie korytarzy ekologicznych, również w przypadku ciągów pieszo- rowerowych, - wszelkie działania inwestycyjne z rozwojem bazy infrastruktury drogowej generować będą uciążliwości związane z robotami budowlanymi oraz wzmożonym ruchem komunikacyjnym, które wpływać będą zmniejszenie różnorodności biologicznej (wycinki drzew i krzewów, płoszenie zwierząt, emisje zanieczyszczeń i hałasu do środowiska), Oddziaływania pozytywne - zmniejszenie emisji hałasu i zanieczyszczeń do środowiska i ich wpływu na bioróżnorodność poprzez zastępowanie transportu tradycyjnego transportem niskoemisyjnym oraz zmniejszanie jego intensywności poprzez rozwój ciągów pieszo- rowerowych.
Działanie 3.2 Czystość środowiska	
Typy projektów ➤ Poprawa estetyki otoczenia ➤ Poprawa świadomości ekologicznej lokalnych społeczności oraz programy edukacji ekologicznej ➤ Rozwój zielono- niebieskiej infrastruktury ➤ Rozwój systemu gospodarki odpadami komunalnymi ➤ Transfer technologii i współpraca między sektorem prywatnym lub publicznym koncentrującym się na gospodarce o obiegu zamkniętym ➤ Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego ➤ Wspieranie bioróżnorodności i dziedzictwa naturalnego	Prognozowane oddziaływanie Oddziaływania negatywne - realizacja zamierzeń inwestycyjnych w zakresie infrastruktury gospodarki odpadami czy też błękitno- niebieskiej infrastruktury generować będą uciążliwości związane z robotami budowlanymi oraz wzmożonym ruchem komunikacyjnym, które wpływać będą zmniejszenie różnorodności biologicznej (wycinki drzew i krzewów, płoszenie zwierząt, emisje zanieczyszczeń i hałasu do środowiska); - w przypadku jakichkolwiek działań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej, a związanych z należytym utrzymaniem i konserwacją rzek, należy się liczyć z niekorzystnymi oddziaływaniami na ichtiofaunę i bentofaunę oraz siedliska omitofauny, Oddziaływania pozytywne - wszystkie typy projektów w tym działaniu ukierunkowane są na ochronę środowiska w tym różnorodności biologicznej, roślin, zwierząt, grzybów oraz prawnie chronionych form przyrody.
Działanie 3.3 Mieszkalnictwo i ład przestrzenny	
Typy projektów ➤ Rozwój bazy mieszkaniowej w partnerstwie publiczno-prywatnym lub w innych modelach finansowych ➤ Utrzymanie ładu przestrzennego obszarów wiejskich ➤ Rewitalizacja obszarów miejsko-wiejskich oraz wiejskich	Prognozowane oddziaływanie Oddziaływania negatywne - oddziaływania te będą ograniczone głównie do etapu budowy bazy mieszkaniowej, szczególnie, gdy będą to nowe budynki – hałas, emisja zanieczyszczeń, płoszenie, spadek bioróżnorodności. Może nastąpić trwałe zajęcie większych powierzchni terenu i trwałe usunięcie roślinności, trwała zmiana lokalnej estetyki krajobrazu (nowe grupy budynków, możliwa wycinka drzew i krzewów, budowa nowych szlaków komunikacyjnych – łączników do dróg istniejących); możliwa np. konieczność prowadzenia prac w odpowiednich okresach i/lub pod nadzorem ornitologa, Oddziaływania pozytywne - utrzymanie ładu przestrzennego obszarów wiejskich i ich rewitalizacja pozwoli na zachowanie i ochronę istniejących siedlisk i różnorodności biologicznej.
Działanie 3.4 Transformacja energetyczna	
Typy projektów ➤ Rozwój energii odnawialnej ➤ Wsparcie projektów zmierzających do poprawy efektywności oraz niezależności energetycznej	Prognozowane oddziaływanie Oddziaływania negatywne - oddziaływania te będą ograniczone głównie do etapu budowy – hałas, emisja zanieczyszczeń, płoszenie, spadek bioróżnorodności, i muszą być poprzedzone odpowiednimi badaniami przyrodniczymi - w zakresie farm wiatrowych można się spodziewać niekorzystnego oddziaływania na ornitofaunę i chiropterofaunę,

	- wielopowierzchniowe farmy fotowoltaiczne mogą zmieniać warunki nasłoneczniania powierzchni ziemi i niekorzystnie wpływać na rośliny i grzyby, - przedsięwzięcia z zakresu hydroenergetyki mogą skutkować zmianą warunków wodnych i wpływać niekorzystnie na zwierzęta, rośliny i grzyby, lub stanowić barierę w przemieszczaniu się przedstawicieli ichtiofauny i bezkręgowców, Oddziaływania pozytywne Inwestycje w energetykę odnawialną co do zasady mają pozytywny wpływ na środowisko poprzez ochronę zasobów naturalnych i zmniejszenie emisji zanieczyszczeń, a więc również ochronę różnorodności biologicznej i form ochrony przyrody w wymiarze ponadregionalnym..

7.2. Oddziaływanie na życie i zdrowie ludzi oraz klimat akustyczny

Ochrona życia i zdrowia objęta jest częściowo bezpośrednim działaniem Strategii IIT, p.n. „Wspieranie warunków do rozwoju szerokokorozumianej branży medycznej”. Pośrednio wspomagać będą ten obszar interwencji działania związane z czystością środowiska, transformacji energetycznej i edukacji. Pozytywny wpływ na klimat akustyczny, nierozzerwalnie związany ze zdrowiem mieszkańców, będą miały bezpośrednio projekty realizowane w ramach działań: „Komunikacja na terenie Partnerstwa” (e-mobilność, poprawa infrastruktury drogowej, ciągi pieszo- rowerowe).

W wyniku przeprowadzonej analizy ocenia się, że przypadku działań zawierających elementy inwestycji infrastrukturalnych występować będą nieznaczne, bezpośrednie i krótkotrwałe niekorzystne oddziaływania na zdrowie ludzi podczas ich realizacji (również jako skumulowane). Natomiast eksploatacja wszystkich działań w perspektywie średnio- i długofalowej przyniesie oddziaływania pozytywne, pod warunkiem zachowania dopuszczalnych poziomów hałasu na terenach chronionych akustycznie.

W tabeli poniżej analizę zagrożeń prognozowanego oddziaływania na życie i zdrowie mieszkańców terenu Partnerstwa oraz klimat akustyczny mogą stanowić zaprojektowane do realizacji w Strategii działania.

W tabeli poniżej przedstawiono w formie opisowej analizę prognozowanego oddziaływania na życie i zdrowie mieszkańców terenu Partnerstwa ze strony zaprojektowanych w Strategii działań.

Tabela 8. Oddziaływanie Strategii IIT na życie i zdrowie ludzi oraz klimat akustyczny

CEL STRATEGICZNY 1	
Gospodarka lokalna Partnerstwa oparta o zrównoważoną turystykę i współpracę transgraniczną, wspierająca lokalną przedsiębiorczość	
Działanie 1.1 Zrównoważona turystyka	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój produktów turystycznych w oparciu o obiekty UNESCO: Geopark Łuk Mużakowa i Park Mużakowski ➤ Rozwój różnych form turystyki, z naciskiem na eko-turystykę	Oddziaływania negatywne - wszelkie działania inwestycyjne związane z poprawą stanu lub tworzeniem nowej infrastruktury turystycznej generować będą uciążliwości odczuwalne przez ludzi – hałas z terenu budowy i komunikacyjny, emisja zanieczyszczeń, pyłowych i gazowych,

➤ Ochrona i zachowanie zabytkowych ogrodów i parków ➤ Wzrost infrastruktury i zaplecza turystycznego, w tym bazy noclegowej ➤ Rozwój oferty turystycznej oraz jej sieciowanie	- na etapie eksploatacji możliwe uciążliwości związane ze wzrostem natężenia ruchu turystycznego (hałas, generowanie odpadów). Oddziaływania pozytywne - rozwój ruchu turystycznego i przyczyni się do wzrostu dochodów z branży turystycznej i okołoturystycznej od osób fizycznych i prawnych (redystrybucja środków na inwestycje w gminach, poprawiające jakość życia i zdrowia mieszkańców), - z odpowiednio promowanej oferty aktywnej turystyki korzystając będą zarówno osoby przyjeżdżające jak i mieszkańcy gmin Partnerstwa co przyczyni się do poprawy stanu zdrowia.
Działanie 1.2 Klimat dla przedsiębiorczości	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Stworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, w tym świadczenia usług na odległość ➤ Wspieranie warunków do rozwoju szerokokorzystanej branży medycznej ➤ Rozwój terenów inwestycyjnych ➤ Wzrost aktywności gospodarczej i społecznej z wykorzystaniem struktur sieciowych(m.in. LGD, ODR, izby rolnicze)	Oddziaływania negatywne - wszelkie działania związane z organizacją nowych terenów inwestycyjnych generować będą uciążliwości odczuwalne przez ludzi związane z robotami budowlanymi ludzi – hałas z terenu budowy i komunikacyjny, emisja zanieczyszczeń, pyłowych i gazowych. - wraz ze wzrostem aktywności gospodarczej regionu wzrośnie intensywność korzystania ze środowiska oraz ryzyko niekorzystnego oddziaływania na faunę (np. płoszenie zwierząt) i florę (emisja zanieczyszczeń z lokalnych szlaków komunikacyjnych, nowych zakładów produkcyjnych) oraz katastrofy ekologicznej (pożary). Oddziaływania pozytywne Wzrost zamożności społeczeństwa, a co za tym idzie możliwość zwiększania nakładów na ochronę bioróżnorodności i istniejących form ochrony przyrody.
CEL STRATEGICZNY 2	
Spółeczność dbająca o potrzeby pokoleń i tożsamość kulturową, otwarta na wyzwania demograficzne Partnerstwa oraz wsparta zintegrowanym rozwojem instytucjonalnym	
Działanie 2.1 Wzrost poziomu edukacji oraz usług opiekuńczych, zdrowotnych i społecznych	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców z wykorzystaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych umożliwiających zdalne nauczanie i świadczenie usług na odległość ➤ Rozwój sieci żłobków i przedszkoli ➤ Rozwój oferty dla seniorów ➤ Wzrost dostępu do usług publicznych ➤ Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, innowacyjnych metod kształcenia i szkolenia na odległość oraz on-line	Oddziaływania negatywne - wszelkie działania związane z poprawą stanu lub budową nowych żłobków i przedszkoli generować będą odczuwalne przez ludzi uciążliwości związane z robotami budowlanymi oraz wzmożonym ruchem komunikacyjnym, Oddziaływania pozytywne - działania w zakresie włączenia społeczno-zawodowego przyczyniają się do ograniczenia występowania problemów społecznych jak np. wykluczenie czy ubóstwo. - minimalizacja tego typu problemów ograniczać też będzie powstawanie niekorzystnych oddziaływań na życie i zdrowie ludzi np. ubóstwo energetyczne wiążące się ze spalaniem złej jakości paliw w nieefektywnych lokalnych paleniskach domowych, - oferta edukacyjna dla osób starszych przyczyni się do poprawy jakości ich życia i zdrowia (profilaktyka) oraz tworzy warunki do rozwoju srebrnej gospodarki przyczyniając się do wykorzystania potencjału nabywczego osób starszych i starzejących się oraz zaspokojenia ich potrzeby konsumpcyjnych, bytowych oraz zdrowotnych.
Działanie 2.2 Wspieranie tożsamości lokalnej i dziedzictwa kulturowego	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój bazy kulturalnej ➤ Kulturowanie kultury i tradycji ➤ Wzmocnienie roli kultury we włączeniu społecznym i innowacjach społecznych ➤ Budowanie wzajemnego zaufania, zwłaszcza poprzez zachęcanie do działań ułatwiających kontakty międzyludzkie	Oddziaływania negatywne - wszelkie działania inwestycyjne związane z rozwojem bazy kulturalnej generować będą odczuwalne przez ludzi uciążliwości związane z robotami budowlanymi oraz wzmożonym ruchem komunikacyjnym, Oddziaływania pozytywne - wzrost tożsamości lokalnej przy odpowiedniej ofercie kulturalnej intensyfikuje i poprawia stosunki międzyludzkie (wymiana doświadczeń, współuczestnictwo w wydarzeniach, wspólna

	realizacja projektów) wpływając pozytywnie na jakość życia mieszkańców.
Działanie 2.3 Rozwój instytucjonalny	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój e-usług publicznych wraz z systemem szkoleń ➤ Poprawa komunikacji pomiędzy członkami Partnerstwa i integrowanie działań oraz promocja instrumentów współpracy i partnerstwa ➤ Rozwój wsparcia ze strony urzędów w pozyskiwaniu środków dla NGO, przedsiębiorców i mieszkańców ➤ Wzrost standardów dostępności w jednostkach publicznych ➤ Poprawa warunków do rozwoju, współpracy i wymiany transgranicznej ➤ Zwiększenie zintegrowania usług publicznych dostosowanych do potrzeb gmin przygranicznych ➤ Zwiększenie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych	Oddziaływania pozytywne - integrowanie działań pomiędzy członkami Partnerstwa jak także w ujęciu transgranicznym przyczyniać się będzie do poprawy jakości życia i zdrowia mieszkańców poprzez transfer dobrych praktyk, wspólną realizacją projektów, na rzecz ochrony zdrowia. - zwiększenie świadomości w zakresie zagadnień związanych z tematyką ochrony zdrowia (profilaktyka) poprzez wykorzystanie internetu.
CEL STRATEGICZNY 3	
Zielona, estetyczna i skomunikowana przestrzeń zwiększająca mobilność mieszkańców oraz rozwój usług publicznych i prywatnych na obszarze Partnerstwa	
Działanie 3.1 Komunikacja na terenie Partnerstwa	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój komunikacji zbiorowej w oparciu o ekologiczny i ekonomiczny tabor, w tym komunikacja autobusowa i kolejowa ➤ Wspieranie różnych form niskoemisyjnego transportu ➤ Poprawa infrastruktury drogowej ➤ Rozwój ciągów pieszo-rowerowych jako element mobilności mieszkańców ➤ Rozwiązania komunikacyjne wynikające ze współpracy transgranicznej	Oddziaływania negatywne - realizacja przedsięwzięć modernizacji oraz rozwoju infrastruktury komunikacyjnej i transportu zbiorowego powodować będzie prawie w każdym przypadku niekorzystne oddziaływania odczuwalne przez ludzi mieszkających w sąsiedztwie- hałas z terenu budowy i komunikacyjny, emisja zanieczyszczeń, pyłowych i gazowych, jak także często niedogodności związane z utrudnieniami komunikacyjnymi, Oddziaływania pozytywne - zmniejszenie emisji hałasu i zanieczyszczeń do środowiska i poprzez zastępowanie transportu tradycyjnego transportem niskoemisyjnym oraz zmniejszanie jego intensywności poprzez optymalizację układu komunikacyjnego i rozwój ciągów pieszo-rowerowych przyniesie pozytywne oddziaływanie na życie i zdrowie ludzi, - wymiany nawierzchni na cichszą, bardziej wytrzymałą, ograniczającą konieczność częstszej wymiany ograniczy występowania niekorzystnych z tym związanych oddziaływań na środowisko, w tym na życie i zdrowie ludzi.
Działanie 3.2 Czystość środowiska	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Poprawa estetyki otoczenia ➤ Poprawa świadomości ekologicznej lokalnych społeczności oraz programy edukacji ekologicznej ➤ Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury ➤ Rozwój systemu gospodarki odpadami komunalnymi ➤ Transfer technologii i współpraca między sektorem prywatnym lub publicznym koncentrującym się na gospodarce o obiegu zamkniętym ➤ Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku	Oddziaływania negatywne - realizacja zamierzeń inwestycyjnych w zakresie infrastruktury gospodarki odpadami czy też błękitno- niebieskiej infrastruktury generować będą odczuwalne przez ludzi uciążliwości związane z robotami budowlanymi oraz wzmożonym ruchem komunikacyjnym. Oddziaływania pozytywne - wszystkie typy projektów w tym działaniu ukierunkowane są na poprawę jakości środowiska naturalnego, a tym samym jakości życia i zdrowia mieszkańców (poprawa estetyki otoczenia, zapobieganie emisji zanieczyszczeń i powstawaniu odpadów, dostosowanie do zmian klimatu).

związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego ➤ Wspieranie bioróżnorodności i dziedzictwa naturalnego	
Działanie 3.3 Mieszkalnictwo i ład przestrzenny	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój bazy mieszkaniowej w partnerstwie publiczno-prywatnym lub w innych modelach finansowych ➤ Utrzymanie ładu przestrzennego obszarów wiejskich ➤ Rewitalizacja obszarów miejsko-wiejskich oraz wiejskich	Oddziaływania negatywne - oddziaływania te będą ograniczone głównie do etapu budowy bazy mieszkaniowej, szczególnie, gdy będą to nowe budynki – hałas, emisja zanieczyszczeń, trwała zmiana lokalnej estetyki krajobrazu, , Oddziaływania pozytywne - rozwój bazy mieszkaniowej oraz utrzymanie ładu przestrzennego obszarów wiejskich i ich rewitalizacja przyczyni się do poprawy warunków życia mieszkańców.
Działanie 3.4 Transformacja energetyczna	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój energii odnawialnej ➤ Wsparcie projektów zmierzających do poprawy efektywności oraz niezależności energetycznej	Oddziaływania negatywne - oddziaływania odczuwalne przez ludzi będą ograniczone głównie do etapu budowy – hałas z terenu budowy i komunikacyjny, emisja zanieczyszczeń, pyłowych i gazowych, - eksploatacja farm wiatrowych może powodować niekorzystne oddziaływania w zakresie emisji fal dźwiękowych czy też efektu migotania cienia; konieczna jest analiza tych oddziaływań w kontekście odległości od najbliższej zabudowy mieszkaniowej, - projekty biogazowe obciążone są ryzykiem wystąpienia uciążliwości odorowych, - projekty biomasowe generują zanieczyszczenia pyłowe i gazowe, - negatywne oddziaływanie powodować może również zakłócenie dotychczasowego krajobrazu. Oddziaływania pozytywne Inwestycje w energetykę odnawialną co do zasady mają pozytywny wpływ na środowisko poprzez ochronę zasobów naturalnych oraz zmniejszenie emisji zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych, a więc również na zdrowie i życie ludzi. Należy się spodziewać poprawy stanu zdrowia ludzi w wyniku ograniczenia długotrwałego narażenia na oddziaływanie niskiej emisji. Energetyka rozproszona opierająca się na OZE zmniejsza również intensywność dystrybucji paliw ograniczając emisje zanieczyszczeń i hałasu ze strony środków transportu.

7.3. Oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne

Nierozwiązane problemy z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, stanowią istotną barierę rozwoju obszaru Partnerstwa w kontekście stanu wód powierzchniowych i podziemnych opisanych w pkt 5 (występowanie jednolitych części wód powierzchniowych o złym stanie lub/i zagrożonych nie osiągnięciem celów środowiskowych). Działania Strategii IIT związane m.in. ze zrównoważoną turystyką, czystością środowiska czy też edukacją ekologiczną stanowią prawidłowe kierunki interwencji w zakresie poprawy jakości tych elementów środowiska. Ich skuteczność będzie monitorowana w ramach systemu monitorowania i ewaluacji Strategii IIT.

W wyniku przeprowadzonej analizy ocenia się, że przypadku działań zawierających elementy inwestycji infrastrukturalnych występować będą nieznaczne, bezpośrednie i krótkotrwałe niekorzystne oddziaływania na zdrowie ludzi podczas ich realizacji (również jako skumulowane) pod warunkiem respektowania nakazów, zakazów i ograniczeń obowiązujących na obszarze ochronnym Głównego Zbiornika Wód Podziemnych oraz w obrębie jednolitych części wód i stref ochronnych ujęć. Natomiast eksploatacja wszystkich działań w perspektywie średnio- i długofalowej przyniesie oddziaływania pozytywne.

W tabeli poniżej przedstawiono w formie opisowej analizę prognozowanego oddziaływania na wody powierzchniowe i podziemne ze strony zaprojektowanych w Strategii działań.

Tabela 9. Oddziaływanie Strategii IIT na wody powierzchniowe i podziemne

CEL STRATEGICZNY 1	
Gospodarka lokalna Partnerstwa oparta o zrównoważoną turystykę i współpracę transgraniczną, wspierająca lokalną przedsiębiorczość	
Działanie 1.1 Zrównoważona turystyka	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój produktów turystycznych w oparciu o obiekty UNESCO: Geopark Łuk Mużakowa i Park Mużakowski ➤ Rozwój różnych form turystyki, z naciskiem na eko-turystykę ➤ Ochrona i zachowanie zabytkowych ogrodów i parków ➤ Wzrost infrastruktury i zaplecza turystycznego, w tym bazy noclegowej ➤ Rozwój oferty turystycznej oraz jej sieciowanie	Oddziaływania negatywne - wszelkie działania inwestycyjne związane z poprawą stanu lub tworzeniem nowej infrastruktury turystycznej powodować będą ryzyko zanieczyszczenia wód podziemnych przez wycieki paliwa i płynów eksploatacyjnych, głównie na terenie budowy, - na terenie budowy powstawać będą odpady związane z realizacją prac budowlanych i wykończeniowych, w tym odpady niebezpieczne, stanowiące, w razie nieprawidłowego składowania, zagrożenie dla wód gruntowych. - na etapie eksploatacji możliwy wzrost zużycia wody w zależności od intensywności ruchu turystycznego. Oddziaływania pozytywne - rozwój ruchu turystycznego i przyczyni się do wzrostu dochodów z branży turystycznej i okołoturystycznej od osób fizycznych i prawnych (redystrybucja środków na inwestycje w gminach, w tym na rzecz ochrony wód), - polepszenie dostępności infrastruktury zapobiegającej niewłaściwej gospodarce ściekowej..
Działanie 1.2 Klimat dla przedsiębiorczości	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Stworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, w tym świadczenia usług na odległość ➤ Wspieranie warunków do rozwoju szerokorozumianej branży medycznej ➤ Rozwój terenów inwestycyjnych ➤ Wzrost aktywności gospodarczej i społecznej z wykorzystaniem struktur sieciowych(m.in. LGD, ODR, izby rolnicze)	Oddziaływania negatywne - wszelkie działania związane z organizacją nowych terenów inwestycyjnych powodować będą ryzyko zanieczyszczenia wód podziemnych przez wycieki paliwa i płynów eksploatacyjnych, głównie na terenie budowy, - wraz ze wzrostem aktywności gospodarczej regionu wzrośnie intensywność korzystania ze środowiska w tym zużycia wody. Oddziaływania pozytywne - unowocześnienie przedsiębiorstw również w kierunku ograniczenia zużycia wody i powstawania ścieków, - wzrost zamożności społeczeństwa, a co za tym idzie możliwość zwiększania nakładów na ochronę wód.
CEL STRATEGICZNY 2	
Społeczność dbająca o potrzeby pokoleń i tożsamość kulturową, otwarta na wyzwania demograficzne Partnerstwa oraz wsparta zintegrowanym rozwojem instytucjonalnym	
Działanie 2.1 Wzrost poziomu edukacji oraz usług opiekuńczych, zdrowotnych i społecznych	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców z wykorzystaniem	Oddziaływania negatywne

technologii informacyjnych i komunikacyjnych umożliwiających zdalne nauczanie i świadczenie usług na odległość ➤ Rozwój sieci żłobków i przedszkoli ➤ Rozwój oferty dla seniorów ➤ Wzrost dostępu do usług publicznych ➤ Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, innowacyjnych metod kształcenia i szkolenia na odległość oraz on-line	- wszelkie działania związane z poprawą stanu lub budową nowych żłobków i przedszkoli powodować będą ryzyko zanieczyszczenia wód podziemnych przez wycieki paliwa i płynów eksploatacyjnych, głównie na terenie budowy. - na terenie budowy powstawać będą odpady związane z realizacją prac budowlanych i wykończeniowych, w tym odpady niebezpieczne, stanowiące, w razie nieprawidłowego składowania, zagrożenie dla wód gruntowych. Oddziaływania pozytywne - zwiększenie świadomości w zakresie zagadnień ochrony środowiska w tym konieczności oszczędzania wody, - minimalizacja problemów społecznych np. ubóstwa przyczyni się do ograniczenia niekorzystnych zachowań mieszkańców takich jak nielegalne przyłącza, usuwanie ścieków bezpośrednio do wód lub do gruntu.
Działanie 2.2 Wspieranie tożsamości lokalnej i dziedzictwa kulturowego	
Typy projektów ➤ Rozwój bazy kulturalnej ➤ Kulturywanie kultury i tradycji ➤ Wzmocnienie roli kultury we włączeniu społecznym i innowacjach społecznych ➤ Budowanie wzajemnego zaufania, zwłaszcza poprzez zachęcanie do działań ułatwiających kontakty międzyludzkie	Prognozowane oddziaływanie Oddziaływania negatywne - wszelkie działania inwestycyjne związane z rozwojem bazy kulturalnej powodować będą ryzyko zanieczyszczenia wód podziemnych przez wycieki paliwa i płynów eksploatacyjnych, głównie na terenie budowy. - na terenie budowy powstawać będą odpady związane z realizacją prac budowlanych i wykończeniowych, w tym odpady niebezpieczne, stanowiące, w razie nieprawidłowego składowania, zagrożenie dla wód gruntowych. Oddziaływania pozytywne Nie określono.
Działanie 2.3 Rozwój instytucjonalny	
Typy projektów ➤ Rozwój e-usług publicznych wraz z systemem szkoleń ➤ Poprawa komunikacji pomiędzy członkami Partnerstwa i integrowanie działań oraz promocja instrumentów współpracy i partnerstwa ➤ Rozwój wsparcia ze strony urzędów w pozyskiwaniu środków dla NGO, przedsiębiorców i mieszkańców ➤ Wzrost standardów dostępności w jednostkach publicznych ➤ Poprawa warunków do rozwoju, współpracy i wymiany transgranicznej ➤ Zwiększenie zintegrowania usług publicznych dostosowanych do potrzeb gmin przygranicznych ➤ Zwiększenie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych	Prognozowane oddziaływanie Oddziaływania pozytywne - integrowanie działań pomiędzy członkami Partnerstwa jak także w ujęciu transgranicznym przyczyniać się będzie do poprawy jakości wód poprzez transfer dobrych praktyk, wspólną realizacją projektów, na rzecz ochrony środowiska. - zwiększenie świadomości w zakresie zagadnień związanych z tematyką ochrony wód (oszczędzanie wody, prawidłowe gospodarowanie ściekami) poprzez wykorzystanie internetu.
CEL STRATEGICZNY 3	
Zielona, estetyczna i skomunikowana przestrzeń zwiększająca mobilność mieszkańców oraz rozwój usług publicznych i prywatnych na obszarze Partnerstwa	
Działanie 3.1 Komunikacja na terenie Partnerstwa	
Typy projektów ➤ Rozwój komunikacji zbiorowej w oparciu o ekologiczny i ekonomiczny tabor, w tym komunikacja autobusowa i kolejowa ➤ Wspieranie różnych form niskoemisyjnego transportu ➤ Poprawa infrastruktury drogowej ➤ Rozwój ciągów pieszo-rowerowych jako element mobilności mieszkańców	Prognozowane oddziaływanie Oddziaływania negatywne - realizacja przedsięwzięć modernizacji oraz rozwoju infrastruktury komunikacyjnej i transportu zbiorowego może powodować negatywne oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne związane zarówno z samym placem budowy (zanieczyszczenia wód podziemnych przez wycieki paliwa i płynów eksploatacyjnych), jak i pokonywaniem przeszkód wodnych i przygotowaniem podbudowy (odwodnienia),

➤ Rozwiązania komunikacyjne wynikające ze współpracy transgranicznej	- na terenie budowy powstawać będą odpady związane z realizacją prac budowlanych i wykończeniowych, w tym odpady niebezpieczne, stanowiące, w razie nieprawidłowego składowania, zagrożenie dla wód gruntowych. - ze strony infrastruktury drogowej w każdym wypadku istnieje też ryzyko katastrofy ekologicznej w wyniku wypadku drogowego i przedostania się substancji/materiałów niebezpiecznych do wód powierzchniowych lub podziemnych. Oddziaływania pozytywne - zmniejszenie zanieczyszczeń do środowiska, w tym do wód) poprzez zastępowanie transportu tradycyjnego transportem niskoemisyjnym oraz zmniejszanie jego intensywności poprzez optymalizację układu komunikacyjnego i rozwój ciągów pieszo-rowerowych.
Działanie 3.2 Czystość środowiska	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Poprawa estetyki otoczenia ➤ Poprawa świadomości ekologicznej lokalnych społeczności oraz programy edukacji ekologicznej ➤ Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury ➤ Rozwój systemu gospodarki odpadami komunalnymi ➤ Transfer technologii i współpraca między sektorem prywatnym lub publicznym koncentrującym się na gospodarce o obiegu zamkniętym ➤ Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego ➤ Wspieranie bioróżnorodności i dziedzictwa naturalnego	Oddziaływania negatywne - realizacja zamierzeń inwestycyjnych w zakresie infrastruktury gospodarki odpadami czy też błękitno- niebieskiej infrastruktury powodować będą ryzyko zanieczyszczenia wód podziemnych przez wycieki paliwa i płynów eksploatacyjnych, głównie na terenie budowy, - - na terenie budowy powstawać będą odpady związane z realizacją prac budowlanych i wykończeniowych, w tym odpady niebezpieczne, stanowiące, w razie nieprawidłowego składowania, zagrożenie dla wód gruntowych. - potencjalne zagrożenie dla czystości wód może też występować ze strony procesów technologicznych stosowanych np. w gospodarce odpadami. Oddziaływania pozytywne - generalnie wszystkie typy projektów w tym działaniu ukierunkowane są na poprawę jakości środowiska naturalnego w tym wód powierzchniowych i podziemnych, - dzięki edukacji ekologicznej i odpowiedniej infrastrukturze zmniejszeniu powinna ulec ilość wytwarzanych odpadów, co powinno się również przełożyć na ograniczenie niekorzystnego wpływu samej gospodarki odpadami na wody.
Działanie 3.3 Mieszkalnictwo i ład przestrzenny	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój bazy mieszkaniowej w partnerstwie publiczno-prywatnym lub w innych modelach finansowych ➤ Utrzymanie ładu przestrzennego obszarów wiejskich ➤ Rewitalizacja obszarów miejsko-wiejskich oraz wiejskich	Oddziaływania negatywne - realizacja zamierzeń inwestycyjnych w zakresie rozwoju bazy mieszkaniowej powodować będą ryzyko zanieczyszczenia wód podziemnych przez wycieki paliwa i płynów eksploatacyjnych, głównie na terenie budowy, - - na terenie budowy powstawać będą odpady związane z realizacją prac budowlanych i wykończeniowych, w tym odpady niebezpieczne, stanowiące, w razie nieprawidłowego składowania, zagrożenie dla wód gruntowych, - oddanie do eksploatacji nowych obiektów w kontekście rozwoju obszaru Partnerstwa pociągnie za sobą wzrost zużycia wody i odprowadzanych ścieków. Oddziaływania pozytywne - rozwój bazy mieszkaniowej oraz rewitalizacja obszarów miejsko-wiejskich wiązać się będzie z nowoczesną infrastrukturą do odprowadzania ścieków czym przyczyni się do poprawy warunków ochrony wód.
Działanie 3.4 Transformacja energetyczna	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój energii odnawialnej ➤ Wsparcie projektów zmierzających do poprawy efektywności oraz niezależności energetycznej	Oddziaływania negatywne - realizacja zamierzeń inwestycyjnych w zakresie rozwoju OZE powodować będą ryzyko zanieczyszczenia wód podziemnych przez wycieki paliwa i płynów eksploatacyjnych, głównie na terenie budowy, lecz także, w zależności od skali i rodzaju przedsięwzięcia (energetyka wodna) ryzyko zmiany lokalnych stosunków wodnych,

	- - na terenie budowy powstawać będą odpady związane z realizacją prac budowlanych i wykończeniowych, w tym odpady niebezpieczne, stanowiące, w razie nieprawidłowego składowania, zagrożenie dla wód gruntowych, - eksploatacja tego typu obiektów również niesie ryzyka w zakresie oddziaływania na jakość wód (np. biogazownie, wody zrzutowe z pomp ciepła) Oddziaływania pozytywne Inwestycje w energetykę odnawialną co do zasady mają pozytywny wpływ na środowisko poprzez ochronę zasobów naturalnych oraz zmniejszenie emisji zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych, a więc również na jakość wód.

7.4. Oddziaływanie na klimat, powietrze atmosferyczne i zasoby naturalne

Na terenie Partnerstwa nie zostały zidentyfikowane obszary na których wystąpiło przekroczenie dopuszczalnych stężeń substancji w powietrzu. Generalnie ocena jakości powietrza za rok 2023 wykazała poprawę jakości powietrza w województwie lubuskim w porównaniu z rokiem 2022. Dotrzymane zostały wszystkie docelowe poziomy zanieczyszczeń, w tym poziom benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM10, który w latach wcześniejszych był przekraczany. Nie mniej jednak skala prowadzonego monitoringu nie wyklucza występowania lokalnych przekroczeń, głównie za sprawą niskiej emisji. Ochrona zasobów naturalnych poprzez działania strategii odbywać się będzie głównie pośrednio poprzez np. wsparcie rozwoju energii odnawialnej i projektów zmierzających do poprawy efektywności oraz niezależności energetycznej.

Działania Strategii IIT związane m.in. z transformacją energetyczną, czystością środowiska czy też edukacją ekologiczną wytyczają prawidłowe kierunki interwencji w zakresie poprawy jakości tych elementów środowiska. Ich skuteczność będzie monitorowana w ramach systemu monitorowania i ewaluacji Strategii IIT.

W wyniku przeprowadzonej analizy ocenia się, że przypadku działań zawierających elementy inwestycji infrastrukturalnych występować będą nieznaczne, bezpośrednie i krótkotrwałe niekorzystne oddziaływania na zdrowie ludzi podczas ich realizacji (również jako skumulowane). Natomiast eksploatacja wszystkich działań w perspektywie średnio- i długofalowej przyniesie oddziaływania pozytywne

W tabeli poniżej przedstawiono w formie opisowej analizę prognozowanego oddziaływania na klimat, powietrze atmosferyczne i zasoby naturalne ze strony zaprojektowanych w Strategii działań.

Tabela 10. Oddziaływanie Strategii IIT na klimat, powietrze atmosferyczne i zasoby naturalne

CEL STRATEGICZNY 1	
Gospodarka lokalna Partnerstwa oparta o zrównoważoną turystykę i współpracę transgraniczną, wspierająca lokalną przedsiębiorczość	
Działanie 1.1 Zrównoważona turystyka	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój produktów turystycznych w oparciu o obiekty UNESCO: Geopark Łuk Mużakowa i Park Mużakowski ➤ Rozwój różnych form turystyki, z naciskiem na eko-turystykę ➤ Ochrona i zachowanie zabytkowych ogrodów i parków ➤ Wzrost infrastruktury i zaplecza turystycznego, w tym bazy noclegowej ➤ Rozwój oferty turystycznej oraz jej sieciowanie	Oddziaływania negatywne - wszelkie działania inwestycyjne związane z poprawą stanu lub tworzeniem nowej infrastruktury turystycznej powodować będą emisje pyłów i zanieczyszczeń gazowych do atmosfery z terenu budów (maszyny budowlane, prace budowlane, transport), - na etapie eksploatacji możliwe uciążliwości związane ze wzrostem natężenia ruchu turystycznego (emisja spalin), - emisje gazów cieplarnianych mających wpływ na klimat są na tym etapie pomijalnie małe, Oddziaływania pozytywne - rozwój ruchu turystycznego i przyczyni się do wzrostu dochodów z branży turystycznej i okołoturystycznej od osób fizycznych i prawnych (redystrybucja środków na inwestycje w gminach – w tym na ochronę powietrza), - związane z charakterem obszaru zachowania proekologiczne operatorów obiektów turystycznych w kierunku np. wymiany lub stosowania ekologicznych źródeł ciepła wpłyną na obniżenie emisji zanieczyszczeń do powietrza, w tym CO₂, - ograniczenie zużycia paliw konwencjonalnych będzie miało pozytywny wpływ na klimat i zasoby naturalne.
Działanie 1.2 Klimat dla przedsiębiorczości	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Stworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, w tym świadczenia usług na odległość ➤ Wspieranie warunków do rozwoju szerokokorozumianej branży medycznej ➤ Rozwój terenów inwestycyjnych ➤ Wzrost aktywności gospodarczej i społecznej z wykorzystaniem struktur sieciowych (m.in. LGD, ODR, izby rolnicze)	Oddziaływania negatywne - wszelkie działania związane z organizacją nowych terenów inwestycyjnych generować będą uciążliwości związane z robotami budowlanymi, w tym emisję zanieczyszczeń, pyłowych i gazowych (maszyny budowlane, prace budowlane, transport), - wraz ze wzrostem aktywności gospodarczej regionu wzrośnie intensywność korzystania ze środowiska, w tym emisja zanieczyszczeń z lokalnych szlaków komunikacyjnych i nowych zakładów produkcyjnych). - emisje gazów cieplarnianych mających wpływ na klimat są na tym etapie pomijalnie małe Oddziaływania pozytywne - unowocześnienie przedsiębiorstw również w kierunku ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza, - wzrost zamożności społeczeństwa, a co za tym idzie możliwość zwiększania nakładów na ochronę powietrza atmosferycznego, klimatu i zasobów naturalnych
CEL STRATEGICZNY 2	
Społeczność dbająca o potrzeby pokoleń i tożsamość kulturową, otwarta na wyzwania demograficzne Partnerstwa oraz wsparta zintegrowanym rozwojem instytucjonalnym	
Działanie 2.1 Wzrost poziomu edukacji oraz usług opiekuńczych, zdrowotnych i społecznych	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców z wykorzystaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych umożliwiających zdalne nauczanie i świadczenie usług na odległość ➤ Rozwój sieci żłobków i przedszkoli ➤ Rozwój oferty dla seniorów ➤ Wzrost dostępu do usług publicznych ➤ Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej	Oddziaływania negatywne - wszelkie działania związane z poprawą stanu lub budową nowych żłobków i przedszkoli generować będą uciążliwości związane z robotami budowlanymi, w tym emisję zanieczyszczeń, pyłowych i gazowych (maszyny budowlane, prace budowlane, transport), - emisje gazów cieplarnianych mających wpływ na klimat są na tym etapie pomijalnie małe Oddziaływania pozytywne - działania w zakresie włączenia społeczno-zawodowego przyczyniają się do ograniczenia występowania problemów społecznych jak np. wykluczenie czy ubóstwo. - minimalizacja tego typu problemów ograniczać też będzie powstawanie niekorzystnych oddziaływań na życie i zdrowie ludzi

infrastruktury, innowacyjnych metod kształcenia i szkolenia na odległość oraz on-line	np. ubóstwo energetyczne wiążące się ze spalaniem złej jakości paliw w nieefektywnych lokalnych paleniskach domowych,
Działanie 2.2 Wspieranie tożsamości lokalnej i dziedzictwa kulturowego	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój bazy kulturalnej ➤ Kulturowanie kultury i tradycji ➤ Wzmocnienie roli kultury we włączeniu społecznym i innowacjach społecznych ➤ Budowanie wzajemnego zaufania, zwłaszcza poprzez zachęcanie do działań ułatwiających kontakty międzyludzkie	Oddziaływania negatywne - wszelkie działania inwestycyjne związane z rozwojem bazy kulturalnej generować będą uciążliwości związane z robotami budowlanymi, w tym emisję zanieczyszczeń, pyłowych i gazowych .(maszyny budowlane, prace budowlane, transport), - emisje gazów cieplarnianych mających wpływ na klimat są na tym etapie pomijalnie małe. Oddziaływania pozytywne Nie ustalono.
Działanie 2.3 Rozwój instytucjonalny	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój e-usług publicznych wraz z systemem szkoleń ➤ Poprawa komunikacji pomiędzy członkami Partnerstwa i integrowanie działań oraz promocja instrumentów współpracy i partnerstwa ➤ Rozwój wsparcia ze strony urzędów w pozyskiwaniu środków dla NGO, przedsiębiorców i mieszkańców ➤ Wzrost standardów dostępności w jednostkach publicznych ➤ Poprawa warunków do rozwoju, współpracy i wymiany transgranicznej ➤ Zwiększenie zintegrowania usług publicznych dostosowanych do potrzeb gmin przygranicznych ➤ Zwiększenie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych	Oddziaływania pozytywne - integrowanie działań pomiędzy członkami Partnerstwa jak także w ujęciu transgranicznym przyczyniać się będzie do poprawy jakości środowiska naturalnego poprzez transfer dobrych praktyk, wspólną realizacją projektów, w tym na rzecz ochrony powietrza atmosferycznego, klimatu i zasobów naturalnych, - zwiększenie świadomości w zakresie zagadnień związanych z tematyką ochrony powietrza (spalanie odpadów w paleniskach domowych, niska emisja) poprzez wykorzystanie internetu.
CEL STRATEGICZNY 3	
Zielona, estetyczna i skomunikowana przestrzeń zwiększająca mobilność mieszkańców oraz rozwój usług publicznych i prywatnych na obszarze Partnerstwa	
Działanie 3.1 Komunikacja na terenie Partnerstwa	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój komunikacji zbiorowej w oparciu o ekologiczny i ekonomiczny tabor, w tym komunikacja autobusowa i kolejowa ➤ Wspieranie różnych form niskoemisyjnego transportu ➤ Poprawa infrastruktury drogowej ➤ Rozwój ciągów pieszo-rowerowych jako element mobilności mieszkańców ➤ Rozwiązania komunikacyjne wynikające ze współpracy transgranicznej	Oddziaływania negatywne - realizacja przedsięwzięć modernizacji oraz rozwoju infrastruktury komunikacyjnej i transportu zbiorowego powodować będzie prawie w każdym przypadku niekorzystne oddziaływania z terenu budowy (maszyny budowlane, prace budowlane, transport), - emisje gazów cieplarnianych mających wpływ na klimat są na tym etapie pomijalnie małe. Oddziaływania pozytywne - zmniejszenie emisji hałasu i zanieczyszczeń do środowiska i poprzez zastępowanie transportu tradycyjnego transportem niskoemisyjnym oraz zmniejszanie jego intensywności poprzez optymalizację układu komunikacyjnego i rozwój ciągów pieszo-rowerowych przyniesie zmniejszenie wielkości emisji zanieczyszczeń, poprawę jakości powietrza atmosferycznego oraz ochronę klimatu i zasobów naturalnych.
Działanie 3.2 Czystość środowiska	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Poprawa estetyki otoczenia ➤ Poprawa świadomości ekologicznej lokalnych społeczności oraz programy edukacji ekologicznej	Oddziaływania negatywne - realizacja zamierzeń inwestycyjnych w zakresie infrastruktury gospodarki odpadami czy też błękitno- niebieskiej infrastruktury

➤ Rozwój infrastruktury zielono-niebieskiej ➤ Rozwój systemu gospodarki odpadami komunalnymi ➤ Transfer technologii i współpraca między sektorem prywatnym lub publicznym koncentrującym się na gospodarce o obiegu zamkniętym ➤ Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego ➤ Wspieranie bioróżnorodności i dziedzictwa naturalnego	generować będą emisje zanieczyszczeń do powietrza związane z robotami budowlanymi (maszyny budowlane, prace budowlane, transport), - emisje gazów cieplarnianych mających wpływ na klimat są na tym etapie pomijalnie małe. - potencjalne zagrożenie dla jakości powietrza atmosferycznego może też występować ze strony procesów technologicznych stosowanych w gospodarce odpadami np.(biogazownie, instalacje termicznego przekształcania odpadów), Oddziaływania pozytywne - energetyczne wykorzystanie odpadów oraz gazu fermentacyjnego lub wysypiskowego ma pozytywny wpływ na klimat poprzez substytucję paliw kopalnych, i zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych. - dzięki edukacji ekologicznej ograniczone powinny ulec zachowania niekorzystne dla ochrony powietrza atmosferycznego związane ze spalaniem nieodpowiedniej jakości paliw lub odpadów, bądź używaniem niesprawnych palenisk domowych, - dzięki edukacji ekologicznej i odpowiedniej infrastrukturze zmniejszeniu powinna ulec ilość wytwarzanych odpadów, co powinno się również przełożyć na ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza z obiektów gospodarki odpadami,
Działanie 3.3 Mieszkalnictwo i ład przestrzenny	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój bazy mieszkaniowej w partnerstwie publiczno-prywatnym lub w innych modelach finansowych ➤ Utrzymanie ładu przestrzennego obszarów wiejskich ➤ Rewitalizacja obszarów miejsko-wiejskich oraz wiejskich	Oddziaływania negatywne - oddziaływania te będą ograniczone głównie do etapu budowy bazy mieszkaniowej, szczególnie, gdy będą to nowe budynki – emisje zanieczyszczeń do powietrza związane z robotami budowlanymi (maszyny budowlane, prace budowlane, transport), Oddziaływania pozytywne emisje gazów cieplarnianych mających wpływ na klimat są na tym etapie pomijalnie małe, - - rozwój bazy mieszkaniowej oraz rewitalizacja obszarów miejsko-wiejskich wiązać się będzie z nowoczesną infrastrukturą ciepłowniczą lub sprzyjającymi warunkami do stosowania OZE, nowoczesnych systemów zarządzania energią, a co za tym idzie ograniczenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery oraz ochrony klimatu i zasobów naturalnych.
Działanie 3.4 Transformacja energetyczna	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój energii odnawialnej ➤ Wsparcie projektów zmierzających do poprawy efektywności oraz niezależności energetycznej	Oddziaływania negatywne - oddziaływania te będą ograniczone głównie do etapu budowy obiektów OZE – emisje zanieczyszczeń do powietrza związane z robotami budowlanymi (maszyny budowlane, prace budowlane, transport), Oddziaływania pozytywne Inwestycje w energetykę odnawialną co do zasady mają pozytywny wpływ na środowisko poprzez ochronę zasobów naturalnych oraz zmniejszenie emisji zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych, szczególnie w postaci tzw. niskiej emisji. Energetyka rozproszona opierająca się na OZE zmniejsza również intensywność dystrybucji paliw ograniczając emisje zanieczyszczeń i hałasu ze strony środków transportu. Wszystkie te oddziaływania bezpośrednio wpisują się w ochronę klimatu i zasobów naturalnych.

7.5. Oddziaływanie na powierzchnię ziemi i krajobraz

Z punktu widzenia ochrony krajobrazu istotne będą inwestycje związane zarówno z energetyką odnawialną jak i rozwojem mieszkalnictwa i przemysłu. Dokładna i rzetelna ocena ich wpływu na krajobraz powinna być przeprowadzona na etapie procedur

lokalizacyjnych w tym ocen oddziaływania na środowisko. Ze względu na unikalne walory krajobrazowe terenu Partnerstwa zagadnieniom tym powinny zostać nadane szczególne znaczenie.

Z estetyką krajobrazu, ale przede wszystkim z ochroną powierzchni ziemi wiązać się będzie prawidłowo prowadzona gospodarka odpadami. Na terenie Partnerstwa zidentyfikowano konkretne problemy w tym zakresie jak „dzikie wysypiska” nie wystarczająca infrastruktura oraz prognozuje się potencjalne zagrożenia związane z intensyfikacją ruchu turystycznego czy też rozwojem gospodarczym.

Działania Strategii IIT związane m.in. ze zrównoważoną turystyką, czystością środowiska czy też edukacją ekologiczną wytyczają prawidłowe kierunki interwencji w zakresie poprawy jakości tych elementów środowiska. Ich skuteczność będzie monitorowana w ramach systemu monitorowania i ewaluacji Strategii IIT.

W wyniku przeprowadzonej analizy ocenia się, że przypadku działań zawierających elementy inwestycji infrastrukturalnych występować będą nieznaczne, bezpośrednie i krótkotrwałe niekorzystne oddziaływania na zdrowie ludzi podczas ich realizacji (również jako skumulowane). Natomiast eksploatacja wszystkich działań w perspektywie średnio- i długofalowej przyniesie oddziaływania pozytywne.

W tabeli poniżej przedstawiono w formie opisowej analizę prognozowanego oddziaływania na powierzchnię ziemi i krajobraz ze strony zaprojektowanych w Strategii działań.

Tabela 11. Oddziaływanie Strategii IIT na powierzchnię ziemi i krajobraz

CEL STRATEGICZNY 1	
Gospodarka lokalna Partnerstwa oparta o zrównoważoną turystykę i współpracę transgraniczną, wspierająca lokalną przedsiębiorczość	
Działanie 1.1 Zrównoważona turystyka	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój produktów turystycznych w oparciu o obiekty UNESCO: Geopark Łuk Mużakowa i Park Mużakowski ➤ Rozwój różnych form turystyki, z naciskiem na eko-turystykę ➤ Ochrona i zachowanie zabytkowych ogrodów i parków ➤ Wzrost infrastruktury i zaplecza turystycznego, w tym bazy noclegowej ➤ Rozwój oferty turystycznej oraz jej sieciowanie	Oddziaływania negatywne - wszelkie działania inwestycyjne związane z poprawą stanu lub tworzeniem nowej infrastruktury turystycznej związane będą pracami budowlanymi w ramach których następować może zmiana ukształtowania terenu (wykopy, nasypy), zdejmowanie gleby i przemieszczanie gruntu itp. - praca maszyn budowlanych i środków transportu stwarzać będzie ryzyko zanieczyszczenia gruntu przez wycieki paliwa i płynów eksploatacyjnych, głównie na terenie budowy; powierzchnia ziemi będzie wtórnie zanieczyszczona emisjami gazowymi i pyłu, - na terenie budowy powstawać będą odpady związane z realizacją prac budowlanych i wykończeniowych, w tym odpady niebezpieczne, stanowiące, w razie nieprawidłowego składowania, zagrożenie dla powierzchni ziemi. - na etapie eksploatacji możliwe oddziaływanie na powierzchnię ziemi związane ze wzrostem natężenia ruchu turystycznego: bezpośrednie – generowanie odpadów i wtórne - emisja spalin, - w zależności od skali i lokalizacji przedsięwzięć ich realizacja wpływać może na zmianę istniejącego krajobrazu.

	Oddziaływania pozytywne - rozwój ruchu turystycznego i przyczyni się do wzrostu dochodów z branży turystycznej i okółoturystycznej od osób fizycznych i prawnych (redystrybucja środków na inwestycje w gminach – w tym na ochronę powierzchni ziemi i krajobrazu), - związane z charakterem obszaru zachowania proekologiczne operatorów obiektów turystycznych w kierunku prawidłowej gospodarki odpadami (ograniczanie ilości, selektywna zbiórka).
Działanie 1.2 Klimat dla przedsiębiorczości	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Stworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, w tym świadczenia usług na odległość ➤ Wspieranie warunków do rozwoju szeroko rozumianej branży medycznej ➤ Rozwój terenów inwestycyjnych ➤ Wzrost aktywności gospodarczej i społecznej z wykorzystaniem struktur sieciowych (m.in. LGD, ODR, izby rolnicze)	Oddziaływania negatywne - wszelkie działania związane z organizacją nowych terenów inwestycyjnych związane będą pracami budowlanymi w ramach których następować może zmiana ukształtowania terenu (wykopy, nasypy), zdejmowanie gleby i przemieszczanie gruntu itp. - praca maszyn budowlanych i środków transportu stwarzać będzie ryzyko zanieczyszczenia gruntu przez wycieki paliwa i płynów eksploatacyjnych, głównie na terenie budowy; powierzchnia ziemi będzie wtórnie zanieczyszczona emisjami gazowymi i pyłu, - na terenie budowy powstawać będą odpady związane z realizacją prac budowlanych i wykończeniowych, w tym odpady niebezpieczne, stanowiące, w razie nieprawidłowego składowania, zagrożenie dla powierzchni ziemi, - w zależności od skali i lokalizacji przedsięwzięć ich realizacja wpływać może na zmianę istniejącego krajobrazu. - wraz ze wzrostem aktywności gospodarczej regionu wzrośnie intensywność korzystania ze środowiska, w tym ilość produkowanych odpadów. -Oddziaływania pozytywne - unowocześnienie i wzrost efektywności przedsiębiorstw również w kierunku prowadzenia prawidłowej gospodarki odpadami (ograniczanie ilości, selektywne gromadzenie, ponowne użycie, recykling), i w konsekwencji eliminacji oddziaływania na powierzchnię ziemi. - wzrost zamożności społeczeństwa, a co za tym idzie możliwość zwiększania nakładów na ochronę powierzchni ziemi i krajobrazu..
CEL STRATEGICZNY 2	
Spółeczność dbająca o potrzeby pokoleń i tożsamość kulturową, otwarta na wyzwania demograficzne Partnerstwa oraz wsparta zintegrowanym rozwojem instytucjonalnym	
Działanie 2.1 Wzrost poziomu edukacji oraz usług opiekuńczych, zdrowotnych i społecznych	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców z wykorzystaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych umożliwiających zdalne nauczanie i świadczenie usług na odległość ➤ Rozwój sieci żłobków i przedszkoli ➤ Rozwój oferty dla seniorów ➤ Wzrost dostępu do usług publicznych ➤ Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, innowacyjnych metod kształcenia i szkolenia na odległość oraz on-line	Oddziaływania negatywne - wszelkie działania związane z poprawą stanu lub budową nowych żłobków i przedszkoli związane będą pracami budowlanymi w ramach których następować może zmiana ukształtowania terenu (wykopy, nasypy), zdejmowanie gleby i przemieszczanie gruntu itp. - praca maszyn budowlanych i środków transportu stwarzać będzie ryzyko zanieczyszczenia gruntu przez wycieki paliwa i płynów eksploatacyjnych, głównie na terenie budowy; powierzchnia ziemi będzie wtórnie zanieczyszczona emisjami gazowymi i pyłu, - na terenie budowy powstawać będą odpady związane z realizacją prac budowlanych i wykończeniowych, w tym odpady niebezpieczne, stanowiące, w razie nieprawidłowego składowania, zagrożenie dla powierzchni ziemi Oddziaływania pozytywne - działania w zakresie włączenia społeczno-zawodowego przyczyniają się do ograniczenia występowania problemów społecznych jak np. wykluczenie czy ubóstwo. - minimalizacja tego typu problemów ograniczać też będzie powstawanie niekorzystnych oddziaływań na życie i zdrowie ludzi np. ubóstwo energetyczne wiążące się ze spalaniem odpadów i złej jakości paliw w nieefektywnych lokalnych paleniskach domowych, porzucanie odpadów, brak selektywnego gromadzenia).

Działanie 2.2 Wspieranie tożsamości lokalnej i dziedzictwa kulturowego	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój bazy kulturalnej ➤ Kulturywanie kultury i tradycji ➤ Wzmocnienie roli kultury we włączeniu społecznym i innowacjach społecznych ➤ Budowanie wzajemnego zaufania, zwłaszcza poprzez zachęcanie do działań ułatwiających kontakty międzyludzkie	Oddziaływania negatywne - wszelkie działania inwestycyjne związane z rozwojem bazy kulturalnej związane będą pracami budowlanymi w ramach których następować może zmiana ukształtowania terenu (wykopy, nasypy), zdejmowanie gleby i przemieszczanie gruntu itp. - praca maszyn budowlanych i środków transportu stwarzać będzie ryzyko zanieczyszczenia gruntu przez wycieki paliwa i płynów eksploatacyjnych, głównie na terenie budowy; powierzchnia ziemi będzie wtórnie zanieczyszczona emisjami gazowymi i pyłu, - na terenie budowy powstawać będą odpady związane z realizacją prac budowlanych i wykończeniowych, w tym odpady niebezpieczne, stanowiące, w razie nieprawidłowego składowania, zagrożenie dla powierzchni ziemi Oddziaływania pozytywne Nie ustalono.
Działanie 2.3 Rozwój instytucjonalny	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój e-usług publicznych wraz z systemem szkoleń ➤ Poprawa komunikacji pomiędzy członkami Partnerstwa i integrowanie działań oraz promocja instrumentów współpracy i partnerstwa ➤ Rozwój wsparcia ze strony urzędów w pozyskiwaniu środków dla NGO, przedsiębiorców i mieszkańców ➤ Wzrost standardów dostępności w jednostkach publicznych ➤ Poprawa warunków do rozwoju, współpracy i wymiany transgranicznej ➤ Zwiększenie zintegrowania usług publicznych dostosowanych do potrzeb gmin przygranicznych ➤ Zwiększenie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych	Oddziaływania pozytywne - integrowanie działań pomiędzy członkami Partnerstwa jak także w ujęciu transgranicznym przyczyniać się będzie do poprawy jakości środowiska naturalnego poprzez transfer dobrych praktyk, wspólną realizacją projektów, w tym na rzecz ochrony powierzchni ziemi i krajobrazu. - zwiększenie świadomości w zakresie zagadnień związanych z tematyką ochrony powierzchni ziemi i krajobrazu („dzikie wysypiska”, selektywna zbiórka, spalanie odpadów w paleniskach domowych) poprzez wykorzystanie internetu.
CEL STRATEGICZNY 3	
Zielona, estetyczna i skomunikowana przestrzeń zwiększająca mobilność mieszkańców oraz rozwój usług publicznych i prywatnych na obszarze Partnerstwa	
Działanie 3.1 Komunikacja na terenie Partnerstwa	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój komunikacji zbiorowej w oparciu o ekologiczny i ekonomiczny tabor, w tym komunikacja autobusowa i kolejowa ➤ Wspieranie różnych form niskoemisyjnego transportu ➤ Poprawa infrastruktury drogowej ➤ Rozwój ciągów pieszo-rowerowych jako element mobilności mieszkańców ➤ Rozwiązania komunikacyjne wynikające ze współpracy transgranicznej	Oddziaływania negatywne - realizacja przedsięwzięć modernizacji oraz rozwoju infrastruktury komunikacyjnej i transportu zbiorowego kulturalnej związana będzie pracami budowlanymi w ramach których następować może zmiana ukształtowania terenu (wykopy, nasypy), zdejmowanie gleby i przemieszczanie gruntu itp. - praca maszyn budowlanych i środków transportu stwarzać będzie ryzyko zanieczyszczenia gruntu przez wycieki paliwa i płynów eksploatacyjnych, głównie na terenie budowy; powierzchnia ziemi będzie wtórnie zanieczyszczona emisjami gazowymi i pyłu, - na terenie budowy powstawać będą odpady związane z realizacją prac budowlanych i wykończeniowych, w tym odpady niebezpieczne, stanowiące, w razie nieprawidłowego składowania, zagrożenie dla powierzchni ziemi, - w zależności od skali i lokalizacji przedsięwzięć ich realizacja wpływać może na zmianę istniejącego krajobrazu. Oddziaływania pozytywne - zmniejszenie emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych do środowiska i poprzez zastępowanie transportu tradycyjnego transportem niskoemisyjnym oraz zmniejszanie jego intensywności poprzez optymalizację układu komunikacyjnego i rozwój ciągów

	pieszo- rowerowych przyniesie zmniejszenie wielkości emisji zanieczyszczeń i, wtórnie, zanieczyszczenia powierzchni ziemi.
Działanie 3.2 Czystość środowiska	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Poprawa estetyki otoczenia ➤ Poprawa świadomości ekologicznej lokalnych społeczności oraz programy edukacji ekologicznej ➤ Rozwój błękitno-niebieskiej infrastruktury ➤ Rozwój systemu gospodarki odpadami komunalnymi ➤ Transfer technologii i współpraca między sektorem prywatnym lub publicznym koncentrującym się na gospodarce o obiegu zamkniętym ➤ Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego ➤ Wspieranie bioróżnorodności i dziedzictwa naturalnego	Oddziaływania negatywne - realizacja zamierzeń inwestycyjnych w zakresie infrastruktury gospodarki odpadami czy też błękitno- niebieskiej infrastruktury związana będzie pracami budowlanymi w ramach których następować może zmiana ukształtowania terenu (wykopy, nasypy), zdejmowanie gleby i przemieszczanie gruntu itp. - praca maszyn budowlanych i środków transportu stwarzać będzie ryzyko zanieczyszczenia gruntu przez wycieki paliwa i płynów eksploatacyjnych, głównie na terenie budowy; powierzchnia ziemi będzie wtórnie zanieczyszczona emisjami gazowymi i pyłu, - na terenie budowy powstawać będą odpady związane z realizacją prac budowlanych i wykończeniowych, w tym odpady niebezpieczne, stanowiące, w razie nieprawidłowego składowania, zagrożenie dla powierzchni ziemi, - w zależności od skali i lokalizacji przedsięwzięć ich realizacja wpływać może na zmianę istniejącego krajobrazu. - potencjalne zagrożenie dla powierzchni ziemi może też występować ze strony .procesów technologicznych stosowanych w gospodarce odpadami np.(biogazownie – zagospodarowanie pofermentu, instalacje termicznego przekształcania odpadów – odpady paleniskowe i niebezpieczne), Oddziaływania pozytywne - dzięki edukacji ekologicznej ograniczone powinny ulec zachowania niekorzystne dla ochrony powietrza powierzchni ziemi i krajobrazu takie jak porzucanie odpadów („dzikie wysypiska”), brak selektywnego gromadzenia, spalanie nieodpowiedniej jakości paliw lub odpadów, - dzięki edukacji ekologicznej i odpowiedniej infrastrukturze zmniejszeniu powinna ulec ilość wytwarzanych odpadów.
Działanie 3.3 Mieszkalnictwo i ład przestrzenny	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój bazy mieszkaniowej w partnerstwie publiczno-prywatnym lub w innych modelach finansowych ➤ Utrzymanie ładu przestrzennego obszarów wiejskich ➤ Rewitalizacja obszarów miejsko-wiejskich oraz wiejskich	Oddziaływania negatywne - oddziaływania te będą ograniczone głównie do etapu budowy bazy mieszkaniowej, szczególnie, gdy będą to nowe budynki – i związane będą z pracami budowlanymi w ramach których następować może zmiana ukształtowania terenu (wykopy, nasypy), zdejmowanie gleby i przemieszczanie gruntu itp. - praca maszyn budowlanych i środków transportu stwarzać będzie ryzyko zanieczyszczenia gruntu przez wycieki paliwa i płynów eksploatacyjnych, głównie na terenie budowy; powierzchnia ziemi będzie wtórnie zanieczyszczona emisjami gazowymi i pyłu, - na terenie budowy powstawać będą odpady związane z realizacją prac budowlanych i wykończeniowych, w tym odpady niebezpieczne, stanowiące, w razie nieprawidłowego składowania, zagrożenie dla powierzchni ziemi, - realizacja obiektów mieszkaniowych poza terenami ściśle zurbanizowanymi zawsze powodować będą zmiany w krajobrazie. wpływać może na zmianę istniejącego krajobrazu. Oddziaływania pozytywne - - rozwój bazy mieszkaniowej oraz rewitalizacja obszarów miejsko-wiejskich wiązać się będzie z nowoczesną infrastrukturą związaną z gospodarką odpadami (PSZOK, altany z pojemnikami do selektywnej zbiorki itp.), mającą bezpośredni wpływ na ochronę powierzchni ziemi.
Działanie 3.4 Transformacja energetyczna	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój energii odnawialnej ➤ Wsparcie projektów zmierzających do poprawy efektywności oraz niezależności energetycznej	Oddziaływania negatywne - oddziaływania te będą ograniczone głównie do etapu budowy obiektów OZE i związane będą z pracami budowlanymi w ramach

	których następować może zmiana ukształtowania terenu (wykopy, nasypy), zdejmowanie gleby i przemieszczanie gruntu itp. - praca maszyn budowlanych i środków transportu stwarzać będzie ryzyko zanieczyszczenia gruntu przez wycieki paliwa i płynów eksploatacyjnych, głównie na terenie budowy; powierzchnia ziemi będzie wtórnie zanieczyszczona emisjami gazowymi i pyłu, - na terenie budowy powstawać będą odpady związane z realizacją prac budowlanych i wykończeniowych, w tym odpady niebezpieczne, stanowiące, w razie nieprawidłowego składowania, zagrożenie dla powierzchni ziemi, - realizacja farm wiatrowych i fotowoltaicznych zawsze wpłyną na walory krajobrazowe, stąd konieczna dokładna analiza tego oddziaływania na etapie lokalizacji; inne obiekty OZE wpłyną na krajobraz w zależności od skali przedsięwzięcia i lokalizacji, - takie obiekty OZE jak biogazownie czy też instalacje termicznego przekształcania odpadów stanowią potencjalne zagrożenie dla powierzchni ziemi w przypadku nieprawidłowej gospodarki odpadami technologicznymi, Oddziaływania pozytywne Inwestycje w energetykę odnawialną co do zasady mają pozytywny wpływ na środowisko poprzez ochronę zasobów naturalnych oraz zmniejszenie emisji zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych, szczególnie w postaci tzw. niskiej emisji, co pośrednio wpływa na jakość powierzchni ziemi..

7.6. Oddziaływanie na zabytki i dobra materialne

Ochrona zabytków i dóbr materialnych objęte są częściowo bezpośrednimi działaniami Strategii IIT, takimi jak ochrona i zachowanie zabytkowych ogrodów i parków i rewitalizacja obszarów miejsko-wiejskich oraz wiejskich. Ponadto wspomagać będzie ten obszar interwencji działania edukacyjne.

W wyniku przeprowadzonej analizy ocenia się, że przypadku działań zawierających elementy inwestycji infrastrukturalnych występować będą nieznaczne, bezpośrednie i krótkotrwałe niekorzystne oddziaływania na zdrowie ludzi podczas ich realizacji (również jako skumulowane). Natomiast eksploatacja wszystkich działań w perspektywie średnio- i długofalowej przyniesie oddziaływania pozytywne lub co najmniej neutralne.

W tabeli poniżej przedstawiono w formie opisowej analizę prognozowanego oddziaływania na zabytki i dobra materialne terenu Partnerstwa ze strony zaprojektowanych w Strategii działań.

Tabela 12. Oddziaływanie Strategii IIT na zabytki i dobra materialne

CEL STRATEGICZNY 1	
Gospodarka lokalna Partnerstwa oparta o zrównoważoną turystykę i współpracę transgraniczną, wspierająca lokalną przedsiębiorczość	
Działanie 1.1 Zrównoważona turystyka	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój produktów turystycznych w oparciu o obiekty UNESCO: Geopark Łuk Mużakowa i Park Mużakowski ➤ Rozwój różnych form turystyki, z naciskiem na eko-turystykę ➤ Ochrona i zachowanie zabytkowych ogrodów i parków	Oddziaływania negatywne - wszelkie oddziaływania na zabytki i dobra materialne powinny być ograniczone do etapu budowy/przebudowy/modernizacji przedsięwzięć, i eliminowane poprzez zastosowanie zabezpieczeń pozwalających naprowadzenie prac budowlanych bez szkody dla takich obiektów,

➤ Wzrost infrastruktury i zaplecza turystycznego, w tym bazy noclegowej ➤ Rozwój oferty turystycznej oraz jej sieciowanie	- zagrożenie w przypadku prowadzenia prac termomodernizacyjnych w obiektach zabytkowych może być ograniczone poprzez nadzór konserwatora zabytków. Oddziaływania pozytywne - rozwój ruchu turystycznego i przyczyni się do wzrostu dochodów z branży turystycznej i okołoturystycznej od osób fizycznych i prawnych (redystrybucja środków na inwestycje w gminach – w tym na ochronę zabytków i dóbr materialnych).
Działanie 1.2 Klimat dla przedsiębiorczości	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Stworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, w tym świadczenia usług na odległość ➤ Wspieranie warunków do rozwoju szerokokorozumianej branży medycznej ➤ Rozwój terenów inwestycyjnych ➤ Wzrost aktywności gospodarczej i społecznej z wykorzystaniem struktur sieciowych (m.in. LGD, ODR, izby rolnicze)	Oddziaływania negatywne - możliwe jedynie na etapie budowy/przebudowy/modernizacji przedsięwzięć w przypadku kolizji z zabytkami/dobrami materialnymi, i eliminowane poprzez stosowanie zabezpieczeń umożliwiających prowadzenie prac budowlanych, - w przypadku dużych obszarowo obiektów mogą wystąpić kolizje z zabytkami archeologicznymi (uzgodnienia z właściwym konserwatorem zabytków na etapie procedur administracyjnych związanych z przygotowaniem przedsięwzięcia do realizacji). - w przypadku wykorzystywania obiektu zabytkowego wszelkie oddziaływania być ograniczone do etapu przebudowy/modernizacji/termomodernizacji i eliminowane poprzez zastosowanie zabezpieczeń pozwalających naprowadzenie prac budowlanych bez szkody dla takiego obiektu, oraz stosowanie się do zaleceń konserwatora zabytków. Oddziaływania pozytywne - wzrost zamożności społeczeństwa, a co za tym idzie możliwość zwiększania nakładów na ochronę zabytków i dóbr materialnych...
CEL STRATEGICZNY 2	
Społeczność dbająca o potrzeby pokoleń i tożsamość kulturową, otwarta na wyzwania demograficzne Partnerstwa oraz wsparta zintegrowanym rozwojem instytucjonalnym	
Działanie 2.1 Wzrost poziomu edukacji oraz usług opiekuńczych, zdrowotnych i społecznych	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców z wykorzystaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych umożliwiających zdalne nauczanie i świadczenie usług na odległość ➤ Rozwój sieci żłobków i przedszkoli ➤ Rozwój oferty dla seniorów ➤ Wzrost dostępu do usług publicznych ➤ Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, innowacyjnych metod kształcenia i szkolenia na odległość oraz on-line	Oddziaływania negatywne - możliwe jedynie na etapie budowy/przebudowy/modernizacji przedsięwzięć w przypadku kolizji z zabytkami/dobrami materialnymi, i eliminowane poprzez stosowanie zabezpieczeń umożliwiających prowadzenie prac budowlanych, - w przypadku wykorzystywania obiektu zabytkowego wszelkie oddziaływania być ograniczone do etapu przebudowy/modernizacji/termomodernizacji i eliminowane poprzez zastosowanie zabezpieczeń pozwalających naprowadzenie prac budowlanych bez szkody dla takiego obiektu, oraz stosowanie się do zaleceń konserwatora zabytków. Oddziaływania pozytywne Nie ustalono
Działanie 2.2 Wspieranie tożsamości lokalnej i dziedzictwa kulturowego	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój bazy kulturalnej ➤ Kulturowanie kultury i tradycji ➤ Wzmocnienie roli kultury we włączeniu społecznym i innowacjach społecznych ➤ Budowanie wzajemnego zaufania, zwłaszcza poprzez zachęcanie do działań ułatwiających kontakty międzyludzkie	Oddziaływania negatywne - możliwe jedynie na etapie budowy/przebudowy/modernizacji przedsięwzięć w przypadku kolizji z zabytkami / dobrami materialnymi, i eliminowane poprzez stosowanie zabezpieczeń umożliwiających prowadzenie prac budowlanych, - w przypadku wykorzystywania obiektu zabytkowego wszelkie oddziaływania być ograniczone do etapu przebudowy/modernizacji/termomodernizacji i eliminowane poprzez zastosowanie zabezpieczeń pozwalających naprowadzenie prac budowlanych bez szkody dla takiego obiektu, oraz stosowanie się do zaleceń konserwatora zabytków. Oddziaływania pozytywne

	Nie ustalono.
Działanie 2.3 Rozwój instytucjonalny	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój e-usług publicznych wraz z systemem szkoleń ➤ Poprawa komunikacji pomiędzy członkami Partnerstwa i integrowanie działań oraz promocja instrumentów współpracy i partnerstwa ➤ Rozwój wsparcia ze strony urzędów w pozyskiwaniu środków dla NGO, przedsiębiorców i mieszkańców ➤ Wzrost standardów dostępności w jednostkach publicznych ➤ Poprawa warunków do rozwoju, współpracy i wymiany transgranicznej ➤ Zwiększenie zintegrowania usług publicznych dostosowanych do potrzeb gmin przygranicznych ➤ Zwiększenie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych	Oddziaływania pozytywne - integrowanie działań pomiędzy członkami Partnerstwa jak także w ujęciu transgranicznym przyczyniać się będzie do poprawy ochrony zabytków i dóbr materialnych poprzez transfer dobrych praktyk i wspólną realizacją projektów, - zwiększenie świadomości w zakresie zagadnień związanych z tematyką ochrony istniejących na terenie Partnerstwa zabytków i dóbr materialnych poprzez wykorzystanie internetu.
CEL STRATEGICZNY 3	
Zielona, estetyczna i skomunikowana przestrzeń zwiększająca mobilność mieszkańców oraz rozwój usług publicznych i prywatnych na obszarze Partnerstwa	
Działanie 3.1 Komunikacja na terenie Partnerstwa	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój komunikacji zbiorowej w oparciu o ekologiczny i ekonomiczny tabor, w tym komunikacja autobusowa i kolejowa ➤ Wspieranie różnych form niskoemisyjnego transportu ➤ Poprawa infrastruktury drogowej ➤ Rozwój ciągów pieszo-rowerowych jako element mobilności mieszkańców ➤ Rozwiązania komunikacyjne wynikające ze współpracy transgranicznej	Oddziaływania negatywne - możliwe jedynie na etapie budowy/przebudowy/modernizacji przedsięwzięć w przypadku kolizji z zabytkami/dobrami materialnymi, i eliminowane poprzez stosowanie zabezpieczeń umożliwiających prowadzenie prac budowlanych, - w przypadku dużych obszarowo obiektów mogą wystąpić kolizje z zabytkami archeologicznymi (uzgodnienia z właściwym konserwatorem zabytków na etapie procedur administracyjnych związanych z przygotowaniem przedsięwzięcia do realizacji). Oddziaływania pozytywne - zmniejszenie emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych do środowiska i poprzez zastępowanie transportu tradycyjnego transportem niskoemisyjnym oraz zmniejszanie jego intensywności poprzez optymalizację układu komunikacyjnego i rozwój ciągów pieszo- rowerowych przyniesie też zmniejszenie oddziaływania na zabytki i dobra materialne (korozja, degradacja, wzrost kosztów konserwacji), - rozwój komunikacji przyczyniać się będzie do zwiększenia dostępności zabytków.
Działanie 3.2 Czystość środowiska	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Poprawa estetyki otoczenia ➤ Poprawa świadomości ekologicznej lokalnych społeczności oraz programy edukacji ekologicznej ➤ Rozwój błękitno-niebieskiej infrastruktury ➤ Rozwój systemu gospodarki odpadami komunalnymi ➤ Transfer technologii i współpraca między sektorem prywatnym lub publicznym koncentrującym się na gospodarce o obiegu zamkniętym ➤ Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności,	Oddziaływania negatywne - możliwe jedynie na etapie budowy/przebudowy/modernizacji przedsięwzięć (zajęcie terenu, wyburzenia, drgania, emisja pyłów i gazów)w przypadku bezpośredniego sąsiedztwa lub kolizji z zabytkami/dobrami materialnymi, i eliminowane poprzez stosowanie zabezpieczeń umożliwiających prowadzenie prac budowlanych, - w przypadku dużych obszarowo obiektów mogą wystąpić kolizje z zabytkami archeologicznymi (uzgodnienia z właściwym konserwatorem zabytków na etapie procedur administracyjnych związanych z przygotowaniem przedsięwzięcia do realizacji). Oddziaływania pozytywne - wszystkie działania związane z czystością środowiska, zarówno edukacyjne jak i inwestycyjne będą miały długofalowo pozytywny

z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego ➤ Wspieranie bioróżnorodności i dziedzictwa naturalnego	wpływ na zabytki i dobra materialne (zapobieganie korozji i degradacji).
Działanie 3.3 Mieszkalnictwo i ład przestrzenny	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój bazy mieszkaniowej w partnerstwie publiczno-prywatnym lub w innych modelach finansowych ➤ Utrzymanie ładu przestrzennego obszarów wiejskich ➤ Rewitalizacja obszarów miejsko-wiejskich oraz wiejskich	Oddziaływania negatywne - możliwe jedynie na etapie budowy/przebudowy/modernizacji przedsięwzięć (zajęcie terenu, wyburzenia, drgania, emisja pyłów i gazów)w przypadku bezpośredniego sąsiedztwa lub kolizji z zabytkami/dobrami materialnymi, i eliminowane poprzez stosowanie zabezpieczeń umożliwiających prowadzenie prac budowlanych, - w przypadku dużych obszarowo obiektów mogą wystąpić kolizje z zabytkami archeologicznymi (uzgodnienia z właściwym konserwatorem zabytków na etapie procedur administracyjnych związanych z przygotowaniem przedsięwzięcia do realizacji). Oddziaływania pozytywne - rewitalizacja obszarów miejsko- wiejskich oraz wiejskich z założenia wiąże się z ochroną zabytków i dóbr materialnych
Działanie 3.4 Transformacja energetyczna	
Typy projektów	Prognozowane oddziaływanie
➤ Rozwój energii odnawialnej ➤ Wsparcie projektów zmierzających do poprawy efektywności oraz niezależności energetycznej	Oddziaływania negatywne - możliwe jedynie na etapie budowy/przebudowy/modernizacji przedsięwzięć (zajęcie terenu, wyburzenia, drgania, emisja pyłów i gazów)w przypadku bezpośredniego sąsiedztwa lub kolizji z zabytkami/dobrami materialnymi, i eliminowane poprzez stosowanie zabezpieczeń umożliwiających prowadzenie prac budowlanych, - w przypadku dużych obszarowo obiektów mogą wystąpić kolizje z zabytkami archeologicznymi (uzgodnienia z właściwym konserwatorem zabytków na etapie procedur administracyjnych związanych z przygotowaniem przedsięwzięcia do realizacji). Oddziaływania pozytywne Projekty OZE na etapie eksploatacji będą oddziaływać pozytywnie na zabytki i dobra materialne. Przyczyniają się do ograniczenia emisji zanieczyszczeń powodujących pośrednio powstawanie niekorzystnych oddziaływań na zabytki i dobra materialne (niszczenie, korozja, zapylenie, wzrost kosztów eksploatacji itp.).

7.7. Przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko

W poniższych tabelach zamieszczono przewidywane, potencjalne oddziaływania na środowisko wszystkich działań w obrębie Strategii IIT, oznaczając intensywność i charakter tych oddziaływań oraz efekt ich kumulacji w sposób następujący:

- charakter i prognozowane natężenie oddziaływania:
  - neutralne (wartość 0)
  - pozytywne (wartość +1)
  - negatywne nieznaczące (-1)
  - negatywne znaczące (-2).
- typ oddziaływania:

- bezpośrednie
- pośrednie
- wtórne
- czas ekspozycji
  - krótkoterminowe
  - średnioterminowe
  - długoterminowe
  - stałe
  - chwilowe.

CEL STRATEGICZNY 1																
Gospodarka lokalna Partnerstwa oparta o zrównoważoną turystykę i współpracę transgraniczną, wspierająca lokalną przedsiębiorczość																
Działanie 1.1 Zrównoważona turystyka																
4 stopniowa skala oddziaływania																
neutralne (0)			pozytywne (+1)				negatywne nieznaczne (-1)			negatywne znaczące (-2)						
Element środowiska/ Rodzaj oddziaływania	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stale	Chwilowe	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stale	Chwilowe
	Oddziaływanie:	na etapie realizacji								na etapie eksploatacji						
Oddziaływanie na różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny i formy ochrony przyrody w tym NATURA 2000	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	-1	-1	0	-1	1	1	1	-1
Oddziaływanie na życie i zdrowie ludzi oraz klimat akustyczny	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	1	-1	0	1	1	1	1	-1
Oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	-1	-1	0	-1	1	1	1	-1
Oddziaływanie na powietrze atmosferyczne, klimat i zasoby naturalne	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	-1	0	1	-1	1	1	1	-1
Oddziaływanie na powierzchnię ziemi i krajobraz	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	-1	0	1	-1	1	1	1	-1
Oddziaływanie na zabytki i dobra materialne	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	1	0
Oddziaływanie skumulowane D1.1	-5	0	0	-5	0	0	0	-5	-2	-3	2	-3	6	6	6	-5
-1,875								0,875								
Działanie 1.2 Klimat dla przedsiębiorczości																
Oddziaływanie:	na etapie realizacji								na etapie eksploatacji							
Oddziaływanie na różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny i formy ochrony przyrody w tym NATURA 2000	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	-1	-1	-1	-1	0	1	0	0
Oddziaływanie na życie i zdrowie ludzi oraz klimat akustyczny	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	0	-1	-1	0	0	1	0	0
Oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	-1	0	0	-1	0	1	0	0
Oddziaływanie na powietrze atmosferyczne, klimat i zasoby naturalne	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	-1	0	0	-1	0	1	0	0
Oddziaływanie na powierzchnię ziemi i krajobraz	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	-1	-1	-1	-1	0	0	0	0
Oddziaływanie na zabytki i dobra materialne	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	1	0
Oddziaływanie skumulowane dla D1.2	-5	0	0	-5	0	0	0	-5	-3	-3	-3	-4	1	5	1	0
-1,875								-0,75								
Oddziaływanie skumulowane - CS1	-1,875								0,0625							

*Prognoza oddziaływania na środowisko projektu
Strategii Innych Instrumentów Terytorialnych Partnerstwa Przygranicznego na rzecz Łuku Mużakowa"*

CEL STRATEGICZNY 2																
Społeczność dbająca o potrzeby pokoleń i tożsamość kulturową, otwarta na wyzwania demograficzne Partnerstwa oraz wsparta zintegrowanym rozwojem instytucjonalnym																
Działanie 2.1 Wzrost poziomu edukacji oraz usług opiekuńczych, zdrowotnych i społecznych																
4 stopniowa skala oddziaływania																
neutralne (0)			pozytywne (+1)					negatywne nieznaczne (-1)			negatywne znaczące (-2)					
Element środowiska/ Rodzaj oddziaływania	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stale	Chwilowe	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stale	Chwilowe
	Oddziaływanie:	na etapie realizacji								na etapie eksploatacji						
Oddziaływanie na różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny i formy ochrony przyrody w tym NATURA 2000	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	1	1	0	0	1	1	0	0
Oddziaływanie na życie i zdrowie ludzi oraz klimat akustyczny	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	1	1	0	0	1	1	0	0
Oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	1	1	0	0	1	1	0	0
Oddziaływanie na powietrze atmosferyczne, klimat i zasoby naturalne	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	1	1	0	0	1	1	0	0
Oddziaływanie na powierzchnię ziemi i krajobraz	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	1	1	0	0	1	1	0	0
Oddziaływanie na zabytki i dobra materialne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oddziaływanie skumulowane D2.1	-5	0	0	-5	0	0	0	-5	5	5	0	0	5	5	0	0
-1,875								2,5								
Działanie 2.2 Wspieranie tożsamości lokalnej i dziedzictwa kulturowego																
Oddziaływanie:	na etapie realizacji								na etapie eksploatacji							
Oddziaływanie na różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny i formy ochrony przyrody w tym NATURA 2000	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	1	1	0	0	1	1	0	0
Oddziaływanie na życie i zdrowie ludzi oraz klimat akustyczny	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	1	1	0	0	1	1	0	0
Oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0
Oddziaływanie na powietrze atmosferyczne, klimat i zasoby naturalne	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0
Oddziaływanie na powierzchnię ziemi i krajobraz	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0
Oddziaływanie na zabytki i dobra materialne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oddziaływanie skumulowane D2.2	-5	0	0	-5	0	0	0	-5	2	2	0	0	2	2	0	0
-1,875								1								
Działanie 2.3 Rozwój instytucjonalny																
Oddziaływanie:	na etapie realizacji								na etapie eksploatacji							
Oddziaływanie na różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny i formy ochrony przyrody w tym NATURA 2000	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	0	0
Oddziaływanie na życie i zdrowie ludzi oraz klimat akustyczny	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	0	0
Oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	0	0
Oddziaływanie na powietrze atmosferyczne, klimat i zasoby naturalne	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	0	0
Oddziaływanie na powierzchnię ziemi i krajobraz	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	0	0
Oddziaływanie na zabytki i dobra materialne	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	0	0
Oddziaływanie skumulowane D2.3	0	0	0	0	0	0	0	0	6	6	0	6	6	6	0	0
0								3,75								
Oddziaływanie skumulowane - CS1	-0,9375								2,375							

*Prognoza oddziaływania na środowisko projektu
Strategii Innych Instrumentów Terytorialnych Partnerstwa Przygranicznego na rzecz Łuku Mużakowa"*

CEL STRATEGICZNY 3																
Zielona, estetyczna i skomunikowana przestrzeń zwiększająca mobilność mieszkańców oraz rozwój usług publicznych i prywatnych na obszarze Partnerstwa																
Działanie 3.1 Komunikacja na terenie Partnerstwa																
4 stopniowa skala oddziaływania																
neutralne (0)		pozytywne (+1)					negatywne nieznaczne (-1)			negatywne znaczące (-2)						
Element środowiska/ Rodzaj oddziaływania	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stale	Chwilowe	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stale	Chwilowe
	na etapie realizacji								na etapie eksploatacji							
Oddziaływanie:	na etapie realizacji								na etapie eksploatacji							
Oddziaływanie na różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny i formy ochrony przyrody w tym NATURA 2000	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	-2	-1	0	-2	-1	1	0	-1
Oddziaływanie na życie i zdrowie ludzi oraz klimat akustyczny	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	0	-1	0	-1	1	1	1	-1
Oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	0	1	0	0	1	1	1	0
Oddziaływanie na powietrze atmosferyczne, klimat i zasoby naturalne	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	1	1	1	0	1	1	1	0
Oddziaływanie na powierzchnię ziemi i krajobraz	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	0	0	1	0	1	1	1	0
Oddziaływanie na zabytki i dobra materialne	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	0	0
Oddziaływanie skumulowane D3.1	-1,875								1,625							
Działanie 3.2 Czystość środowiska																
Oddziaływanie:	na etapie realizacji								na etapie eksploatacji							
Oddziaływanie na różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny i formy ochrony przyrody w tym NATURA 2000	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	1	1	1	1	1	1	1	0
Oddziaływanie na życie i zdrowie ludzi oraz klimat akustyczny	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	0	1	1	0	1	1	1	0
Oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	0	1	1	0	1	1	1	0
Oddziaływanie na powietrze atmosferyczne, klimat i zasoby naturalne	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	0	1	1	0	1	1	1	0
Oddziaływanie na powierzchnię ziemi i krajobraz	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	1	1	1	0	1	1	1	0
Oddziaływanie na zabytki i dobra materialne	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	0	0
Oddziaływanie skumulowane D3.2	-1,875								4,125							
Działanie 3.3 Mieszkalnictwo i ład przestrzenny																
Oddziaływanie:	na etapie realizacji								na etapie eksploatacji							
Oddziaływanie na różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny i formy ochrony przyrody w tym NATURA 2000	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	-2	-1	0	-2	-1	1	0	0
Oddziaływanie na życie i zdrowie ludzi oraz klimat akustyczny	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	1	1	0	1	1	1	0	0
Oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	0	-1	0	1	1	1	0	0
Oddziaływanie na powietrze atmosferyczne, klimat i zasoby naturalne	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	0	-1	0	1	1	1	0	0
Oddziaływanie na powierzchnię ziemi i krajobraz	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	0	-1	0	1	1	1	0	0
Oddziaływanie na zabytki i dobra materialne	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	0	0
Oddziaływanie skumulowane D3.3	-1,875								1,375							
Działanie 3.4 Transformacja energetyczna																
Oddziaływanie:	na etapie realizacji i likwidacji								na etapie eksploatacji							
Oddziaływanie na różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny i formy ochrony przyrody w tym NATURA 2000	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	-2	-1	0	-2	-1	1	0	-1
Oddziaływanie na życie i zdrowie ludzi oraz klimat akustyczny	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	1	1	0	1	1	1	0	0
Oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	0	-1	0	1	1	1	0	0
Oddziaływanie na powietrze atmosferyczne, klimat i zasoby naturalne	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	0	-1	0	1	1	1	0	0
Oddziaływanie na powierzchnię ziemi i krajobraz	-1	0	0	-1	0	0	0	-1	0	-1	0	1	1	1	0	0
Oddziaływanie na zabytki i dobra materialne	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	0	0
Oddziaływanie skumulowane D2.3	-1,875								1,25							
Oddziaływanie skumulowane - CS1	-1,875								1,3125							

8. OCENA USTALEŃ STRATEGII IIT Z PUNKTU WIDZENIA ZMIAN KLIMATYCZNYCH

Od końca XIX w. odnotowuje się w Polsce systematyczny wzrost temperatury powietrza z zauważalnym przyspieszeniem tej tendencji od roku 1989. Zmiany wielkości opadów nie wykazują jednoznacznej tendencji, przy czym zmieniła się struktura opadów w ciepłej porze roku gdzie opady stały się bardziej gwałtowne, krótkotrwałe, wywołując często powodzie. Ocieplenie klimatu ma bezpośredni wpływ na wiele sektorów gospodarki w tym na energetykę. Mamy tu do czynienia ze zmieniającą się strukturą popytu np. zwiększenie zużycia energii elektrycznej w ciepłej porze roku na wentylację i klimatyzację, przy zmniejszeniu dostaw ciepła w zimie. Mniejsze opady i fale upałów wpływają również negatywnie na procesy chłodzenia, a tym samym wydajność instalacji wytwarzania energii. Zmiany klimatu mają bezpośredni i pośredni wpływ na społeczeństwo poprzez oddziaływanie na fizyczne i biologiczne składniki ekosystemów, takie jak: woda, gleba, powietrze i różnorodność biologiczna. Udowodniono, że dużą odpowiedzialność za ocieplenie klimatu ponoszą emisję tzw. gazów cieplarnianych jak dwutlenek węgla, metan czy tlenki azotu.

Zmiany klimatu mogą być współodpowiedzialne również za zjawiska o charakterze katastrofy naturalnej. Zgodnie z art. 3. ust. 2. ustawy z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1897 ze zm.) pod pojęciem katastrofy naturalnej rozumie się „zdarzenie związane z działaniem sił natury, w szczególności wyładowania atmosferyczne, wstrząsy sejsmiczne, silne wiatry, intensywne opady atmosferyczne, długotrwałe występowanie ekstremalnych temperatur, osuwiska ziemi, pożary, susze, powodzie, zjawiska lodowe na rzekach i morzu oraz jeziorach i zbiornikach wodnych, masowe występowanie szkodników, chorób roślin lub zwierząt albo chorób zakaźnych ludzi albo też działanie innego żywiołu”. Po wykluczeniu zagrożenia powodziowego dla większości terenu Partnerstwa pozostałych zdarzeń wykluczyć nie można, jednakże prawdopodobieństwo ich wystąpienia jest podobne jak na terenie całego kraju, a ponadto takie zjawiska jak np. wyładowania atmosferyczne zjawiska lodowe czy też masowe występowanie szkodników, chorób roślin lub zwierząt albo chorób zakaźnych ludzi znajdują się poza przedmiotem działań i wpływu ustaleń Strategii IIT.

Z punktu widzenia lokalizacji obszaru Partnerstwa analiza działań Strategii SIIT sprowadza się do następujących problemów związanych ze zmianami klimatycznymi:

- długotrwałe susze,
- nawalne deszcze,
- fale upałów,
- powodzie (lokalne wylewy rzek i podtopienia terenów),

- emisja gazów cieplarnianych.

Cele Strategii IIT ukierunkowane są na wzrost atrakcyjności i rozwój gospodarczy gmin Partnerstwa przy wykorzystaniu przede wszystkim ich walorów przyrodniczych i krajobrazowych chronionych odpowiednimi działaniami związanymi z ochroną środowiska.

W ramach działania 3.2 „Czystość środowiska” został wyartykułowany dwa typy projektów które będą realizowane, a które odnoszą się bezpośrednio do problematyki zmian klimatycznych i przystosowaniu się do nich: „Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego” oraz „Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury”.

Istotą infrastruktury zielono-niebieskiej jest aktywne wykorzystanie przyrody w niwelowaniu skutków ocieplenia klimatu i emisji gazów cieplarnianych do atmosfery. Pod pojęciem tym kryją się więc wszystkie działania służące retencji wody, regulacji temperatury, wspierające tradycyjny system odprowadzania wód deszczowych, powodując zwiększenie powierzchni wsiąkania wody oraz parowania oraz umożliwiając ponowne wykorzystanie wód opadowych np. do podlewania zieleni, itd.

Przykładowym projektem który będzie realizowany w ramach działania 3.1 będzie projekt pod nazwą „Adaptacja do zmian klimatu – wsparcie rozwoju zielonej i błękitnej infrastruktury wraz z działaniami edukacyjnymi. W ramach przedmiotowej inwestycji przewiduje się działania w zieloną i błękitną infrastrukturę – rozwój terenów zielonych, odtworzenie nasadzeń parkowych, utworzenie ogrodów deszczowych, łąk kwietnych itp. Projekt będzie realizowany na terenie wszystkich gmin Partnerstwa – jedna lokalizacja na terenie gminy – miejsce poszczególnych inwestycji wskazane zostanie na obszarze zurbanizowanym lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie. Działania infrastrukturalne połączone będą wraz z działaniami edukacyjnymi ukierunkowanymi na promowanie właściwych postaw i zachowań ograniczających negatywny wpływ człowieka na środowisko. Działania edukacyjne skierowane będą do mieszkańców Partnerstwa.

Innym działaniem zorientowanym na przeciwdziałanie zmianom klimatycznym jest działanie 3.4 „Transformacja energetyczna”. Przewidywane w jego ramach typy projektów „Wspieranie energii odnawialnej” oraz „Wspieranie projektów zmierzających do poprawy efektywności oraz niezależności energetycznej”. Efektem ich realizacji będzie redukcja emisji gazów cieplarnianych.

Ze względu na lokalny charakter Strategii IIT, należy uznać, że jej ustalenia wyczerpują katalog możliwych działań związanych z przystosowaniem się do zmian klimatu i przeciwdziałania im ,na tym poziomie. Inne działania jak np. związane z zagrożeniami powodzią realizowane są głównie na wyższych poziomach decyzyjnych i planistycznych. Mitygacja tego zagrożenia na szczeblu lokalnym dotyczy wyłączenia z lokalizacji inwestycji (mieszkaniowych, drogowych itp.) terenów zagrożonych powodzią i podtopieniami.

9. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO

Zgodnie z art. 104. 1. Ustawy OOŚ postępowanie dotyczące transgranicznego oddziaływania na środowisko przeprowadza się w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w przypadku stwierdzenia możliwości znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko pochodzącego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na skutek realizacji przedsięwzięcia albo projektu.

Potencjalne oddziaływanie transgraniczne Strategii IIT należy rozpatrywać w dwóch aspektach:

- jako wpływ projektowanych przedsięwzięć na powstanie zanieczyszczeń, mogących przemieszczać się na dalekie odległości – regulowany postanowieniami Konwencji w sprawie „Transgranicznego Przenoszenia Zanieczyszczeń na Dalekie Odległości” podpisanej w Genewie w 1979 roku, ratyfikowanej przez Polskę w dniu 19.07.1985 r. Rodzaje działalności mogące mieć oddziaływanie transgraniczne wymienione zostały w załączniku nr 1 do tej konwencji;
- jako wpływ nowych obiektów na powiększenie lub zmniejszenie efektu oddziaływania Transgranicznego – regulowany Konwencją o Ocenach Oddziaływania na Środowisko w Kontekście Transgranicznym. Konwencję podpisano w Espoo w Finlandii w lutym 1991 r. Konwencję podpisała także Polska.

W ramach realizacji Strategii IIT nie przewiduje się obiektów, które wymieniono w załączniku nr 1 do Konwencji Genewskiej z 1979 r.

Realizacja działań zawartych w projekcie dokumentu nie spowoduje oddziaływania transgranicznego na środowisko, pomimo położenia Gmin Partnerstwa wzdłuż granicy z Republiką Federalną Niemiec. W ramach przeprowadzonej powyżej oceny oddziaływania ustaleń Strategii IIT nie zidentyfikowano działań lub typów projektów które mogłyby transgranicznie oddziaływać lub powiększać efekt oddziaływania na środowisko w sposób opisany w Konwencji z Espoo.

Zagadnienie to będzie powtórnie analizowane w przypadku jakiegokolwiek przedsięwzięcia realizowanego w ramach Strategii IIT dla którego wszczęta zostanie procedura w oceny oddziaływania na środowisko.

Należy dodać, że współpraca transgraniczna odgrywa ogromną rolę w programowaniu rozwoju społeczno- gospodarczego obszaru Partnerstwa. Gminy z Partnerstwa, wchodzą w skład Euroregionu Sprewa-Nysa- Bóbr. W grudniu 2021 roku powstało Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej „Geopark Łuk Mużakowa” (EUWT), reprezentowane po stronie polskiej przez gminę i miasto Żary, Samorząd Województwa Lubuskiego oraz większość samorządów z obszaru Partnerstwa. Ułatwi to identyfikację i mitygację potencjalnych oddziaływań transgranicznych z obu stron granicy.

10. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTU STRATEGII IIT

Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektu Strategii IIT opierać się muszą na zasadach i przepisach funkcjonujących w obrębie prawa wspólnotowego i krajowego. Kierunkowy, ogólny charakter tego dokumentu w sposób szczególny podkreśla wagę prawidłowo prowadzonych procesów decyzyjnych i procedur (w tym środowiskowych).

W przypadku przedsięwzięć/projektów w stosunku do których stwierdzono możliwość wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko, należy w ramach procedury oceny oddziaływania ustalić w jaki sposób oddziaływania tego można uniknąć, a jeśli nie jest to możliwe, należy przeanalizować i zastosować sposoby jego minimalizacji. Jeżeli pomimo zaproponowanych środków ograniczających i minimalizujących oddziaływanie nadal istnieje ryzyko jego wystąpienia, należy zaproponować zastosowanie środków kompensujących.

W tabeli poniżej przedstawiono ogólne rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko Strategii IIT oraz rozwiązania szczegółowe dedykowane poszczególnym, poddanym analizie, elementom środowiska.

Tabela 13. Rozwiązania mające na celu zapobieganie i ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko

Rozwiązania ogólne mające na celu zapobieganie i ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko	
Szeroki udział społeczeństwa w procesach planowania przestrzennego i przygotowania inwestycji do realizacji (w tym konsultacje społeczne również w ramach procedury ocen oddziaływania na środowisko).	
Rozwój terenów inwestycyjnych (w tym zabudowy mieszkaniowej) na obszarach gwarantujących odpowiedni poziom ochrony środowiska i wyposażonych w odpowiednią infrastrukturę np. sieć wodno-kanalizacyjna, sieć ciepłownicza.	
Preferencje dla rozwój terenów inwestycyjnych na obszarach zdegradowanych lub przekształconych antropogenicznie.	
Rewitalizacja terenów zdegradowanych.	
Zwiększanie powierzchni terenów biologicznie czynnych oraz terenów poprawiających retencję wód (zielona i niebieska infrastruktura).	
Unikanie lokalizacji inwestycji w bliskim sąsiedztwie obszarów chronionych i terenów cennych przyrodniczo.	
Na etapie realizacji i eksploatacji przedsięwzięć stosowanie technologii: niskoemisyjnych, małoodpadowych, wodooszczędnych i energooszczędnych.	
Bezwzględne respektowanie warunków decyzji o środowiskowych uwarunkowania realizacji przedsięwzięć.	
Uwzględnianie zapisów zawartych w Planach zadań ochronnych/Planach ochrony podczas planowania i realizacji inwestycji zlokalizowanych na terenach obszarów chronionych	
Odpowiednia edukacja społeczeństwa zarówno ekologiczna jak i w zakresie realizacji inwestycji infrastrukturalnych.	
Rozwiązania ogólne mające na celu zapobieganie i ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko	
Różnorodność biologiczna, zwierzęta, rośliny i formy ochrony przyrody	Etap realizacji - ograniczenie powierzchni terenu przeznaczonego pod budowę; - ogradzanie placu budowy w celu ochrony przed wtargnięciem zwierząt; - dostosowanie terminu prowadzonych prac budowlanych do okresów lęgowych i rozrodczych zwierząt lub stworzenie siedlisk zastępczych; - stosowanie wyłącznie mieszanek roślin gatunków rodzimych do obsiewania terenów przekształconych; - zabezpieczenie drzew w przypadku prowadzenia prac budowlanych w bezpośrednim ich sąsiedztwie oraz w miarę możliwości prowadzenie prac ziemnych ręcznie w obrębie systemu korzeniowego; - umożliwienie przejścia dla poszczególnych grup zwierząt przy prowadzeniu inwestycji liniowych, - usuwanie istniejących barier oraz kształtowanie struktur przestrzennych sprzyjających migracji gatunków. Zachowanie ciągłości przestrzennej i funkcjonalnej przyrodniczych obszarów prawnie chronionych i korytarzy ekologicznych. Etap eksploatacji - usuwanie istniejących barier oraz kształtowanie struktur przestrzennych sprzyjających migracji gatunków. Zachowanie ciągłości przestrzennej i funkcjonalnej przyrodniczych obszarów prawnie chronionych i korytarzy ekologicznych w obszarze dolin rzecznych. - lokalizacja ścieżek edukacyjnych i turystycznych poza stwierdzonymi siedliskami chronionymi; - ograniczenie udostępnienia turystycznego ekosystemów i obszarów przyrodniczych objętych ochroną, wrażliwych na antropopresję, - niedopuszczanie do uprawy jako roślin energetycznych obcych gatunków inwazyjnych lub potencjalnie inwazyjnych, - prowadzenie stałego monitoring chłonności turystycznej udostępnianych ekosystemów, - na obszarach o najwyższych wartościach przyrodniczych wprowadzanie stosownych zakazów (wstępu, stref ciszy, zakazu wykorzystywania silników spalinowych, wjazdu pojazdów).
Życie i zdrowie ludzi	Etap realizacji

	- prowadzenie prac budowlanych w godzinach dziennych, stosowanie sprzętu w dobrym stanie technicznym, stosowanie technik eliminujących pylenie z placu budowy; - zabezpieczenie terenu budowy przed ewentualnym skażeniem środowiska w wyniku wycieków z maszyn i sprzętu budowlanego, mycie kół pojazdów wyjeżdżających z placu budowy; - odtworzenie pierwotnego stanu roślinności na terenach inwestycji poprzez uporządkowanie i nasadzenie nowej roślinności. Etap eksploatacji - stosowanie ekranów akustycznych ograniczających emisję hałasu; - nasadzenia zieleni izolacyjnej.; - transport odpadów poza terenami zabudowanymi.
Wody powierzchniowe i podziemne	Etap realizacji - stosowanie sprzętu sprawnego technicznie, prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy, bezpieczne magazynowanie - szczególnie substancji ropopochodnych i olejów odpadowych, zabezpieczające przed ryzykiem przedostania się do gleb i wód. - posiadanie środków pozwalających na minimalizację negatywnego wpływu na wody, powstałego na skutek awarii maszyn budowlanych - oszczędność wody, prawidłowa gospodarka odpadami, - minimalizacja ingerencji w środowisko wodno-gruntowe oraz zmian w obiegu wody w gruntach, Etap eksploatacji - efektywne wykorzystanie niezanieczyszczonych wód deszczowych, - stosowanie urządzeń podczyszczających wody opadowe / roztopowe.
Klimat, powietrze atmosferyczne i zasoby naturalne	Etap realizacji - stosowanie sprzętu w dobrym stanie technicznym, stosowanie technik eliminujących pylenie z placu budowy; - racjonalne gospodarowanie surowcami podczas prowadzenia prac budowlanych, oszczędność wody, utylizacja pozostałości po rozbiórkach obiektów budowlanych, stosowanie jak największej ilości surowców z odzysku. Etap eksploatacji - wykorzystywanie transportu niskoemisyjnego i OZE - - racjonalne gospodarowanie surowcami, oszczędność wody, stosowanie do produkcji jak największej ilości surowców z odzysku.
Powierzchnia ziemi i krajobraz	Etap realizacji - stosowanie sprawnych technicznie pojazdów w celu zminimalizowania ryzyka zanieczyszczenia powierzchni ziemi; - odpowiednia gospodarka odpadami na placu budowy, stosowanie sorbentów na wypadek wycieków substancji niebezpiecznych - analiza lokalizacji nowych elementów zagospodarowania pod względem wpływu na krajobraz i wybór miejsc, w których inwestycje nie zakłócają istotnie aktualnych walorów krajobrazowych i pozwolą dotrzymać wymogów ochrony krajobrazu; - wkomponowywanie nowych elementów z poszanowaniem walorów krajobrazowych inwestowanych terenów; Etap eksploatacji - stosowanie zieleni izolującej, np. przy inwestycjach liniowych; w przypadku budowy ekranów akustycznych w miarę możliwości powinny być stosowane ekrany naturalne bądź półnaturalne;

	- utrzymanie porządku na terenach nowych obszarów zainwestowanych; - prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów w obrębie inwestowanych/nowo zagospodarowanych obszarów.
Zabytki i dobra materialne	Etap realizacji - prowadzenie prac budowlanych z dbałością o wartości zabytkowe obiektów w konsultacji z konserwatorem zabytków; - stosowanie takich zabezpieczeń, aby nawet ew. etap budowy nie wpłynął negatywnie na zachowanie materii zabytkowej. - w przypadku natrafienia w trakcie prowadzenia prac ziemnych na obiekt mogący mieć wartość zabytkową – wstrzymanie prac i zabezpieczenie obiektu do momentu konsultacji z kierownikiem budowy i Urzędem Gminy/Miasta/Starostwem lub konserwatorem zabytków

11. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W STRATEGII IIT WRAZ Z UZASADNIENIEM ICH WYBORU ORAZ OPIS METOD DOKONANIA OCENY PROWADZĄCEJ DO TEGO WYBORU ALBO WYJAŚNIENIE BRAKU ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH, W TYM WSKAZANIA NAPOTKANYCH TRUDNOŚCI WYNIKAJĄCYCH Z NIEDOSTATKÓW TECHNIKI LUB LUK WE WSPÓŁCZESNEJ WIEDZY

Alternatywnym rozwiązaniem dla rozwiązań zawartych w Strategii IIT jest brak realizacji zamierzeń objętych tym dokumentem (tzw. wariant 0), którego konsekwencje opisano w pkt. 5, Strategia IIT zawiera cele komplementarne i cechuje się zintegrowanym podejściem do zidentyfikowanych projektów poprzez wprowadzanie na przykład tzw. wiązek projektowych. Wiązka projektowa stanowią grupę projektów, mogących pochodzić z różnych działań, powiązanych ze sobą merytorycznie lub funkcjonalnie w sposób na tyle bezpośredni i istotny, że ich planowanie, wdrażanie lub późniejsza eksploatacja wymaga skoordynowania.

Pokazuje to dlaczego w tym wypadku występuje brak możliwości identyfikacji rozwiązań alternatywnych w stosunku do ustaleń tak ogólnego, a zarazem zintegrowanego dokumentu jakim jest Strategia IIT, tym bardziej, że:

- podstawowe ustalenia Strategii IIT wynikają z przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej Gmin Partnerstwa,
- Strategia IIT jest spójna ze strategiami gmin tworzącymi Partnerstwo, a jej cele i założenia są powiązane także z dokumentami nadrzędnymi na poziomie regionalnym i krajowym oraz odpowiadają na wskazane w nich potrzeby interwencji, w tym także te zdefiniowane w wymiarze środowiskowym,
- Strategia IIT w pełni uwzględnia wszystkie istotne cele środowiskowe szczebla międzynarodowego i krajowego,
- W niniejszej prognozie wykazano, że w przypadku wszystkich działań potencjalne korzyści wynikające z ich realizacji w wymiarze długoterminowym przewyższają koszty

(rozumiane jako negatywne oddziaływania, które z reguły najintensywniej występują na etapie ich realizacji).

Rozwiązania alternatywne analizowane będą natomiast w przypadku każdego projektu infrastrukturalnego objętego procedurą oceny oddziaływania na środowisko w zakresie np.:

- lokalizacji przedsięwzięcia,
- wielkości przedsięwzięcia,
- rozwiązań technologicznych lub konstrukcyjnych,
- przebiegu wariantów (w przypadku inwestycji liniowych),
- harmonogramu, metod i organizacji prac budowlanych itp.

Na etapie sporządzania niniejszej Prognozy nie napotkano istotnych trudności wynikających z niedostatków techniki czy luk we współczesnej wiedzy.

12. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ STRATEGII IIT ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA

Zgodnie z art. 55 ust. 5 Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 z późn. zm.) organ opracowujący projekt dokumentu jest zobowiązany prowadzić monitoring skutków realizacji postanowień przyjętego dokumentu w zakresie oddziaływania na środowisko.

Procedura monitoringu opierać się będzie na cyklicznym procesie zbierania i analizowania danych, a skład podmiotów zaangażowanych w monitorowanie obejmuje odpowiednie organy statutowe zależne od formy instytucjonalizacji Partnerstwa, w tym przypadku Porozumienia. Z chwilą rozpoczęcia monitoringu uprawniony podmiot, czyli Biuro IIT wraz z Koordynatorem Strategii będzie zbierać dane, które następnie poddane zostaną analizie. Analiza wyników stanowi podstawę do ich interpretacji, w jakim zakresie zgodne są z założonymi stanami i wartościami. W przypadku stwierdzenia przekroczeń wartości, analizowane są przyczyny zaistniałych zdarzeń i następuje analiza czy konieczna jest modyfikacja założeń wyjściowych. Uprawniony organ - podejmuje następnie decyzję, czy konieczne jest jakkolwiek akcja zmierzająca do likwidacji odchyleń.

Monitoring Strategii IIT będzie miał charakter okresowy i finalny. W pierwszym przypadku monitoring oznacza badanie postępu realizacji poszczególnych projektów w wybranym czasie obowiązywania Strategii: może się on odbywać co roku, co dwa lata albo w połowie okresu strategicznego programowania. W drugim przypadku ewaluacji podlega ostateczny stan

zrealizowanych projektów, który odbywa się po zakończeniu czasu obowiązywania Strategii IIT.

Dla potrzeb monitoringu i ewaluacji realizacji Strategii IIT sformułowane zostały wskaźniki produktu i rezultatu dla poszczególnych celów strategicznych. Przyjęta wartość początkowa realizacji poszczególnych wskaźników dotyczy stopnia zaawansowania działań w ramach Strategii, a nie bezwzględnego poziomu ich dotychczasowego osiągnięcia wartości na obszarze Partnerstwa. Jako rok bazowy przyjęto rok 2023.

Tabela 14. Wskaźniki rezultatu i wskaźniki produktu dla I celu strategicznego.

CEL STRATEGICZNY 1			
GOSPODARKA LOKALNA PARTNERSTWA OPARTA O ZRÓWNOWAŻONĄ TURYSTYKĘ I WSPÓLPRACĘ TRANSGRANICZNA, WSPIERAJĄCA LOKALNĄ PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ			
WSKAŹNIK REZULTATU		WSKAŹNIK PRODUKTU	
WARTOŚĆ BAZOWA	WARTOŚĆ DOCELOWA	WARTOŚĆ BAZOWA	WARTOŚĆ DOCELOWA
Użytkownicy nowych i zmodernizowanych usług, produktów i procesów cyfrowych opracowanych przez przedsiębiorstwa		Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	
o użyt./rok	o > użyt./rok	o przedsi.	o > przedsi.
Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach		Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	
o os.	> o os.	o os.	> o os.
Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem		Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	
o os.	o > os.	o szt.	o > os.

Tabela 15. Wskaźniki rezultatu i wskaźniki produktu dla II celu strategicznego.

CEL STRATEGICZNY 2			
SPOŁECZNOŚĆ DBAJĄCA O POTRZEBY POKOLEŃ I TOŻSAMOŚĆ KULTUROWĄ, OTWARTA NA WYZWANIA DEMOGRAFICZNE PARTNERSTWA ORAZ WSPARTA ZINTEGROWANYM ROZWOJEM INSTYTUCJONALNYM			
WSKAŹNIK REZULTATU		WSKAŹNIK PRODUKTU	
WARTOŚĆ BAZOWA	WARTOŚĆ DOCELOWA	WARTOŚĆ BAZOWA	WARTOŚĆ DOCELOWA
Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu		Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	

o os.	o > os.	o os.	o > os.
Liczba osób, które zakończyły udział w działaniach kulturalnych, aktywizacyjnych lub edukacyjnych		Liczba osób pochodzących z obszarów wiejskich objętych wsparciem w programie	
o os.	o > os.	o os.	o > os.

Tabela 16. Wskaźniki rezultatu i wskaźniki produktu dla III celu strategicznego.

CEL STRATEGICZNY 3			
ZIELONA, ESTETYCZNA I SKOMUNIKOWANA PRZESTRZEŃ ZWIĘKSZAJĄCA MOBILNOŚĆ MIESZKAŃCÓW ORAZ ROZWÓJ USŁUG PUBLICZNYCH I PRYWATNYCH NA OBSZARZE PARTNERSTWA			
WSKAŹNIK REZULTATU		WSKAŹNIK PRODUKTU	
WARTOŚĆ BAZOWA	WARTOŚĆ DOCELOWA	WARTOŚĆ BAZOWA	WARTOŚĆ DOCELOWA
Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energia elektryczna, energia ciepła)		Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii ciepłej)	
o MWh/rok	o > MWh/rok	o MW	o > MW
Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej		Zielona infrastruktura wybudowana lub zmodernizowana w celu przystosowania się do zmian klimatu	
o os.	o > os.	o ha	o > ha
Ludność mająca dostęp do nowej lub zmodernizowanej zielonej infrastruktury		Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	
o os.	o > os.	o os.	o > os.
Szacowana emisja gazów cieplarnianych		Wspierana infrastruktura rowerowa	
o tony równoważnika CO ₂ /rok	o > tony równoważnika CO ₂ /rok	o km	o > km

Powyższe wskaźniki są adekwatne celów Strategii IIT i działań zaproponowanych dla osiągnięcia tych celów. Dodatkowo w celu uwzględnienia zidentyfikowanych problemów ochrony środowiska proponuje się monitoring roczny takich wskaźników jak:

- ilość odpadów wytworzonych na 1 mieszkańca,
- osiągnięte poziomy recyklingu,

- ilość mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków w % ogółu mieszkańców.

Wskaźniki te będą miały charakter fakultatywny, i wykorzystywane do określenia ich trendów w kontekście osiąganych wartości wskaźników podstawowych.

13. PODSUMOWANIE

Celem Strategii IIT jest wsparcie sprawnego i spójnego zarządzania rozwojem w gminach Partnerstwa, powiązanych ze sobą funkcjonalnie, które posiadają wspólne, uzupełniające się lub współzależne cele rozwojowe i chcą razem realizować politykę rozwoju w granicach swoich terytoriów.

Realizacja działań zdefiniowanych w Strategii terytorialnej IIT przyczyni się do lepszej ochrony środowiska, w tym terenów cennych przyrodniczo, poprawy ładu przestrzennego, estetyki oraz funkcjonalności obszaru.

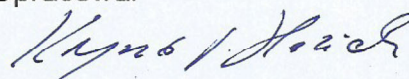
Zaplanowane w Strategii IIT działania odnoszą się jedynie do obszaru Partnerstwa, a ich oddziaływanie na środowisko będzie na etapie realizacji nieznaczne, a na etapie eksploatacji pozytywne efekty środowiskowe, w ujęciu długofalowym, przewyższać będą koszty rozumiane jako oddziaływanie na wszystkie analizowane elementy środowiska.

Strategia IIT określa jedynie ramy dla planowanych działań, ale nie przesądza o ich realizacji. Nie zidentyfikowano też żadnych działań lub projektów mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

Poprawa jakości środowiska naturalnego, która będzie efektem realizacji postulatów zapisanych w Strategii IIT przekłada się także na budowanie podstaw zrównoważonego rozwoju. Realizacja zadań zapisanych w Strategii wpisuje się w Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2030, Strategię na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz uwzględnia cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym.

Efekty realizacji Strategii IIT będą monitorowane przez cały okres jej obowiązywania.

Opracował

Dr inż. Krzysztof Haziak